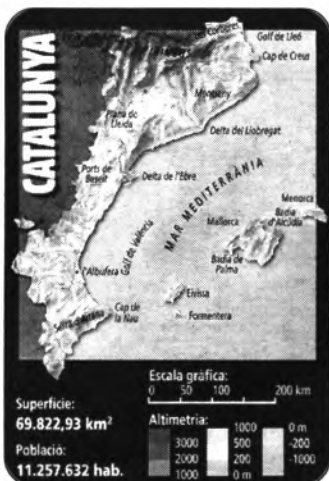

A propòsit de les
eleccions a les Illes

Els pobres
s'alegraran en el
Sant d'Israel, perquè
el superb fou abatut,
consumit l'escarnidor
i destruïts tots aquells
que maquinaven per
a fer el mal.
(Isaïes 29:19-20)

L'ESTEL

LA NOSTRA WEB: <http://www.balearkom.es/usuarios/estel/>

A.P.P.E.C
ASSOCIACIÓ
DE PUBLICACIONS
PERIÒDIQUES
EN CATALÀ

ANY XVIII. NÚMERO 414

1er DE JULIOL DE 1999

PREU: 225 PTS - 1,35 euros

P O B L E S D ' E I V I S S A I F O R M E N T E R A

Fa 20 anys que n'Anna Colomar regenta el **Bar i la Botiga Casanoves** a sant Llorenç de Balàfia. Tlf. 971 325 050

Fa 20 anys que en Joan Guasch regenta la **Fusteria Germans Botigues** a la barriada de sa Teulera de sant Joan de Llabritja. Juntament amb els seus fills, fabrica mobles i fa obres. Son pare, en Joan Guasch va obrir aquesta fusteria l'any 1940. Tlf. 971 333 202

Fa 2 anys que en Marià Mayans i n'Esperança Sunyer regenten la **Cafeteria Es Glop** a sant Francesc de Formentera. Despatxen la tapes i els entrepans. Tlf. 971 322 966

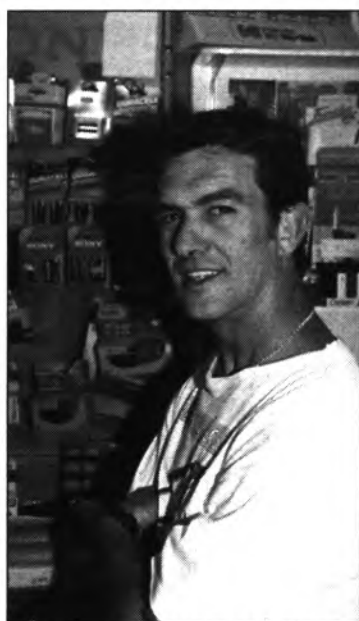
Fa mig any que na Carme Martín regenta al **Botiga Mini Preus** a sant Francesc de Formentera. Tlf. 971 323 303

Fa 28 anys que en Marianet Sala regenta el **Restaurant Es Pins** a sant Llorenç de Balàfia de Baix. Despatxa menús a 900 ptes. A la carta se menja per una mitjana de 2.500 ptes. Tlf. 971 325 034

Na Caterina Torres i en Joan Colomar regenta el **Restaurant Ses Arcades** a la barriada de sa Teulera de sant Joan de Llabritja. Despatxen menús a 1000 ptes. A la carta se menja per una mitjana de 2000 ptes. Tlf. 971 333 002

Fa 2 anys que en Josep Marí regenta el **Super Tiruri** a sant Joan de Llabritja. La seva àvia Maria Pepa, en temps de la República anà a Mallorca a vendre l'empredada (les joies) i amb els doblers va comprar un solar on va construir la casa la botiga i un cafè. Tlf. 971 333 013

Fa 15 dies que en Jaume Escandell i na Mercè Joan han obert el **Restaurant Pa i Vi** a sant Francesc de Formentera. Serveixen a al carta a una mitjana de 2.500 ptes. El menú en val 1.300. Especialistes en peix. Tlf. 971 323 329

Fa 7 anys que en Marc Cardona regenta al **Restaurant Pinpor** a sant Francesc. Despatxa menús a 900 ptes. És del Mallorca. Tlf. 971 322 807

Fa 40 que en Joan Guasch regenta el **Restaurant can Juanito** a sant Llorenç de Balàfia. Un lloc on se menja a la carta per una mitjana de 3.500 ptes. Tlf. 971 325 082

Especial dedicat a
CIUTAT DE MALLORCA,
EIVISSA I FORMENTERA
Si vos ha agradat, telefonau al
971 26 50 05 i el vos enviarem
cada quinze dies.

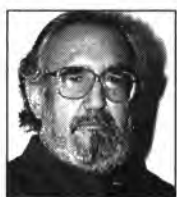

Fa 2 mesos que les germanes Mayans regenten la botiga de **Calçats Bon Pas** i la botiga de **Mobles Ramon** a sant Francesc. Asant Ferran, fa 15 anys que tenen la Botiga de Calçats Bon Pas, i també venen sabates al Pujols. Tlf. 971 322 672

Fa un any que en Xavier Funes amb na Miriam Blasco i na Teresa Xaveli duen el **Music Bar Gioviale** a sant Francesc. Serveixen menjar i begudes.

Foc i Fum

MATEU MARIÓ DE SANT JOAN

La supressió de l'única missa en català que se celebrava al Port de Saguntha aixecat les queixes dels feligresos que acostumaven a anar-hi a l'Església de la Begonya. Per a Salvador Cendra, portaveu d'aquest col·lectiu, *aquesta eliminació és un atemptat a la llengua i cultura dels nostre poble, tornant a marginar a tots els qui volem ser cristians sense deixar de ser valencians*. S'han fet recollides de signatures i s'han fet arribar les seves queixes a l'Arquebisbe de València i al Nunci del Papa. Si voleu ajudar als nostres germans valencians en la seva lluita per la llengua, podeu telefonar elevat la vostra queixa, al vicari episcopal Àngel Sanengio: 962 793 407

La Universitat de València, tornarà a un grup d'estudiants un 30% del preu satisfet per una assignatura, ja que entén que foren agredits els seus drets lingüístics. Es van matricular en un grup que havia de rebre les classes en català i, finalment les van rebre en castellà. La Coordinadora Enric Valor considera un èxit que el Consell Jurídic Consultiu reconegui l'incompliment sistemàtic i reiterat el dret a l'ensenyament en català a la Universitat de València.

El bisbe Torras i Bages va escriure al seu llibre *La Tradició Catalana*: El nacionalisme fa nosa a l'estat modern i cerca la manera d'aterrar-lo tan com pot. Tenim dins Espanya les gran nacions formades per les que

foren en el passat glorioses nacions amb vida pròpia, amb llengua peculiar algunes d'elles, totes amb història, tradicions i lleis en conformitat amb el seu temperament, semblava natural que es conservessin entitats tan notòries i amb tanta raó d'ésser: més convenia destruir tot l'antic i Galícia, Catalunya, Aragó etc. deixaren d'existir legalment. La divisió d'Espanya en 49 províncies fou com una sentència de mort civil per a aquests reialmes sacrificats, no a la unitat nacional, que ja de segles existia, sinó al rancor sectari contra tot l'antic, a la supèrbia d'una trivial i fal·lissíma ciència que volia fer la nació a la mida del seu gust. Tenim, emperò, aquestes nacions dos elements principalment que no és fàcil matar, el dret civil i la llengua; i la persecució legal que avui dia veiem tot sovint dirigida contra la religió de la nostra ànima amb una constància sense igual, ja treballat també per fer perdre aquells dos fonaments de la nostra vida social.

Fumar provoca impotència sexual masculina segons un estudi fet a Anglaterra. Ara ja no és el càncer i altres malalties mortals els que han de fer por als fumadors. La impotència farà que molts deixin un vici que no dona tant de gust, ni de molt, com fer l'amor amb la dona que estimes.

Tei cafè, bons per a la salut: Efectivament, els beneficis potencials de begudes amb cafeïna, cafè, te i cacau, se remarquen en mig centenar d'investigacions que se presentaren a la Societat Química Americana. En aquests estudis es fa referència a les propietats energètiques i a la capacitat d'inhibir tumors i l'enduriment de les artèries, sempre que el seu consum sia moderat. Per altra part, un informe de la Universitat de Bristol (Regne Unit) parla de la influència de la activitat cognitiva i en l'estat d'ànim que exerceix el cafè. El cafè ajuda al desenvolupament de les tasques que requereixen un atenció constant. El te posseeix propietats antioxidants, antibacterianes i anti

virals, que produeixen grans beneficis en la salut de les persones. El licor de cacau conté substàncies antioxidants que han mostrat una activitat anti ulcerosa en rates de laboratori i efectes inhibidors de la proliferació del càncer de pell. Sobre les propietats del cacau, s'ha afirmat que la xocolata és un poderós antidepressiu.

De la Revista del Lobby per la Independència en la secció VAN DIR, copiam:

Xavier Arzallus, durant una reunió amb HB l'abril de 1990: *La sobirania d'Euskadi estil Lituania, es proclamarà entre el 1998 i el 2002*. El País, 04.01.99).

Sean Connery, actor: *La independència d'Escòcia és inevitable i esperam que passi el més aviat possible. Fa tres-cents anys que aquest poble no té control sobre el seu destí i ja ha arribat el moment de canviar les coses*. El Mundo 12.08.96).

Corin Tellado, espanyola racista i nazi: *Yo, des de luego, no dejaria que mi hija se casase con un negro. Yo no soy racista si el negro es mi sirviente o mi amigo, o un estudiante que me ayuda a escribir una novela. Pero no lo metas en mi intimidad. Así somos todos aquí. El negro es el negro. (...) Entiendo a quienes organizaron el GAL; no es una vergüenza. Es una forma de limpiar la basura del mundo. (...) Pujol es muy listo, aunque como persona me asquea*. (El Mundo 023.08.96)

Qui no llegeix "La ignorància" són els forasters o els mallorquins que pretenen ésser forasters (Volum IV 1884).

Josep Melià: *Aznar està empenyadíssim amb en Canyelles per dues coses. Per parlar en mallorquí (al Senat) i per fer un discurs nacionalista que posa en ridícul l'estratègia del PP. I per afegit, perquè en Canyelles dona suport a n'en Pujol, que és la bèstia negra de la dreta espanyolista, per obtenir el règim fiscal que desitja per a les Balears*. (UH 4 d'octubre de 1994).

La informació és el preludi de la victòria. Sun Tsé, pensador i estrateg xinès del segle V abans de Crist.

A Castelló de la Plana, la passada campanya electoral fou fortíssima. Quantitat de pintades amb l'eslògan de PP = Partido Peligroso.

Na Pilar Costa amb les seves amigues i amics, governarà d'ara endavant el Consell d'Eivissa-Formentera. Diuen els qui les coneixen, que aquestes eivissenes són les que duen més joles, i gasten els perfums més cars dels Països Catalans.

Tanmateix els qui han votat el PP a les Eleccions al Parlament Europeu. S'han cobert de glòria. Llegiu els noms que encapçalaven la llista: Loyola de Palacio, José Maria Gil Robles, José Gerardo Galeote, Alejo Vidal-Quadras... I pel PSOE, Rosa Maria Diez, José Maria Obiols, Francisca Sauquillo, Enrique Barón, Maria del Carmen Sauquillo... I que vos pensau que aquests espanyols defensaran en cap moment els interessos de les Illes, o d'Alacant i Castelló? Els nostres interessos seran defensats pels diputats dels partits mallorquins, valencians i catalans, i els interessos dels espanyols seran defensats pel Partido Popular i pel Partido Socialista Obrero Espanyol.

El Partit d'en Rabasco que te el nom d'ASI feu el seu miting de final de campanya el divendres a vespre. Efectivament, a posta de sol, una orquestra que suposam estava a la Plaça del Mercat, va començar a tocar lailo lailos, que se sentien des de ses Cadenes, i suposam que a tot arreu de s'Arenal. A continuació, en Rabasco va pronunciar el seu discurs que suposam va electrizar l'audiència. Denunciant que els altres partits tenien els forasters, només als darrers llocs de les llistes electorals, que els mallorquins no estimavem als forasters, que aquí s'havia de parlar castellà i català (ell només parla castellà), i moltes altres coses a favor dels forasters i contra els mallorquins, convidant a tothom a votar-lo. Lo bo, o lo dolent del miting, és que es sentí arreu del poble, des de ses Cadenes fins a Badia Gran.

He passat la setmana post electoral per terres d'Eivissa i Formentera. La gent de per allà, tret de la del terme de santa Eulàlia des Riu, estava molt contenta per la victòria del Pacte i no parlava d'altra cosa, sobretot la gent de Formentera que,

malgrat la magarrufa dels argentins i altres cacicades del PP ha guanyat per, Pacte 8-Dreta espanyola 2.

A Formentera, lloc on no teniem ni un subscriptor, ara n'hi tenim 54, a més de les vendes als quioscos que esperam que siguin bones. A Eivissa també hem augmentat el nombre de subscriptors. I és que si un periòdic com l'Estel, no fa promoció, i promoció directa no pot tirar endavant. Déu ajuda als qui fan una feina intel·ligent i constant i s'oblida dels mandrosos, envejosos i malintencionats com en Biel Massot de Pòrtol que està gelós del seu terme municipal, Marratxí, i no vol que el visitem. Els Països Catalans, amb quasi 12 milions d'habitants són prou grans per poder menysprear zones hostils com Pòrtol o sant Eulàlia des riu, on comanda el PP i tenen doble placa, castellà i català, a tots els carrers del poble.

Perquè en Biel Massot, pega per dolentot: Quan en Carles Costa fou president de la Premsa Forana de Mallorca, li posava tantes traves com podia. Ara, la presa contra l'Estel. Afortunadament, el seu poder i Pòrtula, la seva revista, són més aviat minsos.

Per aquest estiu i tardor, us recoman passar uns dies per Eivissa i sobretot per Formentera. Els formenterencs són molt bona gent i els forasters es contagien de la bonesa dels nadius. Anau-hi en cotxe si voleu. Els ferris us hi duren. De Mallorca a Eivissa, 3 hores, d'Eivissa a Formentera una hora. Oblidau-vos dels avions que fan esperar i no sabeu mai quan partireu ni quan tornareu. La vostra agència de viatges us facilitarà que tot vagi bé. Recordau que els residents tenim un 30% de descompte, encara que els nostres cotxes no en tinguin, i passau-vos ho be, que la vida son dos dies. Ω

ÒMNIUM
CULTURAL

PER
QUÈ?

La Constitució
espanyola imposa el
deure de conèixer
el castellà?

QUAN

a Europa cap
constitució exigeix
aquest deure que
vulnera els drets
individuals més
elementals.

?

Materials

Fills de Fca. Vaguer, S.L.

Establiments

N.I.F. B-07-321771

Servet d'aigua a domicili

Carretera d'Esporles, 68
07010 ESTABLIMENTS - MALLORCA
Fax: 76 81 43

76 87 87

Eclipsi a Mallorca, i de Mallorca

PERE FELIP I BUADES

En aquest començament d'estiu que es beslluma llarg, molt llarg i calorós, ens preparam a viure, a Mallorca, una vegada més, una època plena d'insuportables situacions medioambientals. El tòrrid calor, afegit a la febrosa posició del nostre "paradís", farà que desitgem, de manera fervent, que arribi la tardor refrescant, doncs l'ofegament social i medi ambiental s'albira pesant.

Qui no recorda que, en temps no molt llunyà, a l'estiu, per els nostres avantpassats, era temps d'assossec i descans, en part, impositat per la xafogor de l'estiu mediterrani. Avui, i des de fa dècades, la cosa ha canviat. Són les vint-i-quatre hores del dia que ocupam dins aquesta bullent i convulsiona actitud de forn massificat, despersonalitzat, qual formiguer gegant en que estam convertint la nostra illa.

Per posar ordre i remei a aquesta situació, socialment desbaratada, seran necessaris molts de recursos humans i econòmics. El futur de Mallorca no és gaire esperançador, doncs se segueix vivent de mode alarmant pel que pertoca a la protecció del medi ambient mallorquí, ja que manca el debat, la reflexió i l'assossec imprescindible per a realitzar un diagnòstic equilibrat i com és de suposar, les possibles solucions queden postergades.

La nostra situació a dins el Món no és única. Som un producte més d'aquestes bojos temps de vertigen que, per mala sort ens ha tocat viure. Però això no eximeix les responsabilitats polítiques, socials, culturals del conjunt de la nostra societat.

El rosari d'infraccions i errors és gros. Veiem ne alguns a tall d'exemple.

La nostra illa no pot absorbir tants de residus. I la incineració és la pitjor de les solucions.

La nostra agricultura a punt de desaparició total, amb el consegüent desarrelament definitiu de les nostres tradicions i costums antigues.

El nostre territori superurbanitzat, tant a la costa com a l'interior, confonent-se la geologia antiga amb els milions de tones de ciment.

La nostra identitat (cultura, llengua i tradicions) amenaçada de desaparició, en el conjunt dels pobles que aspiren a ser dignes, lliures i solidaris.

Un excés demogràfic que supera els límits d'un desenvolupament possible i sostenible.

Esperem que el pròxim eclipsi solar, el proper onze d'agost, no faci que les tenebres s'apoderin de la nostra illa, sinó que al sorgir altra volta la llum, surti també una presa de consciència més clara i diàfana, a fi que l'esdevenidor sia curull d'esperança. Ω

POBLES D'EIVISSA

Fa 8 anys que na Pepa Ribes i n'Elena Torres regenten el **Souvenir sa Vinya** a Portinatx. Varen construir aquesta botiga, el restaurant i els apartaments els seus oncles Vicenç, Marià, Joan i Jaume de sa Vinya. Quan començaren a venir turistes, feien menjar que despatxaven a davall d'una enramada de la platja. Amb els guanys, compraren solars i construïren un petit imperi. Avui gaudeixen d'una merescuda jubilació. Tlf. 971 320 540

Fa 2 anys que en Joan Mari i na Francesca Mari regenten el **Bar Es Poble** a sant Carles de Peralta. Despatxen entrepans i tapes. Són del Mallorca. Tlf. 971 335 109

Fa 28 anys que en Joan Mari regenta el **Restaurant s'Arenal i la botiga el Racó** a Portinatx, el **Taller de Mecànica sant Joan**, la botiga de venda de premsa **Llabritja a sant Joan** i un cafè a sant Joan. També és l'amo de **Ràdio Taxi** amb 60 taxis dels termes de sant Joan i santa Eulàlia. Els seus germans i curiats regenten el seus negocis. En Joan, que és regidor del PP i comanden, amb el batlle feu el grup independent de sant Joan. El PP va treure 5 regidors, el Pacte 3 i els independents 3 més. Els independents fan comptes de conservar la batlia. Posarem missions: ell deia que na Maria Antònia Munar pactaria amb el PP al Parlament Balear i jo deia que pactaria amb els altres. Missions fortes que jo faig comptes guanyar. Tot un personatge, en Joan Mari de sant Joan. El seu telèfon: 971 320 531

Fa 3 anys que la farmacèutica Maria Josep Julve, nascuda a Canals (València), regenta l'**Apotecaria de Portinatx**. A la fotografia amb l'apotecaria Neus Sànxes i l'auxiliar Lynne Turner. Tlf. 971 320 742

Fa mig any que n'Eulàlia Torres ha obert la **Merceria Peralta** a sant Carles de Peralta. Tel. 971 326 00

Fa 2 anys que en Joan Mari i na Francesca Mari regenten el **Bar Es Poble** a sant Carles de Peralta. Despatxen entrepans i tapes. Són del Mallorca. Tlf. 971 335 109

Fa 5 anys que n'Antoni Torres regenta el **Taller ses Mines** a sant Carles de Peralta. Tlf. 971 335 252

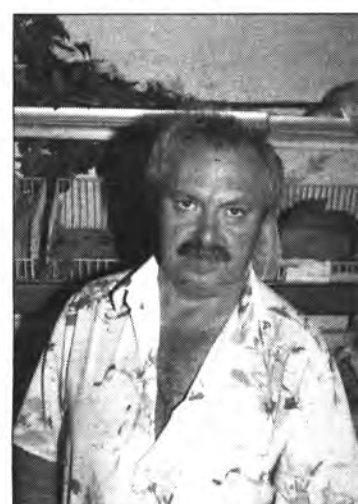
Fa 10 anys que el Senyor Vicenç Tur és el rector de santa Gertrudis, al centre geogràfic d'Eivissa. 1.600 habitants i molts de restaurants on els eivissencs va a fer celebracions.

Fa 3 mesos que n'Assumpta Blasco és la dependenta del Forn de Pa de sant Rafel.

Fa 17 anys que en Pep Bonet ven calç viva per emblanquinar les cases d'Eivissa. Esta a la barriada de ca na Negra de Vila. Tlf. 971 313 047

Fa 6 anys que en Xomeu Mari regenta la **Botiga Ca na Negra** a aquesta barriada de Vila. Tlf. 971 191 563

Fa 4 anys que na Maria Estrada de Ciutat de Mallorca regenta el **Bar J.H.** al Puig d'en Valls. Tlf. 971 314 201

CLÍNICA HARMONIA

TRACTAMENT HOMEOPÀTIC INTEGRAL DE AL·LÈRGIES I ASMA

Dr. Felip Ramis
Col. Num. 2831

Margalida Caimari, 24-1er
07005 Palma

Tels. 971 46 73 84
971 77 12 50
Fax 971 77 12 50

POBLES D'EIVISSA

Fa 2 mesos que en Josep Miquel Riera regenta el **Petit Cafè del Port**, al Port d'Eivissa. Despatxa berenars, gelats i cocteleria. Només te tancat de 4 a 8 de la matinada. Tlf. 971 312 348

Fa 40 anys que n'Antoni Sánchez i na Flora Molina regenten el **Restaurant La Solera** al Port d'Eivissa. Se menja per una mitjana de 1.800 ptes. Tlf. 971 311 171

Fa 30 anys que en Marià Sentí regenta el **Bar la Meravella** al Mercat Vell d'Eivissa. Despatxa entrepans i plats combinats. Tlf. 971 316 427

Fa 20 anys que en Ferran Ferrer regenta la **Fàbrica de Licors Anisseta** al Port d'Eivissa. Fabrica Herbes, Licor de Romaní, Palo, etc. Varen obrir aquesta fàbrica els seus oncles Joan i Vicenç l'any 1925. Tlf. 971 314 074

Fa 4 mesos que en Pedro Royo de Logronyo regenta l'**Hostal Restaurant La Marina** al Port d'Eivissa. Se menja per una mitjana de 3.000 ptes. Tlf. 971 310 172

Fa 5 anys que el matrimoni Esparcia-Costa regenta el **Bar Richie's** a Cala Llonga d'Eivissa. L'amo és del Madrid i la madona del Barça. Tlf. 971 317 457

Fa 20 anys que en Francesc Casanova regenta la **Botiga Foto Casanova** al carrer Pelai de Barcelona. És una botiga gran on se compra, se ven i se canvia material fotogràfic. El trobarem dins el vaixell en trajecte d'Eivissa a Formentera en companyia de la seva dona Karmina Izuel i els seus fills Jordi i Sira. Tlf. 933 027 363

Fa 2 anys que en Peto Morgan va obrir la botiga de tatuatges no permanents Henna a la barriada dels Port d'Eivissa. Aquests tatuatges sense agulles no tenen perill d'infeccions i poden ser esborrats quan es vulgui. Tlf. 971 191 191

Son els amos del **Taller Ipsilon** a so n'Armadams.

Camí a Déu (II)

PER RICARD COLOM

"Per què, doncs, la visió del cel de la nit ens asserena, ens fa companyia, ens omple de confiança? Per què; Qui és que ens fa companyia) Qui?

Existeixen tantes coses sense suc ni bruc. I Déu no existiria?

(*Incerta glòria*, 1956, gran novel·la catalana de la guerra civil, de l'exiliat Joan Sales.

"L'ànima d'un home famolenc es nodreix sempre millor i més higiènicament, que no pas la d'un home atipat.

(Màxim A. Gorki, 1868-1936, a Moscou, novel·lista rus).

"No hi ha major prova de Déu que aqueix final de la Creu".

(Pere Casaldàliga, bisbe català enviat a l'escorxador del Brasil indígena i pobre, massacrats per les multinacionals i els latifundistes).

"Vés amb el cor a la mà, més no te'l deixis robar".

"Allò que Déu guarda, el dimoni no ho toca".

Déu tanca una porta i n'obre una altra".

(Refranys catalans).

"Tu no pots viure amb eixa seguretat concebuda per tu mateix i trobada dins tu mateix, sinó sols amb la misericòrdia de Déu que tu vas demanar i esperar".

(Martí Luter, 1516).

"Pren Déu com a espòs i amic amb qui tostem caminis i no pecaràs, i sabràs estimar, i seran fetes les coses adients pròsperament per a tu".

(Sant Joan de la Creu, 1542-1591, místic perseguit per la Inquisició espanyola, a *Dites de llum i amor*, Andújar.

"Procura amb totes les forces de no fer mai res per plaure els homes, ni mantenir enemistat contra cap germà: així seràs acollit de Déu.

Discurs de gran utilitat sobre l'abat Filèmon, a la Filocalia, anònim del s. IV-VI).

"Contra bondat i grandesa de Déu no vulguis ésser bo ni gran.

Com pus sovint recordaràs i entendràs Déu, pus sovint l'amaràs i el temeràs.

(...)

Prega Déu segons les seves condicions i no segons les teves.

Car a Déu convenen grans obres, pots a Déu demanar grans coses.

(...)

No creguis honrar millor Déu amb els béns temporals que amb els espirituals.

(Ramon Llull, al *Llibre dels mil proverbis*, en el moment més àlgid del poder polític-militar-espiritual de Catalunya, pels volts del 1300).

"La vida és per a cercar Déu. La mort per a trobar-lo. L'eternitat per a posseir-lo.

P. Rey)

"...és no sols just, sinó útil per a nosaltres, que Déu és trobi en part ocult, i en part descobert; ja que tan nociu és conèixer Déu sense conèixer la pròpia misèria, com conèixer la pròpia misèria sense conèixer Déu.

"¿No és valent, de part d'un home moribund, d'anar, en feblesa i agonia, a afrontar un Déu totpoderós i etern?"

"Pensem-hi el guany i la pèrdua..., en apostar que hi ha Déu... Si guanyeu, ho guanyeu tot; si perdeu, res no hi perdeu".

(*Pensaments*, del savi i científic occità Blasi Pascal, 1623-1662).

"Deixa't dominar per Déu i domina la percepció sensible, i, en ésser més fort, no donis el poder al pitjor" (4:8)

"Qui tem Déu té cura de la seva ànima i s'allibera de les companyies malvades". (2:63)

(Talasi de Líbia, s. VII, a *Centúries*). Ω

Cafeteria del Mar

Vapor Manolito, s/n
07870 La Savina
Formentera
Tel. 971 323321

Restaurant
SES COVES
CUINA CATALANA

C/. Barranc, 45
Reserves al Tel. 40 23 87

07015 GENOVA
CIUTAT DE MALLORCA

CATALUNYA,

La terra dels catalans, valencians i balears

PER ABELARD TONA I
NADALMA

La nació hem dit que és el poble. Però no tots els pobles són nacions. Una nació és un poble possessor d'unes característiques particulars, que el diferenciï dels altres pobles o nacions. La psicologia, la llengua, la cultura, són elements constitutius i diferencials d'una nació i, d'entre tots aquests elements, cal destacar, com a inicial, el territori, la terra sobre la qual s'ha format una nació. Un poble sense terra és una nació mancada. Els jueus dispersats pel món, errants de país en país, no havien constituït una nació normal fins a la restauració de Sió. Allà s'està aglutinant la nació jueva; però aquells jueus que encara segueixen vivint de rellogats a la terra dels altres, no són una nació q almenys no formen una pàtria. Continuen essent una secta religiosa en exòde.

Els catalans, valencians i balears no som pas d'aquests. Tenim un territori comú, on s'ha format la nostra nacionalitat. Una terra, una pàtria, on l'home ha viscut secularment, s'hi ha vinculat històricament i amb la qual, sigui quin sigui el seu origen ètnic i la seva procedència llunyana, per un fenomen de les relacions socials constants, ha format l'homogeneïtat moral que és l'essència de la nostra nació.

Tanmateix, la nostra terra no és un cos fred, inoperant. És, per dir-ho així, com la bóta vella de vi bo, que transmet un caràcter i un sabor particulars al seu contingut. El nostre territori està ben delimitat dins la unitat geogràfica peninsular, perquè aquesta és solament una unitat perifèrica, dividida pels accidents físics interiors en tres seccions territorials. Mireu un mapa orogràfic de la Península i hi veureu una forta taca de color de cafè que sembla la seva espinada; és la Cadena Ibèrica. Es desprèn del nus de Penya Labra, a la província de Santander -que origina les tres divisòries hidrogràfiques de la Península: del Cantàbric, de l'Atlàntic i del Mediterrani-, i, desdibuixada al principi, entre alts planells i serrats, passa a formar les serralades que avancen en direcció sud-est, a la dreta de la depressió de l'Ebre, d'entre totes les quals sobresurt la figura majestuosa del Moncayo. En els Monts Universals o d'Albarracín, la Cadena Ibèrica es desvia de la seva direcció inicial per prendre la del sud-oest, fins als límits de les actuals províncies de

València i Alacant. Allà, les seves darreres ramificacions es confonen amb les del Sistema Bètic, però el mur de serralades, divisor de les planes del litoral mediterrani i el planell central castellà, es prolonga, amb la Serra de Segura, a Múrcia i penetra fins a Granada.

Malgrat la seva composició irregular i mal definida, la Cadena Ibèrica és considerada com un sistema únic, precisament pel seu caràcter divisor entre les terres mediterrànies i les atlàntiques. Tanmateix, a més de la seva raó física, aquest conjunt de serralades té un valor decisiu en les distribucions humanes peninsulars. Polibi, en el segle II abans de Jesucrist, ja l'assenyala com una frontera, com el límit entre la Iberia pròpiament dita -el litoral mediterrani- i la Celtibèrica -l'altiplanell central castellà-. En el I segle de Jesucrist, Estrabó i, en el segle II, Ptolomeu, amb el nom d'Idubeda li donen la mateixa funció. El seu nom erudit ha variat al gust de cada temps. El poble no ha donat mai nom a tot el conjunt. Però, tan lluny com mirem, sempre la trobem plantada com una barrera aspra de territoris i de pobles, de llengües i de cultures.

A l'Edat Mitjana, si el Pirineu era la frontera entre la nostra Corona i la de França, la Serra Ibèrica ho era entre la nostra Corona i la de Castella.

A recer d'aquestes serralades ponentines, a través d'enormes vicissituds, s'han format dues nacions: la nació dels catalans, valencians i balears; i la nació aragonesa. Aquesta darrera, possessora en altres temps d'una llengua pròpia, intermèdia entre el català, el gascó i el castellà, i avui castellanitzada en part lingüísticament, es conserva com a nacionalitat diferenciada per la seva cultura. Unida històricament als nostres destins, no pas per un capritx del rei Ramir el Monjo, sinó perquè, per la geografia i l'economia dual-pirinenca per la muntanya i mediterrània pel corrent dels seus rius, en decadència l'aspiració de constituir un gran reialme del Pirineu, idea de la qual Navarra n'era l'adali, es va decantar decididament envers el Mediterrani, pel camí natural que li obre el nostre comú gran riu Ebre. I que aquesta és la predestinació d'Aragó, ho demostra prou la grandesa que va assolir amb la seva unió al comtat de Barcelona. La fama del seu nom, que va ressonar gloriosament d'un cap a

l'altre d'Europa, i, també la riquesa que va adquirir, de la qual en són testimoni els monuments plens de noblesa que es conserven en el terme de les seves viles, evocadors d'un passat esplèndid enmig de l'actual decadència.

Es poden distingir a l'Aragó quatre zones:

- a) La zona de llengua catalana, que constitueix una franja allargassada de nord a sud.
- b) La zona del dialecte alt aragonès, que ocupa la regió del Pirineu, d'est o oest.
- c) La zona deserta (deserts dels Monegres i Calanda, grans altituds de la Serra Ibèrica) interposada entre la de llengua catalana i la castellanitzada.
- d) La zona castellanitzada, que comprèn la resta, una mica més de la meitat de tot el territori aragonès. A la província d'Ossa, la part castellanitzada és força menys de la meitat de la superfície territorial.

I les Balears, ¿quin és el seu nexa amb el nostre territori nacional? Ens expliquen els geòlegs que el Mare Nostrum, en temps remotíssims, quan la vida de l'home no existia sobre la terra, era territori continental des del golf de València fins a les costes provençals i italianes. En produir-se el plegament que va donar vida al Pirineu i a les serralades peninsulars, va provocar una llarga sèrie de cataclismes: terres que s'elevaven i terres que s'enfonsaven i que el mar inundava. Acabada aquella enorme catàstrofe, la nostra terra, poc a poc, va anar prenent la seva actual morfologia. Són vestigis del primitiu territori l'arxipèlag balear, Còrsega, Sardenya, la serralada del litoral català i les muntanyes de les illes, restes desintegrades d'una vella cadena a la qual s'ha donat el nom d'herciniana. Des d'aleshores, part del nostre territori nacional ha quedat arredossat, com un element secundari, a la Península i una altra part, com una avançada, és al mig de la mar. Més enllà, hi ha les terres germanes de la Provença i d'Itàlia. Les Balears són, doncs, terra de la nostra terra.

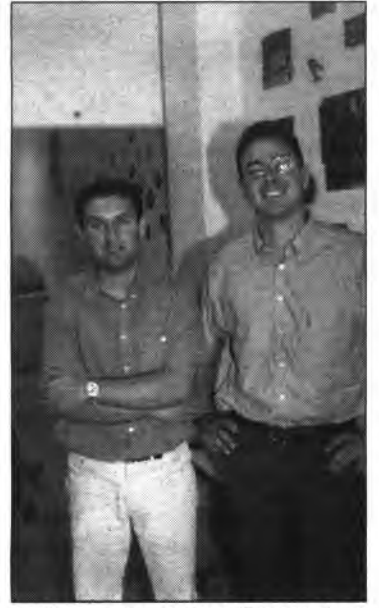
Al marge de la hipòtesi geològica, que té tot l'encís de les llegendes, la realitat actual no és pas desencisadora. El cataclisme geològic va poder submergir la continuïtat continental del nostre territori, però el va deixar obert de defenses i li va donar una nova continuïtat en el mar. En el Mediterrani no tenim fronteres, perquè la mar no és una divisòria, ans al contrari, uneix, és tota camí. En la història de la nostra nació, terra i mar es complementen. I és aquesta que qui arrodoneix la figura allargassada del nostre territori peninsular, tan inquietador, gairebé tot costa, en la unitat de les Illes. Ω

POBLES DE FORMENTERA

- * Fa 16 anys que en Josep Marcos de Barcelona regenta el Taller de Sabateria Ishuara a sant Francesc de Formentera. Tlf. 689 326 317
- * Fa 5 anys que na Mariló Ibáñez regenta la **Perruqueria Mariló** a sant Francesc de Formentera: a més de pentinar, fa massatges, estètica i pedicura. Tlf. 971 322 948
- * Fa 2 anys que na Maria Jesús Escandell regenta la **Botiga de Moda Es Baladre** a sant Francesc. Tlf. 971 322 074

Fa 10 anys que en Joan Ferrer regenta el **Laboratori de Fotografia Fotogram** a sant Francesc amb sucursal als Pujols. Tlf. 971 323 215

Fa 5 anys que n'Antoni Tur i en Joan Torres regenten la **Botiga Andor Informàtica** a sant Francesc de Formentera. Tlf. 971 323 211

Fa 29 anys que en Jordi Chicheri de Salamanca regenta l'**Herboristeria Puxi Puxi** a sant Francesc. Aquesta fou la primera herboristeria de Formentera. Tel. 971 322 155

Fa 21 anys que na Catalina Mayans regenta l'**Hostal la Savina** al Port de Formentera. La seva àvia, Caterina Ros la va obrir fa 50 anys. Té 75 llits. El preu en pensió completa és de 6.000 ptes. només dormir 3.500. Tlf. 971 322 279

En Pep Ferrer és l'amo del **Bar Centre** a la Plaça de la Constitució de sant Francesc. És del Barça. Tlf. 971 322 063

Fa un any que en Pep Costa regenta la **Cafeteria del Mar** a la Savina. El plat del dia va 750 ptes. Tlf. 971 323 321

POBLES DE FORMENTERA

Fa 2 anys que na Simona i en Mário de Torino i n'Alexandro de Gènova regenten el **Restaurant Aigua** al Port de la Savina. Despatxen menús a 1.400. A la carta se menja per una mitjana de 1.400. Un lloc ben especial. Tlf. 971 323 322

Fa 18 anys que les Germanes Escandell regenten la **Rentaduria Escandell** als Pujols. Tlf. 971 328 216

Fa 34 anys que n'Emília Serra regenta l'**Hostal Bella Vista** a la Savina. Hostal i Restaurant. La pensió completa a l'estiu és de 9.950 ptes. Dormir i desdijuni 7.750. En l'hivern és molt més barat. Tlf. 971 322 255

Fa 29 anys que na Maria Costa i en Carles Tur obren l'**Hostal Llevant** als Pujols. Tenen 130 llits. Habitació i desdijuni 4.000 ptes. Tlf. 971 328 193

Fa un mes i mig que en Francesc Castelló i el seu fill Alex regenten el **Restaurant can Forn** a sant Ferran de ses Roques. Despatxen menús a 1.000 ptes.

Fa 3 anys que en Xàvier Verdura és l'amo jove de la **Carnisseria Verdura** als Pujols. Tlf. 971 328 410

Fa 6 anys que na Maria Costa regenta la **Peixateria Nostra Senyora del Carme** als Pujols. Tlf. 971 328 338

Fa 12 anys que en Francesc Major va obrir la primera botiga d'informàtica de Formentera a sant Francesc. Ara fa 9 anys que la té a sant Ferran. Tlf. 971 328 710

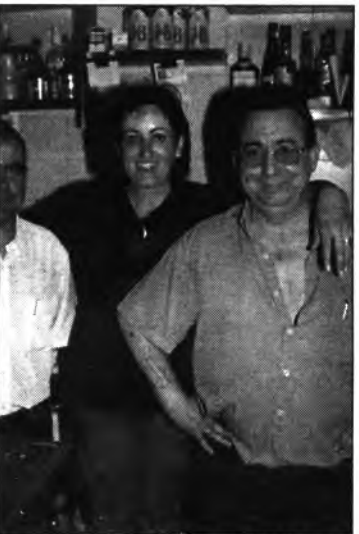

Fa 29 anys que en Xico Ferrer va obrir l'**Hostal sa Volta** als Pujols. Mitja pensió a l'estiu, 8.500 ptes. a l'hivern 5.500. Tlf. 971 328 125

Fa 4 anys que en Xomeu Ferrer regenta la **Cafeteria Castavi** als Pujols. Despatxa els plats combinats i les hamburgueses. Tlf. 971 328 422

* Fa 5 anys que en Jesús Costa va obrir el **Taller de Serigrafia Arts Gràfiques Formentera** als Pujols. Tlf. 971 328 861

Fa 20 anys que en José Patiño i na Maria Martínez regenten el **Restaurant Verdura** a sant Ferran. Tlf. 971 328 157

Eivissa i Formentera: Aires nous postelectorals

BERNAT JOAN I MARÍ. PRES. D'ERC-BALEARS I PITIÜSES

La victòria del Pacte Progressista a les últimes eleccions autonòmiques no ha sorprès especialment ningú, almenys entre els analistes més perspicaces. Les picabaralles internes dins el Partit Popular combinades amb la capacitat d'intentar articular quelcom de nou entre les forces progressistes, ha ocasionat un canvi polític que, segons com evolucionin les coses, pot arribar a ser important.

Amb la victòria del Pacte -de la COP a l'illa de Formentera- s'acaba amb el domini de la dreta pseudoregionalista, sucursalista de la dreta espanyola, que ha governat les nostres illes durant tota la transició. Però també s'acaba amb dues xacres importants que tradicionalment han afectat l'esquerra (diferents a Eivissa i a Formentera):

a. Per un cantó, s'ha acabat amb el monolitisme socialista a la més petita de les Pitiüses. Fins ara, a Formentera, ser d'esquerra equivalia a votar PSOE, perquè -tret de les últimes eleccions- no hi havia cap altra força política que concorregués a les eleccions. A Eivissa, l'altra cara de la moneda, era la manca d'entesa entre les diferents forces d'esquerra. Es parlava, des dels renglers de la força majoritària, d'atomització. Personalment preferiria parlar d'enriquiment. Una de les energies positives que ha impulsat el pacte ha estat precisament la diversitat interior, la pluralitat de gammes ideològiques que s'hi pot observar. Des del PP, això s'entenia com un element a explotar per intentar exposar que les institucions, des del Pacte, seran del tot ingovernables. No s'ha tengut en compte, emperò, que, per primera vegada, existeix una implicació diversa de les diferents forces de l'esquerra d'Eivissa.

b. Per l'altre, es dona peu a la regeneració que suposa l'existència de canvis. Els partits polítics i les aliances de partits, agrupacions, governs, etc- són com les pastilles dels frens dels automòbils: amb el temps acaben gastades. Quan una opció es gasta, en frenar acaba grinyolant, i pot aca-

bar fent que l'automòbil s'estaveïlli. Res millor que recanviar les pastilles dels frens, per afermar la seguretat del vehicle. Això s'ha fet en aquestes eleccions autonòmiques.

De res no han servit els dimonis que han tret a la llum pública els principals dirigents del Partit Popular. Han parlat profusament dels anatemitzables del pacte -ERC-, posant de manifest alguns dels trets fonamentals de la ideologia d'aquest partit polític. Els Arenas, Aznar, Matutes, Acebes i tota la colla han afirmat, davant públics de Salamanca, Toledo, Madrid, Vigo..., que els socialistes, a Eivissa, han pactat amb un partit que no està d'acord amb la Constitució espanyola -exactament, perquè no defensa el dret d'autodeterminació dels pobles, reconegut internacionalment, i garantia de la pau-; que han pactat amb un partit que vol la independència -d'acord amb el dret d'autodeterminació (tornem-hi!)- i que està per la reconstrucció dels Països Catalans -la nostra àrea nacionalitària natural, formada per la gent que compartim llengua, cultura i trets històrics comuns, i que no ens consideram forasters entre nosaltres-. Tenien raó en tot, i per això el tret els ha sortit per la culata. Per què? Senzillament, perquè a hores d'ara la gent progressista d'Eivissa i Formentera té prou assumida, moltes vegades només a nivell intuïtiu, quina és la pròpia identitat, quina és la nostra llengua (com es diu i quin àmbit abasta), i quin és el nostre país.

Una última línia, un COP més, a favor de l'insularisme progressista. Amb l'empat a sis a Eivissa, el diputat de Formentera desempata a favor de les forces de progress.

Ara ja s'ha acabat el pròleg. S'obre el capítol primer. Comença l'hora de la veritat. Les forces polítiques que han impulsat el canvi a les Pitiüses hauran d'anar demostrant la seua capacitat de govern. Les ganivetades, al capítol segon... Qui les donarà? Qui en rebrà? Quines conseqüències tindrà tot plegat? Prou interessant per observar-ho!.

TOLDOS CARMONA
CARPINTERIA DE ALUMINIO EN GENERAL

Tel. 629 97 74 87 - 971 74 34 79 • C/ Gran Via nº 61 Ca'n Pastilla

C A R T E S

Gràcies ESTEL

L'ESTEL del 15 de maig us ha eixit fantàstic, però... no oblideu mai que els veritables herois són els subscriptors i lectors que ningú se fitxa amb ells, però que són els qui fan possible que surti cada quinze dies. Són ells els qui fan pinya amb la necessitat de recuperar allò que és nostre. I que hem de dir dels castellans? Que ja n'estam tips de que ens vulguin "netejar". Que si algú ha de fer neteja no són ells precisament. Quan tindrem coratge els catalans de declarar l'"idioma castellà enemic número u"?

Si a Madrid no tenen televisions, ni col·legis ni res en català, quina classe de justícia ens obliga a que nosaltres hàgim de tenir tot això en castellà? Quan serà que un "buenos dias" sigui catalogat com un acte de violència?

Només em queda dir, gràcies, moltes gràcies des del director fins el darrer col·laborador. Ω

Josep Casalta. Vila-Real

Sabotatge a la llengua catalana

Rosa Maria Calafat, professora de llengua catalana a la Universitat de les Illes Balears, forma part del que gosaria anomenar escola ecoidiomàtica de les illes Balears i Pitiüses, al costat d'altres professors mallorquins com Gabriel Bibiloni o Antoni Artigues o de l'eivissenc col·laborador habitual de L'ESTEL de Mallorca Bernat Joan i Marí, tots ells practicants catalans de la sociolingüística allunyats

D'una mena d'acomplexament que afecta el món de la sociolingüística al Principat. Una prova d'això és que els darrers anys sovint ha donat la impressió que l'únic pensament sociolingüístic amb afany d'incidència social ha estat justament el dels funcionaris enemics del català i els seus companys de viatge els bilingüistes a ultrança del Fòrum Babel.

Després de molts anys d'academicisme estèril sembla que ara el Grup Català de Sociolingüística es planteja incidir políticament en el debat sobre l'extensió de l'ús del català. Ja ho veurem, de moment a la llista de correus sociolingüística catalana a què estic subscrit només hi apareixen comunicats sobre cursos universitaris i algun acte honorífic, ningú debat res i tothom es fa el sord.

En canvi, a Mallorca, els ecoidiomàtics esmentats es mullen públicament i sense por a favor de la sobirania sociolingüística catalana: Rosa Maria Calafat, que ja havia publicat conjuntament amb el professor Antoni Artigues el llibre Ecologia Lin-

güística (1998), acaba de publicar ara Sabotatge a la llengua catalana (1999) amb un subtítol ben clar: "Les armes legals contra el món català. Mallorca segles XVIII-XX" un llibre que té per objectiu explicar quines han estat les agressions polítiques que ha rebut l'ecosistema català d'ençà del 1715 fins a l'actualitat, un sabotatge constant que ha fet canviar "l'orgull lingüístic i la lleialtat lingüística del poble català" fins a esdevenir "una comunitat desvertebrada sociolingüísticament parlant".

Calafat parteix del concepte de comunitat lingüística com a un conjunt de persones que comparteixen una llengua però també un seguit d'actituds i de normes que constitueixen la normalitat grupal, unes actituds que mai no són producte de l'atzar sinó que són conseqüència directa de les normes de socialització. Fa palès que per actuar amb eficàcia contra l'ecosistema català els agents glotòfags han atacat la varietat estàndard, que és el nexa d'unió en qualsevol societat moderna, i han imposat la interposició de l'espanyol, que continua essent la llengua dominant de l'Estat que patim.

La professora mallorquina repassa tot el seguit de disposicions contra el català que s'han realitzat a Mallorca i les actituds dels funcionaris forasters -corregidors, síndics, regents, intendents, fiscals, bisbes, etc-, executors, en paraules de Calafat del "projecte genocida borbònic". Mostra els documents escrits en què

els imperialistes d'aleshores proposaven mesures lingüicides: des de fer venir funcionaris de Castella per a "enseñar a esta juventud nuestra lengua matriz" (1777) fins a prohibir el culte i els perillosos símbols lul·lians o prohibir el 1785 que els catalans del Principat anessin a estudiar a la Universitat de Palma, atès que molts principatins la preferien abans que l'espanyolitzada Universitat de Cervera imposada pel Borbó que havia fet tancar la Universitat de Barcelona. Cal recordar el testimoni històric d'aquest moment consistent en la ferma protesta de l'Ajuntament de Palma en què es considera que el regne de Mallorca és part de Catalunya.

Calafat rebutja les actituds separadores que trossegien la Catalunya completa i barreja els casos de fa dos-cents anys amb les inèrcies i els discursos més actuals, com el d'un regidor de l'Ajuntament de Palma, Joan Bauzá, afectat d'autoodi: "Jo quan sent protestar es nacionalistes (...) fotria un decret que únicament els deixaria parlar en mallorquí amb sa padrina. Amb s'altra gent castellà, anglès i alemany" (1997) o l'atemptat contra la televisió catalana. Com diu Ramon Barnils en el pròleg, l'autora mostra que no ha estat el poble, la ciutadania, qui ha fallat en l'ús de la llengua pròpia sinó que tots els atacs contra la llengua catalana provenen dels col·lectius que han volgut dominar aquests ciutadans, ja que per dominar cal dominar la llengua. Per fer més evident la crítica al bilingüisme substitutori Calafat ho compara amb la introducció de l'euro com a moneda única europea. De la mateixa manera que és "ridícul i innecessari" usar dues monedes, "és això exactament el que passa amb el bilingüisme, de les dues llengües només n'hi ha una d'imprescindible... la llengua defensada per l'estat". En definitiva, una comunitat lingüística sense poder polític a mercè de les lleis espanyoles i d'una visió del món passada pel sedàs colonial. Un llibre ecoidiomàtic escrit des de Mallorca per a tota la comunitat idiomàtica catalana. Jordi Solé i Camardons jsole12@pie.xtec.es. Ω

Rosa Maria Calafat,
Sabotatge a la llengua catalana,
Lleonard Muntaner
Editor, Palma, 1999.

POBLES DE FORMENTERA

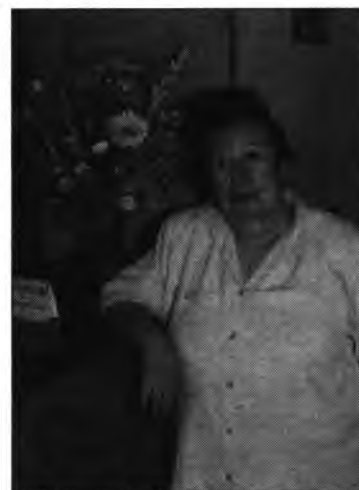
Fa 14 anys que la Família Silvar a qui trobarem festejant el naixement del seu primer fill, regenten l'Hostal Bon Sol a sant Ferran de ses Roques. Tenen 8 habitacions dobles. Tlf. 971 328 882

Fa 8 anys que en Lluís Cardona i en Pere Martín obriren l'empresa Post Box Comunicacions a sant Ferran de ses Roques. Tenen servei de bústies postals on el carter deixa la correspondència de les cases escampades per la contrada, servei de fax, internet, etc. Tlf. 971 328 461

Fa 3 anys que en Pau Oliveres de Barcelona regenta el Bar Restaurant can Toni a sa Mola de Formentera. Se menja a la carta a partir de les 2.000 ptes. És un bar del Barça. Tlf. 971 327 022

Na Rosalia Tur és la germana de l'amo de l'Hostal Pepe a sant Ferran de ses Roques. Un lloc on dormir val 3.000 ptes. Tlf. 971 328 033

Fa 8 anys que en Maties González regenta el Bar es Puig al costat del Far de sa Mola de Formentera. Tlf. 689 384 652

Fa 21 anys que els germans Jurado regenten el Restaurant la Parada a sant Ferran, camí de la Mola. Despatxen menús a 1.300 ptes. Tenien una bona exposició de peixos assecats. Tlf. 971 328 540

Fa 2 anys que Na Maria Ribes i en Vicenç Ferrer regenten el Restaurant Victòria al Caló de sant Vicenç. Varen obrir aquest lloc els seus pares Vicenç Ribes i Victòria Mayans fa 28 anys. Tlf. 971 327 064

- FABRICACION HERRAJES NAUTICOS A MEDIDA
- FABRICACION EN SERIE DE PIEZAS CON TROQUELES Y MATRICES
- MATRICERIA

NAVES POIMA, PASAJE A, N.º 1
POLIGONO CA'N VALERO
07011 PALMA DE MALLORCA
TEL. 29 73 32
FAX 75 50 43

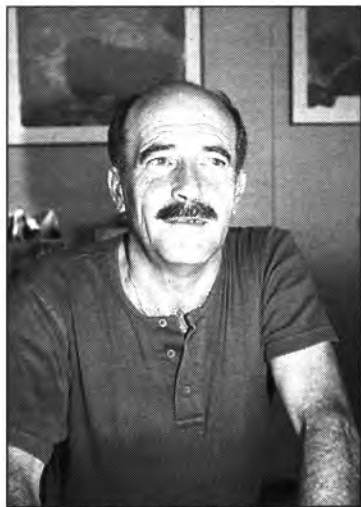
POBLES DE FORMENTERA

Fa 7 anys que na Núria Ferrer regenta la **Perruqueria Unisex Nuri** a sant Ferran. També fa manicura, pedicura, lleva les durícies dels peus i fa tatuatges. Tlf. 971 328 012

Fa 17 anys que na Maria Tur va obrir l'**Adrogueria i Perfumeria J.P.** a sant Ferran de ses Roques. Tlf. 971 328 201

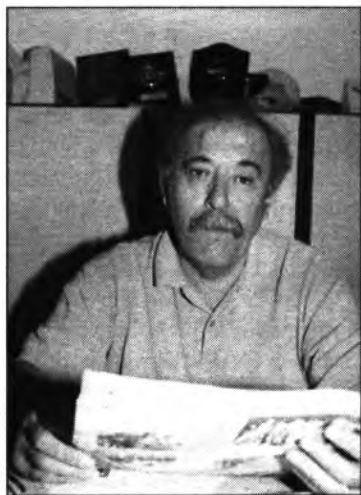
Fa 4 anys que n'Emili Bedate regenta la **Central de Reserves d'Hotels** al Port de Formentera. Si hi ha cap illit buit a l'illa, ell ho sap. Tlf. 971 323 224

Fa 5 anys que n'Eva Marí regenta el **Centre de Quiromassatges Terapèutics** i reestructura de la columna vertebral a sant Ferran. Tlf. 971 328 236

Fa 7 anys que en Modest Verdura i na Pepa Joan regenten la **Botiga de Comestibles Verdura** a Porto Saler. Son pare, Francesc Verdura va obrir aquesta botiga fa 26 anys. Tl. 971 322735

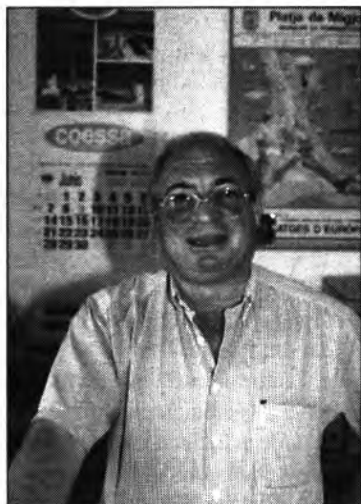
Fa 13 anys que en Llorenç Vidal és el gerent del **Patronat de Turisme de Formentera**. Se fan promocions de l'illa i donen informació als turistes. Tlf. 971 322 057

Fa 3 anys que na Dora Bonet regenta la **Botiga Natural** a sant Ferran. Ven herbes medicinals i productes alimentaris biològics. Tlf. 971 328 286

Fa 8 anys que en Vicenç Torres regenta la botiga de venda i reparació de motos **Promoto** al Port de Formentera. Tlf. 971 322 168

Fa 29 anys que en Xomeu Noguera de santa Eulàlia regenta l'oficina de **Lloguer d'Autos Noguera** al Port de Formentera. Tlf. 971 322 817

Ara no és el moment

MIGUEL ÀNGEL RODRÍGUEZ I FERNÁNDEZ

El dos de desembre del 98 es celebrà a la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia de la Universitat de Granada una taula rodona sota el títol "*Els Nacionalismes a l'Estat Espanyol*", organitzada per l'agrupació estudiantil *Foro Cero*. Hi intervingueren Francisco Rodríguez pel Bloque Nacionalista Galego, Pedro Pacheco pel Partido Andalucista i Pilar Rahola en nom del Partit per la Independència. En un moment determinat, s'hi plantejà el tema de moda a Catalunya darrerament: la creació de seleccions esportives pròpies que puguin competir, de manera oficial, en els diferents esdeveniments esportius internacionals. Tots tres ponents, Rodríguez, Pacheco i Rahola, coincidiren en assenyalar que el tema de les seleccions esportives no era prioritari, però que podia portar-se a terme, ells no s'hi oposaven.

Fa poques setmanes, el senyor Alberto Fernández Díaz, del PP, bramava als quatre vents que Catalunya té altres coses més importants en què pensar, altres prioritats, que no pas les seleccions esportives catalanes; i que tota la cridada encetada al voltant d'elles només era una estratègia del president Pujol per a desviar l'atenció pública dels vers problemes que pateix la societat catalana.

Evidentment, Catalunya té problemes molt més importants que no pas els de les seleccions esportives pròpies, per a què enganyar-nos. L'atur n'és un d'ells, per exem-

ple. Però, pot ser l'Estat espanyol no té problemes?; clar que en té, de problemes, i no he escoltat mai al senyor Fernández Díaz dir que les seleccions esportives espanyoles no hagin de competir internacionalment. Abans del Mundial de França de futbol, l'Estat espanyol ja tenia greus problemes que resoldre, com el de l'esmentat altíssim índex d'atur, i no vaig escoltar al ministre d'economia espanyol, Rodrigo Rato, dir que Espanya no havia d'anar a disputar la fase final del Mundial; tampoc no he vist que la ministre de cultura espanyola, Esperanza Aguirre, ataqués la selecció espanyola de basquetbol arguint l'alt percentatge de fracàs escolar que pateixen els nens gitanos; ni tinc coneixement de que, després del desastre ecològic de Doñana, hagi desaparegut la selecció espanyola d'hoquei patins. Tot i que, és clar, l'atur, l'elevat fracàs escolar dels nens d'ètnia gitana i la contaminació del parc natural de Doñana són temes més importants que no pas els de les seleccions esportives espanyoles. Si els espanyols, amb tants problemes, no s'estan de tenir seleccions pròpies, per què els catalans hauríem de fer-ho? Els senyors del PP i companyia podrien practicar amb l'exemple, eliminant les federacions espanyoles dels diferents esports fins que hagin solucionat tots els problemes estatals i, d'aquesta manera, ja tindrien arguments sòlids per a atacar-nos als catalans que volem veure competir als nostres esportistes sota la bandera catalana; però mentre els esportistes espanyols estiguin presents a tot arreu amb els seus colors, val més que el Fernández Díaz de torn tanqui la boca-sa.

Sempre que els catalans parlem d'autogovern, surten els nacionalistes espanyols amb allò d'"ara no és el moment"; per a ells, és clar, mai no serà el moment de que Catalunya sigui independent. Així és que, d'ara endavant, quan em preguntin que per què no vull ésser espanyol, em limitaré a contestar: "ara no és el moment (d'ésser-ho)." Ω

Tecnofonia s.l.
Distribuidor Oficial de TELYCO
Grupo Telefónica

Telyco Lluçmajor

Antoni Moura, 57 b
Tlf.: 971 121 083
Fax: 971 664 046
07620 Lluçmajor

Tecnofonia s.l.

Servei Tècnic Post venda TELYCO
07007 Reis Catòlics, 33 Lluçat
Tlf. 971 27 34 06
Fax: 971 25 02 71

Telyco Arenal

Trasime, 16
Tlf.: 971 269 310
Fax: 971 269 310
07600 s'Arenal

PALACIO de CONGRESOS

Residents a les Balears gratis

Jaime Darder Caldentey
Administrador-Gerente

Calle del Pueblo Español, s/n 07014 Palma de Mallorca
Tels.: (34-71) 73 70 70 / 73 70 75 / 28 77 08 · Fax: 73 15 92

La Clau espanyola

PER JOSEP SERRA.
PRES. D'ERC-MALLORCA

L'abstenció ha estat un dels elements caracteritzadors de les proppassades eleccions municipals, autonòmiques i europees a les illes Balears i Pitiüses. Aquest element democràtic -va a votar qui vol, quan vol i a qui vol- no nega en absolut que el procés electoral no hagi estat transparent i legítim, però no deixa de plantejar un greu problema als nous -o antics, per repetició- governants: les decisions es prenen amb el suport d'un de cada quatre ciutadans, amb el benentès que un altre és de l'oposició, un tercer mai no és, no ha estat i probablement no serà votant de ningú i el quart determinarà cap on tomba la balança quan es torni a decidir d'anar a votar.

En aquesta conjuntura les decisions que pren un partit deter-

minat, especialment quan ningú no disposa de la representació suficient per governar en solitari, cas evident en el Parlament que ha de legitimar el nou Govern, són de gran importància per al seu propi futur. N'hi ha -de partits- que prefereixen restar a l'oposició, però que no poden dir-ho clarament i que, per tant, hauran de fer veure que han estat víctimes de l'operació pactista. D'altres creuen que formar part del Govern els permetrà guanyar quotes de popularitat i de credibilitat que els poden permetre millorar els seus resultats en un futur immediat. Un altre, finalment, té la paella pel mànec i fa anar l'oli on vol.

Aquest joc d'estira-i-arronsa també té el seu vessant cruel i macabre, que suposa el major

atractiu per als qui practiquen l'enigmística i especulen alegrement sobre qui serà la víctima que els servirà la fotografia del proper cadàver polític.

Na Maria Antònia, que en Llorenç Capellà definia com "més viva que un cove d'alatxa", guanyarà, faci el que faci, segur. El cadàver el posaran els altres; el seu propi cadàver (de qualcú dels altres), és clar.

De tota manera, tornant al tema de l'elevada abstenció, resulta significatiu que s'hagi produït especialment -per seguir amb la tradició- en unes eleccions municipals i autonòmiques (les europees encara són figures d'un altre paner) que suposen l'elecció del representants per a les institucions que ens són més properes. Sembla una contradicció, però no ho és tant si tenim en compte que els electors també són més vius que un cove d'alatxa i saben que el seu vot és especialment útil quan es tracta de determinar qui ha de tenir el poder real, el Poder amb majúscules, i els 15 punts de diferència en relació a la participació a les espanyoles del 96

deixen prou clar que tothom sap que és a Madrid des d'on es mana i des d'on ens manen.

I si el Poder és a Madrid, és d'allà d'on l'hem de recuperar, sigui mitjançant pactes, pressions, amenaces o negociacions. L'element emotiu podria indicar que ens hem d'oposar sistemàticament al Poder de Madrid, però l'element racional ens recorda que encara són ells els que poden decidir si som o no som comunitat històrica, els que poden afavorir que disposem de policia autonòmica, els que ens poden cedir la gestió dels aeroports, els que ens poden traspasar tantes competències com vulguin i dotar-les generosament via trams amplis d'IRPF, impostos especials, certs segments d'IVA, etc.

Comptat i debatut, som en una conjuntura en què res de bo podem esperar de la pròpia iniciativa del PP o del PSOE, ja que els interessos dels seus líders insulars -necessitats permanentment de més recursos i competències per mantenir-se en el poder local, amb la qual cosa es debilita el domini del Poder central- acaben sis-

temàticament amb la negativa de les seues centrals a satisfer les seves demandes. Tant els uns com els altres es quadren als designis de les centrals respectives.

L'avanç en el camí de la sobirania passa per Madrid, ja ho hem indicat abans, però en els pactes per al Govern Balear s'obren dues línies d'actuació: la primera suposa negociar la transferència de poder directament amb Madrid -cosa que comporta l'entesa amb els nacionalistes espanyols del PP, la segona va associada a la via del conflicte amb el Poder central i persegueix la consecució de més competències i recursos per la pressió -majoritàriament- dels partits d'àmbit "local" (entengui's no estatal) i la connivència dels nacionalistes espanyols del PSOE pel que suposa d'acció anti-PP.

Amb qualsevol de les dues opcions els illencs hi guanyarem, especialment perquè UM té la responsabilitat de constituir un Govern que, al marge de l'opció elegida, representi un guany objectiu i progressiu per a la llengua, la cultura, l'economia i la societat d'aquest país nostrat. Ω

Catalunyesos

Com apuntava Joan Fuster, el millor assagista català d'esquerres de tot el nostre segle (paral·lel a l'altre magnífic assagista amb què ha comptat el nostre país -de dretes-, Josep Pla, amb qui servà una llarga i fructífera amistat), a *Qüestió de noms*, el nom no fa la cosa, però, d'alguna manera, ajuda a configurar-la.

Fou precisament en aquest opuscle que Fuster va desempolvar un terme que s'havia inventat un país seu, un valencià de principis del segle XIX anomenat Benvingut Oliver, natural de Catarroja: Països Catalans. El terme "Països Catalans" servia per trobar una denominació comuna per al territori que va de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó, i que és habitat per una gent que es coneix arreu del món amb el gentilici de "catalans". Dins el mateix *Qüestió de noms*, l'assagista de Sueca suposava que, amb el temps, aquest terme plural se singularitzaria i que la denominació futura del nostre país coincidiria amb el que ja és la denominació que més s'usa a nivell

internacional: Catalunya. (Quan l'editor del *Years Work in Modern Language Studies*, anuari en el qual tenc l'honor de col·laborar, em fa arribar una carta sempre posa "Eivissa-Catalonia", no "Eivissa-Catalan Countries").

Agafant aquesta argumentació fusteriana a futurs, Josep Guia va publicar fa uns anys un assaig sobre el nom del país, titulat *És molt senzill: digueu-li Catalunya*, que enguany ha estat reeditat, amb noves aportacions del matemàtic, assagista i polític independentista de València. El text guià ha estat qüestionat per un parell de valencians que consideren que encara és del tot imprescindible optar per la terminologia plural per al conjunt de la nostra nació. Per un cantó, ha rebut una réplica més documentada que no pas sòlida en si mateixa procedent de Joan Francesc Mira i, per l'altre, li va rebotar un llibre excel·lent de Francesc de Paula Burguera -*És més senzill encara: digueu-li Espanya*- on argumentava que primer cal crear consciència nacional i després

arranjar les coses del país, entre elles el nom.

Tot plegat crea un problema de gentilicis important. Vejam: el conjunt de persones que vivim als Països Catalans formam la comunitat humana dels *catalans*. Per a una persona que cregui en la reconstrucció de la nostra pàtria, som catalans els habitants que vivim entre Salses i Guardamar -seguint el camí nord-sud- i entre Fraga i Maó -oest-est-. Els contraris a la (re)construcció nacional del nostre país, emperò, han intentat (i han aconseguit, de moment), reduir l'àmbit geogràfic d'aquest gentilici, de manera que, habitualment, quan hom parla de "catalans" se sol referir als habitants de la "Catalunya estricta", "Catalunya central" o, en terminologia monàrquica, "Principat de Catalunya". Així, *popularment* (en els dos sentits de la paraula), es diferencia entre "catalans", "valencians", "mallorquins", "formenters", etc, posant-ho tot a un mateix nivell. Per als que creim en la construcció del nostre país plural, emperò, no pot existir aquesta contraposició, perquè el terme "catalans" ens engloba a tots. Així, els valencians, els malloquins, els formenters o els eivissencs som catalans. Però també són *catalans* els dels territoris de la "comunitat

autònoma" anomenada oficialment "Catalunya". Ara bé, si tenim una visió clara de Països Catalans, no ens podem limitar a anomenar-los "catalans" i hem de buscar un gentilici que els escaigui (que estigui al mateix nivell que "valencians" o "mallorquins" i que permeti de situar-los en el seu context geogràfic estricte).

Probablement, entre els renglers nacionalistes catalans, el terme més utilitzat, quan es pretén usar un llenguatge "políticament correcte" sigui "principatins". Els catalans del Principat són "principatins". El terme pot anar molt bé per als militants i simpatitzants de Convergència Democràtica de Catalunya, per als d'Unió Democràtica de Catalunya, per als d'Iniciativa per Catalunya o per als d'Els Verds no espanyolistes, perquè tots aquests partits -per declaració expressa o per omisió de declaració- són monàrquics. Per als monàrquics, el principat té sentit que compti amb habitants "principatins" (suposem que a Andorra, anomenant-se "andorrans", no demanaran el terme "principatins" per a si mateixos!).

Joan Fuster -tornem a la nostra principal font de teoria nacional- proposava un terme per als catalans de la Catalunya central: "cata-

lunyesos". Aquest terme situaria aquests habitants al mateix nivell gentilici que els habitants del País Valencià, els del Rosselló i els de les illes Balears i Pitiüses. El terme "catalunyes" no té cap tipus de connotació pejorativa, ni suposa cap menyspreu per a ningú. La paraula en si té una morfologia molt ajustada a una part dels gentilicis que usam en català: acaba en -ès, com "francès", "anglès", "portuguès", "maonès", "alguerès", etc, en la mateixa línia que "català" quadra amb "italià", "tosca", "lleidatà" o "andorrà". Emanar, per tant, directament de les fonts estructurals de la morfologia de la llengua catalana i s'ajusta al significat que pretén vehicular. Constitueix una bona solució per al problema que hem plantejat i consideram que s'hauria d'utilitzar -com feia el propi Joan Fuster- de manera generalitzada.

Observem, com a punt final, que les persones que s'han ocupat de temes tan fonamentals com la definició dels límits del país han sèt majoritàriament valencians (Joan Fuster, Joan Francesc Mira, Francesc de P. Burguera, el Benvingut Oliver del segle passat, Lluís Vicent Aracil, Toni Mollà...), juntament amb algun mallorquí (Josep Maria Llompart, Josep Melià). Hi trobam, emperò, pocs catalunyesos. Potser perquè l'estirabot de Toni Mollà té fonament. Diu el sociolingüista valencià: "la diferència entre València i Barcelona és que a València hi ha molts blaveros i a Barcelona ho són tots". Esperam, ben aviat, poder deixar de certificar-ho. Ω

Bernat Joan i Mari
President d'ERC-Balears i
Pitiüses

La justícia a Catalunya:

Volem viure plenament EN CATALÀ

prou agressions dels estats espanyol i frances a la nostra llengua

Volem viure plenament EN CATALÀ

Carritx ASSESSORS

ASSESSORIA
FISCAL,
LABORAL
I JURÍDICA

Correr Prínceps d'Espanya, 23-8 Tlf.: 971 60 53 45
Es Figuerol 07141 MARRATXÍ Tlf.: 909 68 98 98
MALLORCA Fax 971 60 53 44

L'antifranquisme a Mallorca. V LLIBRE

Sa Pobra 1936: El Feixisme Antiesquerrà contra el poble treballador (L'afusellament de Jaume Serra i Cardell l'any 1937)

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

"Els feixistes deien: 'Hem de matar tots els comunistes!, rojos! vos hem de matar a tots!'".

A sa Pobra hi hagué resistència a la sublevació feixista. Margarida Serra Cardell, germana de Jaume Serra (secretari de l'Agrupació Socialista del poble, afusellat en el fortí d'Illetes el dia 11 de març de 1937) explica a Joan Company (revista *Sa Plaça*, núm. 43, d'abril de 1996, pàgs. 13-15): "Hi va haver molt d'enrenou, vingueren molts de feixistes de Palma que s'uniren als de sa Pobra, varen treure l'armament de l'Església (jo els vaig veure fer-ho perquè vivia a un pis al damunt del que avui és la barberia de can Toni), abans al quarter de carrabiners hi va haver trets, però sembla que no hi va haver cap ferit. El meu germà Jaume, juntament amb en Joan Pizà, en Xesc 'Curro' i en Pep 'Bassa' no es volgueren sotmetre als feixistes i se'n anaren cap al Cap des Pinar. Els feixistes anaren a la plaça i com a bojos es posaren a pegar trets al cartell de l'Agrupació Socialista, i per cert que uns d'ells, amb un tret del seu mateix fusell, es va ferir i es va socarrar el nas. A l'endemà tothom era al carrer i cridaven 'fora comunistes!', 'han de matar tots els comunistes!'. Els falangistes varen fer el seu quarter on avui hi ha les oficines de Correus. Els feixistes vingueren a ca nostra a cercar en Jaume. Uns dies més tard tornaren i se'n varen dur la meua germana Martina, na Maria Esteve Llompart, que era l'al.lota del meu germà Jaume, i na Maria Crespí Gost i els varen fer beure un tassó d'oli de 'ricino'. Record molt bé que quan anàvem pel carrer la gent ens insultava, ens deien 'comunistes!', 'rojos!', 'vos han de matar a tots!', 'vos han de matar fins ses branques i ses arrels!', i coses així".

A les eleccions generals de 1936 es consolidà -a sa Pobra- el predomini del caciquisme dretà

A les eleccions generals de 1936 -guanyades a nivell d'Estat espanyol pel Front Popular-, a sa Pobra es consolidà el predomini del caciquisme dretà. La dreta obtengué el 90,3% dels vots, mentre que l'esquerra només aconseguia 1.834 sufragis (el 9,6%) (vegeu *Enciclopèdia de Mallorca*, volum XIII, pàg. 194). Per a un poble d'uns vuit mil habitants aquests vots poden semblar poca cosa, però la victòria del Front Popular a nivell estatal fou celebrada alegrement per republicans, socialistes, anarquistes i comunistes poblers. Entre els esquerrans que

Jaume Serra Cardell: el fundador de l'Agrupació Socialista de sa Pobra (PSOE) va ser assassinat pel feixisme antiesquerrà l'any 1937.

celebraven aquella victòria popular hi havia Jaume Serra i Cardell ("Cuca") que l'any 1934 havia creat l'Agrupació Socialista de sa Pobra (PSOE). Aquella agrupació obrera fou presidida pel mateix Jaume Serra i per l'advocat Joan Pizà i Massanet, que actuava de secretari de l'Agrupació.

Bartomeu Siquier i Serra en el seu llibre *Places i carrers de sa Pobra* (vegeu pàgs. 120 i 121) ja havia fet un breu resum de la vida del jove mestre pobler assassinat pels falangistes en el fortí militar d'Illetes en la matinal del dia 11 de març de 1937 després d'un absurd i ridícul Consell de Guerra muntat en l'Escola d'Arts i Oficis de Palma.

Mulet Fiol: el fiscal que demanava penes de mort per a l'esquerra

Jaume Serra i Cardell va néixer a sa Pobra el dia 10 de juliol de 1913 a una casa del carrer del Misteri, número 28 (actualment número 7 de la Plaça de la Constitució). Era fill de Llorenç Serra Cladera ("Cuqueta") i de Mar-

tina Cardell Soler ("Tixa"). Com explica Bartomeu Siquier en el llibre abans esmentat: "Aprengué les primeres lletres a l'escola de Can Arabí -on avui hi ha el Jutjat de Districte-. Féu el batxillerat sota la direcció del mestre Caldes "Ximbó" anant cada curs a examinar-se a Ciutat com alumne lliure. Acabats els estudis elementals, se matriculà a l'Escola Normal de Ciutat on seguí la carrera de mestre, títol que obtingué als vint anys a l'Escola Normal d'Alacant". Actuà com a Fiscal en aquesta paròdia de judici un militar (Mulet Fiol) i, com a jutge instructor de la causa, Pere Morell i Gray. El diari *El Día* informava del "judici" escrivint: "En el local de la Escuela de Artes y Oficios se reunió el Consejo de Guerra ordinario para ver y fallar la causa contra los carabineros Pedro Herrera Sánchez, Crisanto Valcárcel Moll, Juan Orozco Trulla, Juan Cintrano Infante, Antonio Palazón López, Luis Pichoto Sánchez y Balbino Castedo López, y los paisanos Juan Pizá Massanet, José Bassa Alomar, Jaime Serra Cardell y Francisco Gost

Amer, por el supuesto delito de insulto de obra superior y ejecución de actos de resistencia al Movimiento Nacional Salvador de España".

Cal llegir el Diccionari vermell de Llorenç Capellà

Jaume Serra i Cardell tenia vint-i-tres anys quan fou afusellat en el fortí d'Illetes a les sis i mitja del matí del dia 11 de març del 37. Al seu costat caigué el mateix dia i a la mateixa hora un llucmajorer anomenat Antoni Zano-guera. Sabem també que s'hagué de casar dins la presó. Llorenç Capellà, en la impressionant i tràgica odissea del poble mallorquí titulada *Diccionari vermell* (Edit. Moll, 1989), explica una anècdota demostrativa del seu valor davant la mort. Conta Llorenç Capellà: "Un dia abans d'executar-lo, un company de la presó de Can Mir va bromejar sobre la qualitat de les robes que portava. I ell li contestà, gens ni mica apesarat: 'Idó és una llàstima, perquè demà matí, amb els trets, les faran

malbé'".

Un altre dels afusellats en relació amb els esdeveniments de sa Pobra va ser el carrabiner Juan Orozco i Trulla. Vegem què diu al respecte Llorenç Capellà en el seu impressionant *Diccionari vermell* (pàg. 124): "Era carrabiner. El denou de juliol del trenta-sis, una camioneta comandada per personal militar va aturar-se enfront de la caserna de carrabiners de sa Pobra, i el comandant Castelarí va ordenar als carrabiners Palazón, Orozco i Valcárcel que pujassin al vehicle i entregassin les armes. Aleshores va produir-se la següent conversa:

Orozco: ¿A dónde vamos?

Castelarí: A donde yo mande.

Orozco: Mire que se nos va el pan...

Castelarí: Al que no esté conforme no le voy a meter astillas en las uñas, sino que lo mandaré a la Comandancia. Entreguen las pistolas.

Orozco: No las llevamos, por si acaso...

Arribats a aquest punt, la frase d'O-

Setembre de 1947: Margalida Serra i la seva fillola Antònia deu anys després de l'assassinat del seu germà Jaume Serra Cardell.

L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA V LLIBRE

de M. López Crespí

Cada quinze dies a L'ESTEL (d'agost del 1998 fins a l'agost del 1999)
Per demanar números endarrerits, telefona al 971 26 50 05

E P I !

**PARES, EDUCAU-ME EN
CATALÀ, A MALLORCA
HI HA EL MEU FUTUR**

rozco quedà inacabada, perquè sonaren uns trets i el comandant va caure ferit i un sergent, mort. Els carrabiners s'escaparen i foren detinguts el dia vint a Cabo Pinar, juntament amb altres paisans de sa Pobla que s'amagaven, convençuts que la rebel·lió militar seria apaivagada sense gaire dificultats. Dia vint-i-quatre de febrer del trenta-set, el sotmeteren a judici a l'Escola d'Arts i Oficis de la Ciutat de Mallorca i el condemnaren a mort. Fou executat amb sis homes més, en el Fort d'Illetes, l'onze de març del trenta-set, a les sis i mitja del matí. Era casat".

Joan Company, de la revista Sa Plaça, entrevista Margalida Serra i Cardell, germana del mestre assassinat pels falangistes

Tots aquests fets sempre es parlaren d'amagat en el meu poble. Fins seixanta anys després, una persona -na Margalida Serra Cardell- directament afectada per la repressió, no s'ha atrevit a parlar públicament. I aquesta simple explicació dels fets, causà una autèntica commoció. Joan Company en el número d'abril de 1996 (pàg. 13) de *Sa Plaça* ho deixava ben clar quan escrivia: "En aquests quasi ja bé quatre anys de publicació de la nostra revista, en cap número hem fet referència als efectes que a sa Pobla tingueren l'aixecament militar contra la segona República i la subsegüent guerra civil.

'Enguany que es compleix el sei-

xantè aniversari del començament d'aquells fets luctuosos, la nostra revista vol encetar en aquest número una recordança d'aquells fets donant la paraula a aquells poblers que els visqueren".

El clergat -segons l'entrevista de Joan Company abans esmentada- prengué un part activa en la repressió contra el poble i l'esquerra. Explica Margalida Serra: "Recordo que el misser Pou que el defensava [a Jaume Serra i Cardell] va dir que era un 'mal assumpte' [el Consell de Guerra]. La meua germana Martina i na Maria (l'al·lota d'en Jaume), a instància del misser Pou, anaren a veure el Bisbe Miralles per veure si podia fer qualque cosa, però els va dir que no podia fer res. Recordo que don Rafel Torres, que va anar a declarar i va fer una declaració molt favorable, em va dir que després de la declaració que havia fet el capellà Palou en Jaume ja era mort".

El paper del clergat en l'extermini de l'esquerra

I, quan l'entrevistador li demana "I què va declarar el capellà Palou?", Margalida Serra contesta: "De tot i molt; el capellà Palou era el dimoni: això sí que vull que ho posis, va dir, i així consta a la sentència, que era una mala persona, que llegia llibres dolents i jo què sé... la meua germana Martina després va anar a veure'l i li va demanar com podia saber ell els llibres que llegia el meu germà.

- 'Se li va fer funeral a en Jaume?

- 'No ens n'hi varen deixar fer. Un familiar nostre anà al capellà Palou per fer el funeral i li va dir que no n'hi hauria. També ens enviaren dos falangistes poblers, que ens vigilaven la casa. Recordo que la meua mare estava desesperada i plorava, com ho feiem tots, i un dels falangistes va entrar i va dir que no fèssim tanta comèdia i que deixéssim de plorar.

- 'I per què us varen enviar aquells falangistes?

- 'Perquè ningú pogués venir a donar-nos el condol. N'hi havia un al portal de l'entrada i l'altre a la portassa. Només va venir la mare d'en Martí Cotxer que va aconseguir burlar la vigilància dels falangistes.

- 'I pel carrer ningú us va donar el condol?

- 'No, ningú; que jo recordi, ningú".

"Sempre he tingut la convicció que varen afusellar el meu germà per la declaració del rector Palou" (Margalida Serra i Cardell)

El paper decisiu de l'església en contra dels sectors populars i d'esquerra s'evidencia més quan, aprofundint en els seus records, Margalida Serra i Cardell detalla quin va ser el paper nefast del clergat en aquells anys decisius. Explica la germana del dirigent socialista assassinat per la reacció dretana: "L'Església es va portar molt malament. Sempre he tingut la convicció que varen afusellar el meu germà per la declaració del rector Palou. Com ja t'he dit, llavors vivia al carrer de l'Església damunt on avui és la perruqueria de can Toni i ho vaig veure ben bé des del balcó quan treien els homes un fusell cada un del portal de l'Església. Evidentment mai més vaig tornar anar a l'església, únicament hi he entrat si havia d'anar a donar el condol a qualcú. Et diré que una vegada que estava ingressada a la clínica, abans d'operar-me va venir un capellà i em va dir si volia combregar; li vaig dir que no; quan ell em demanà per què no ho volia, sols li vaig dir 'com puc combregar, si un capellà em va matar un germà?'. Recordo un any que s'havia de fer una processó, suposo que devia ser la del Corpus, i a tots els balcons hi havia domasos, excepte a ca nostra. Jo no vaig tenir més remei que posar-lo, però després de la processó no el vaig llevar; al cap de vint dies va tornar la Guarda Civil perquè retirés el domàs. No varen tornar més!". Ω

Margalida Serra l'any 1996.

Fa 10 anys que en Xavier Mena de Madrid regenta l'empresa de reparacions d'equips de salvament d'aviació **Sparesair** al Polígon de can Valero de Ciutat. Tlf. 971 752 518

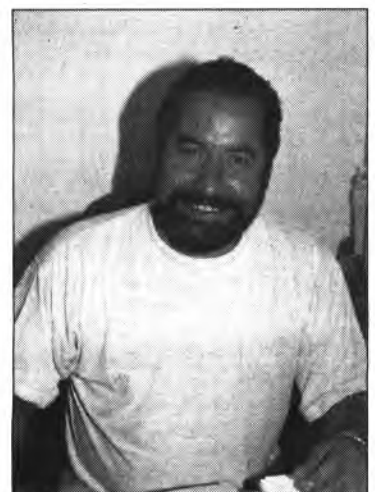
Fa 10 anys que en Manuel Arrebolla regenta l'empresa de construcció **Mecallorca** a Can Valero. Una trentena de picapedrers que poden envestir allà on sia. Tlf. 971 752 147

Fa mig any que en Mateu Garau ha obert el magatzem **Fustes Sintes** a Can Valero. Aquesta empresa va començar fa 55 anys com a serradora de tronc a la Plaça de ses Columnes de Ciutat, que encara està oberta. Tenen sucursal al carrer Bisbe Llompart d'Inca. A la foto amb l'encarregat Xisco Pérez. Tlf. 971 466 618

Na Caterina Tomàs Pons és la madona jove del Taller **Ferramentes Inox** a can Valero. Fabriquen ferramentes nàutiques i per artesania. Tlf. 971 755 043

Fa 13 anys que en Joan Galiana de son Rapinya regenta l'empresa instal·ladora **Aire Condicionat Serime** a can Valero. Tlf. 971 761 542

Fa 7 anys que la família Alsamora de Llucmajor regenta el **Restaurant s'Escala** al Polígon Can Valero. És el millor restaurant del redol. Despatxen menús a 900 ptes. Tel. 971 206 840

Fa 2 anys que na Pilar Ninet de València -a qui veiem amb el seu fill- regenta l'empresa **Telxits T-Shirts Word** a can Valero. Fan estampacions de camisetes. Tlf. 971 206 091

**el lleu de tots
mereix un
respecte
FORA FUMS!**

M a l l o r q u í !

La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, és oficial a Mallorca. Els teus fills tenen el dret i el deure de saber-la. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barriada.

Fa 50 anys que na Francesca Vaquer del Secar del Real se va casar amb en Miquel Bosch d'Establiments que feia de camioner. Ara fa 38 anys se va posar a vendre material de construcció a Establiments. Va començar venent calç viva per emblanquinar, ciment mallorquí i arena. Venia el material a 6 peces sa palada. Quan el seu fill Colau, al Cel sia va tenir 18 anys varen començar a despatxar en grossa escala. Avui la seva filla Francesca -a la fotografia- i el seu fill Bernat duen el negoci que s'anomena **Fills de Francesca Vaquer**, tenen 3 camions per tragar material i 3 per tragar aigua. Tlf. 971 768 787

Fa 7 anys que Na Maria de Lluc Martín regenta la Guarderia Fantasies a Son Serra Perera de La Real. Tel. 971 205 513.

Fa 2 anys que en Xavier Carde ha obert el taller de Planxa i Pintura Carde a la barriada de son Serra Perera del Secar del Real. Tel. 971 294 520

Fa 15 anys que n'Elisabet Massot de so n'Espanyol va obrir la **Perruqueria Maria Sabina** a Establiments. Tlf. 971 768 019

Fa un any i mig que en Quique González, de son Serra Perera regenta el **Bar Vuelta Arriba** a Establiments. Són del Mallorca a matar. Tel. 971 768 212

Fa 13 anys que na Maria Josep Caleu des Pont d'Inca regenta el **Bar Secar** a son Serra Perera. El seu fill Antoni Calafell juga a tennis en la categoria de cadell i júnior al club Nova esport. Són del Mallorca Tlf. 971 296 819

Fa 5 anys que en manescal Esteve Oms des Rafal Vell regenta la consulta **Veterinària es Secar** a son Serra Perera. Tlf. 971 203 018

Fa 2 anys que na Francesca Desclaux del Toro i en Bartomeu Nadal del Secar del Real ha fet societat limitada per crear l'empresa **Pavigrès Balear** a son Serra Perera al Secar del Real. Venen rajoles importades dels pobles de Castelló. Tlf. 971 204 611

Fa 8 anys que els germans Adrover regenten el **Magatzem Exclusives Rullan** a la barriada de son Serra Perera. Comercialitzen productes de neteja i generadors d'ozó arreu de Mallorca. Tlf. 971 759 992

Fa 15 dies que en Miquel Àngel Ferrer és el delegat de SA NOSTRA a Establiments, una oficina oberta fa 25 anys. A la foto amb el personal de l'oficina. Tel. 971 768 053

EL VEL DE MAIA (10)

Hòstia

PERE GRI

Aquells dies, entre calades de porro i l'efecte d'uns àcids que havia comprat, les conversacions d'en Fructuós amb na Pompeia anaren profunditzant en l'aspecte essencial del conjur, la independència.

No comprenc -deia l'al.lota- com pots lluitar per la independència si depens de les substàncies psicodèliques per desenvolupar la teva vida normal.

No t'amoïnis -li contestà en Fructuós, recordant les paraules de la bruixa- perquè aquesta situació és totalment provisional. Per si no ho saps, jo em vull dedicar a la política, lluitant pel nostre poble i el basc, però també hauré de lluitar amb força per la legalització de les drogues, i quan en parli hauré de saber que dic, per això les estic provant a totes.

No creus que ja ets un poc grandet per començar a dedicar-te a la política? -continuava dient na Pompeia-. Fins ara no t'havia importat gens la política, i ara creus que trobaràs el suport suficient per tot això que vols. T'hauran de votar, Fructuós, i no crec que la gent se'n fii d'una persona com tu, que sempre ha viscut en els ambients marginals, pensant més amb la música que en la política. Per cert, veig que t'han tornat la col·lecció de discos de roc, perquè no em poses na Pafti Smith?

Encara penses amb aquesta tia? -intercalà en Fructuós-, si només pesa quaranta i pocs quilos, vols estar tan prima com ella?

No obstant, li posà el disc "Horses", editat l'any 1975 i produït per John Cale, tota una declaració d'amor pel roc, el sexe, les paraules, la vida.

En aquell moment, ambdós pensaren que era el moment de combregar amb aquells àcids dels que ja n'hi havia parlat.

Hòstia pura, hòstia santa, hòstia immaculada, sigui per sempre, beneïda i alabada -cantaren plegats.

Combregaren, després de celebrar un ritus que havien après en una excursió conjunta amb altres persones al Nepal. Després començaren a sentir els efectes de l'àcid lisèrgic, la droga

que més té que veure amb la màgia.

I heu de creure i pensar, i pensar i creure, que precisament els hi va pegar el rodets de xerrar de política, i que na Pompeia, per la seva condició de malalta anorèxica, va ser nomenada ministre de Sanitat del govern a l'ombra que volia muntar en Fructuós, la qual seria a la llarga l'encarregada de procedir a la legalització de les drogues al nostre país.

Lluitarem, patiren i finalment vencerem -era el que cridaven-, enmig d'al·lucinacions provocades pels tripis i una eufòria no gens continguda.

L'àcid els despertà les passions, quan feia dues hores que l'havien pres deixaren de forma momentània de parlar de política i començaren a fer l'amor.

En Fructuós comprovà aviat que na Pompeia havia guanyat uns quants de quilos durant el temps en que havia estat ingressada, cosa que agrai amb satisfacció.

S'emolicaren dins el llit, enmig de carícies, petons, i qualche cosa més. Durant l'acte sexual, en Fructuós li feu jurar a na Pompeia que compliria els seus deures com a ministre de Sanitat del govern, primer a l'ombra i llavors oficial, dels Països Catalans.

Durant uns cinc o sis dies, es quedaren tots dos planejant la manera d'aconseguir la independència de la nostra nació, sense violència. Cal a dir que, des de que havia provat la xocolata libanesa, la Pompeia es mostrava cada vegada més convençuda de la possibilitat de fer realitat el somni.

En Fructuós no s'atreu a explicar-li el vertader poder d'aquell tros de xocolata, que casualment, des de que el veia na Pompeia, ja no es conservava sencer. Pensà que això devia ser degut a que les bruixes no volien que l'al.lota sospitàs que li havien clavat un conjur.

Però el que no sabia en Fructuós era que na Pompeia també havia rebut el seu conjur durant l'estada al centre psiquiàtric. El que passava en realitat era que cap dels dos ho volia dir a l'altre. Ω

Gènesi

JOAN CABOT CALÇAPEU

La veuota d'Abel Matutes retruny poderosa en els nuvolats: "Agafa els teus, Mâtigues, endu-te'ls i fes via cap a ponent. Així sobreviureu a l'hecatombe que és a punt de produir-se. Però això sí, que ningú no miri enre, perquè si ho fa, una enorme calamitat s'abatrà sobre el pobre incaute que es giri".

El venerable contempla la volta celeste amb cara de pòquer i s'acaronen les galtes mal afaitades. L'endemà, a trenc d'alba, es posen en marxa. Mâtigues cameja capcot, resignat i trist; s'ajuda amb un gaia-torçot; la seua hosta avança en silenci. De sobte, un tro els ensordeix. Al seu darrere, un esplet de flames s'aixeca a les insules de Sodoma i Gomorra: les cases i els blocs de pisos s'ensorren, els carrers i les avingudes desapareixen sota les runes, el foc llepa tots els racons de l'ImPPeri. A l'endemig, l'ínsula grossa és assetjada per un esbart demoníac: la súcube Pilar i els seus sequaços practiquen el tir amb bassetja contra el Consolat de Mar; els íncubes Pere i Francesc envesteixen contra la portassa insular amb un gruixat tronc d'olivera coronat amb dues banyotes de boc; en un altre punt de la muralla, la tenebrosa presència d'Eberhard cava un fossat per assaltar per via plutònica la columna vertebral de l'ImPPeri; la diablesa major, na Maria Antònia, dirigeix l'operació en el temple satànic de Costitx estant. A l'interior de l'ínsula grossa, les llambordes fan trontoll, les cases botifarres grinyolen, i una pols antiga, eixida dels fonaments, levita ran de terra i s'escampa per places i carrers. "Tota la culpa és dels xuetes!", exclama algú. Els sometents de l'ImPPeri, tremolosos, es demanen en veu baixa on és en Mâtigues, i un murmur es multiplica de boca en boca: "La Seu no és plena d'ous".

En Mâtigues, que feia camí mirant-se les sabates, aixeca de nou la vista i se'l troba davant: n'Enrique Fajarnés girat cap a Gomorra i convertit en una efígie de nitrats de sodi; el prohoms es llepa el dit, l'hi passa per la cara i se l'endú a la boca; efectivament, és sal. Continuen la marxa. No passen gaires minuts que veu n'Antonio Marí Calbet abillat de hooligan, pegant bots, buscant fanals i cotxes per esboldregar i xisclant "Fuck off!" "Llàstima", pensa en Mâtigues, "un altre que ha guaitat on no li demanaven". Poc després, la trossada d'en Pere Palau es redueix màgicament a la còrpora d'en Joan Buades. "Ja hi som: un altre!" -fa en Mâtigues. El nou Joan Buades, nic com una abella, increpa tot d'una el seguici imPPríal: "Vade retro, Pinochets del medi ambient!, les sargantanes de Cala d'Hort s'alçaran de les seues tombes i posaran fi a la dictadura del ciment! Un nou judici de Nüremberg us espera, i sereu condemnats a menjar dues racions diàries de portland fins a la mort!". En Mâtigues fa unes passes, endinya un cop de gaiato sobre la testa d'en Buades i el deixa estabornit a terra. L'estol imPPríal prossegueix la

seua pelegrinació cap a ponent, a través del desert.

Quan l'aigua i els queviures comencen a freturar, el grup divisa, al lluny, un molí d'aigua, tres palmeres i una casa foravilera. En serhi més a prop, distingeixen el capítol imPPríal Joan Verger, que els té taula parada, i una filada de joves que fan la dansa del ventre per dar-los la benvinguda. En arribar, però, contents i bavoosos, l'escena es fon. En Mâtigues roman estès a terra, amb els llavis plens de sorra.

La caravana matiguera avança, feixuga, sota un sol de càstig. L'aigua està racionada severament i l'ombra de la fam els amenaça. Cap a migdia, el grup beslluma, difuminades per la calitja, unes tendes sumptuoses, guarnides amb randes i vetes de coloraina. En atracar-s'hi reconeixen el victoriós alcalde d'Inca, en Pere Rotger, que fa mambelletes al costat d'un castell humà que s'aixeca a ritme de bolero mallorquí. "Pere, sort que te trobi!" -se li acara en Mâtigues, tot arpent-lo per les espatlles. "Disculpi'm -fa en Rotger-, però aquí no ens feim amb zaplanistes i gonelles". El batle d'Inca alça el braç dret, fa un clec amb els dits i tot plegat s'esvaeix com la boira del matí.

La plèiade matiguera s'arrossega com una santa companya acubada de calor. No hi ha aigua. La comitiva exhibeix unes llengües rasposes com fregalls Vileda. La gana els fibla. Fins que una melodia coneguda els afalaga els oïdes. Sí, és tament el dring fresc i regalat d'un torrent tramuntaner! Al tombant

d'una duna, la vall de Bunyola, a recer de la serra de Tramuntana, inunda de goig els ulls de la trepa peperosa. Hi fan cap, escèptics. Els ametlers, els tarongerers, les parets seques, l'esplet de bogantilles i els torrents que baixen plens omplen a vessar els ulls dels nouvinguts, borratxos de bellesa. En Mâtigues ho toca tot, per encertir-se que existeix, i es descobreix amb la mà amorrada a una tofa de greix; la retira i el veu:

-Bon dia -saluda l'amo en Biel.

-Bon dia, senyor Cañellas -respon, perplex, en Mâtigues.

-Què se li ha perdut per aquests tocoms, senyor Mâtigues?

-Eh... no res, tot just passàvem per aquí i gaudíem del paisatge...

-Ben fet, perquè l'entom s'ho val.

-Sí, i tant! -fa l'expresident panet, amb cara d'enze.

-Li puc oferir res, senyor Mâtigues?

-Home... Ara que ho deis...

-Mirau, precisament cerc qualcú que em porti els números de la possessió. Són moltes quarterades, hi ha un poc de tot i força missatges que hi treballen, i un o altre ha de fer els comptes...

-Comptau amb jo, l'amo.

-Idò venga, començarà avui mateix. Si vol, es pot instal·lar en aquella paissa que es veu allí al fons. Hi ha la somera, però ja li trobarem un altre cobert.

-Gràcies, l'amo, mil gràcies -en Mâtigues vincla l'esquena i li fa besades a la mà.

-Estigui's de falagueries, que la paga és la mateixa amb afalacs o sense.

En Mâtigues ofega una rialleta de rata traginera, es gira cap a la seua colla i els fa senyal que marxin. Com que el grup no es mou, verbalitza el missatge: "Marxau, marxau, que ja no us he de menester!". Les despulles de l'ImPPeri giren cua i es retiren en silenci. Ω

Fa 3 anys que els germans Quereda de Pòrtol regenten el **Taller Aluma** a can Valero. Fa persianes i portes d'alumini. Tlf. 971 242 373

Fa un any que na Caterina Martí de Binissalem amb la seva filla regenten el **Restaurant El Xamfrà** a can Valero. Despatxen menús compostats de 3 primers, 3 segons i 3 postres a 850 ptes. Tlf. 971 294 621

Fa mig any que n'Antoni Mercadal de Petra ha obert el **Restaurant sa Cabanya** al costat del Polígon de can Valero. Cuina mallorquina. Menús a 800 ptes amb 3 primers i 3 segons a triar. A la carta se menja a partir de les 1.500 ptes. Els vespres pa amb oli, també i carn a la graella. Grans terrasses i envelats. Tlf. 617 828 494

Les germanes Beaskoechea del Terreno són la segona generació de l'Empresa INMAPLAST que està al Polígon can Valero de Ciutat. Fabriquen i tota classe de bosses de plàstic, especialment empenen el plàstic foto degradable que s'oxida amb la claror. Les seves fosses de fems, etiquetades en català fan propaganda ecològica. Ara han creat una altra empresa: **Citydog**: Un artilugi de plàstic reciclat amb unes bosses per recollir els excrements dels cans que se comercialitzarà aquí i a l'estranger. Esperen amb impaciència que el CIM posi contenidors per a plàstic ja que la seva empresa està preparada per reciclar-lo Tel. 971 298 062

Fa 3 anys que els germans Moratalla i el seu cosí Juanma regenten el **Taller D'Asiual** a can Valero. Tlf. 971 759 568

Fa 2 anys que n'Antoni Far de Maó regenta l'agència de Viatges **Netxt Tour** a son Serra Parera al Secar del Real. Tlf. 971 761 264

estiu 1999

Aquest estiu ho tenc clar!

Camp de voluntariat ecològic a La Trapa i Sa Dragonera

1er torn: del 3 al 14 de juliol
2on torn: del 4 al 15 de setembre

Edats: de 16 a 26 anys
Per a més informació adreçau-vos al GOB

C/Veri, 1, 3r. Palma
Tel.: 971 721105
E-mail: gob@oceas.es

GOB

Consell de Mallorca
Comissió d'Ecologia i Medi Ambient
Comissió de Medi Ambient

ES JARDINET
FLORS I DETALLS

Margalida Salas

C/ Concha Espina, 12
LA VILETA

Tel.: 607 74 20 63

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

Llog per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

Cerc cases per llogar tot l'any (anys 98/99), amb piscina. Tlf. 864424.

Cediria amarrament al club nàutic s'Arenal a canvi de compartir barca de pesca esportiva. Tlf. 971 74 05 25.

Cerc casa amb piscina, 3 ó 4 habitacions per a temporada d'estiu 1999. Tlf. 971 86 40 91.

Venc pis a s'Arenal prop de la platja. 971262046.

SERVEIS
PROFESSIONALS

S'ofereix jardiner amb coneixements de cuina. Demanau per en Lluís. Tel. 604790.

Cerc feina per guardar nins petits a ca seva a ca meva per les zones de Sineu i Maria. Tel. 525380.

Cerc feina per guardar nins a Can Picafort o Inca. Carrer Nou, 5, Maria de la Salut.

S'ofereix pintor empaperador, econòmic, seriós, ràpid i net. desplaçament per tot Mallorca. Tel. 203239

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. Son Ferriol.

Si teniu qualque vidre trencat, crida al 473819 i el vos posarem tot d'una.

Cerc feina per fer a ca meva. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netejat i rapidesa. Tel. 771005.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

Cerc feina per guardar nins a la comarca de Cala d'Or. Tlf. 842156.

Jubilat de 60 anys, s'ofereix per cuidar jardí, garaix, xalet, etc. Carnet de conduir camions i cotxes. Tel. 971477217.

Cerc al.lota en règim aupair. 28.00 mensuals, cuidar nadó 11 mesos, matrimoni fent feina fora, Cridar de 8-8'30 matí o a partir de les 10'15 del vespre. 971757831.

Senyora de mitjana edat, guardaria nins o ancians a la comarca de s'Arenal. Tel. 971 441 042.

PERSONALS

Atenció, catalans i catalanes independentistes. Vull cartejar-me amb tots vosaltres. Estic boja pel bon rock català: Sau, Els Pets, Lax'n'busto. No us talleu i escriviu a Marta. Indústria, 114-08030 Malgrat de Mar.

Als Països Catalans es fa molt bona música! M'agrada, però, en especial la que surt de Mallorca a càrrec d'en Tomeu Penya. Independentistes, si somneu en una nació lliure plena de música catalana i de vibracions nostres, escriviu-me: Francesc Bujet. Passeig del Migdia, 32-2-3-17200 Palafrugell.

Ens agradaria cartejar-nos amb al.lots i al.lotes que com nosaltres estiguin penjats/penjades per Lax'n'busto i que defensin la nostra llengua. Raquel Llagostera Costa. Gardènia, 4-08880 Cubelles.

Cercam gent entre els 18 i els 45 anys per excursions, sortides, etc. Abstenir-se els qui vagin de mala fe. Apartat 1.792 Ciutat.

Pensionista de 78 anys, 1'80 d'altària, català. Vull conèixer senyora pensionista entre el 50 i 70 anys, per no estar tot sol. Tenc bona pensió i pis amb 5 habitacions i dos banys. Cerca'm al 462536. Ferran.

Hola! Som una al.lota felanixera. Som molt independentista, i estic boja pels Sau, pels Ocults i pels Pets. Segur que si m'escriviu feim una gran amistat. Som molt divertida. Adéu. M. Glòria. Carrer d'en Magallanes, 29-07670 Porto-colom.

Vull intercanviar revistes, còmics, fanzines i adhesius amb tots aquells joves que estiguin orgullosos de tenir sang cata-

lana o basca a les seves venes. Pau Arranz - C/2 Volta 31- 07209 Son Mes-quida-Mallorca.

Cerc al.lota fins els 33 anys amb les ungles llargues, romàntica, una femella maca. Escriviu-me a: Óscar, C/ Ausias March, 36-6-1 07003 Ciutat.

Jove de 29 anys, fadrí, amb estudis universitaris, agradós i simpàtic, desitjaria conèixer al.lota formal de 20 a 27 anys. M'agrada el ball de saló i som bastant actiu. Anima't i escriviu-me a l'apartat 690 de Ciutat.

Hola, Em dic Raquel i tenc 14 anys. Tenc ganes d'escrivir-me amb gent de 14 a 16 anys. Si vols escrivir-me... Raquel Gonzàlez-C/ Ansel Calvé, 13, 1er 3er 08950 Esplugues de Llobregat (Barcelona).

Som un jove de 24 anys, fadrí, cansat d'espanyolistes monàrquiques. Vull cartejar-me amb al.lotes independentistes d'entre 20-28 anys. Som simpàtic, idealista, seriós en temes de parella i català. Prometo respondre. La meua adreça és: Miquel Àngel Rodríguez; Pl. Poeta Juan Boscán, 4-4c; 18013 Granada (Andalusia).

Cerc al.lota sense fills de 22 a 28 anys. Signe Lleó o Sagitari, que sia capaç d'estimar sense traïció. Telefona'm al 512018 dies feiners a partir de les 23 hores.

Atenció: administrativa cerca amigues i amics per a sortides, excursions, i a l'estiu anar a la platja. Bústia Postal 1400-07080 Ciutat.

Cercam músics per a crear una Banda de Música a s'Arenal de Mallorca. Tel. 971 26 17 19. Maties.

Som un alemany de 38 anys, cerc amigues i amics per a sortides i més. També vull estudiar la llengua mallorquina. Escriviu-me a la Bústia Postal 97-07080 Ciutat.

En Martí Bissellach de 31 anys, 178 d'altura, és carnisser a un supermercat de can Pastilla. Cerca al.lota morena per a compartir la vida. 619 881 154

Sóc un noi de 31 anys. Solter. No minúvolid. Voldria mantenir correspondència amb noia minúvolid que tenguí bon caràcter, culte, es senti sola. Escriviu a la Bústia Postal 163 - 08400 Granollers (Vallès Oriental).

Capritxós, especial, diferent i atractiu jove de 27 anys, cerca dona independent i intel·ligent que vulgui companyia, carícies, massatges i sexe durant les seves estades al principat, a canvi d'ajuda econòmica. Manel 907843901-973603214.

Son un grup de 25 amics de Vila-Real, Castelló. Volem passar, aquest estiu, una setmana a finals d'agost o principi de setembre, a Mallorca. Busquem un lloc que no siga gaire car, casa rural o semblant. Som gent seriosa, i preguem que ens telefoneu si teniu un lloc de les característiques que demanem. Elvira Buforn 964 527 451.

Si sabeu a quina botiga puc trobar els autèntics texans catalans *Caliquenyo*, truqueu-me al 971 209 745.

Hola! Em dic Ignasi, tinc 34 anys i cerc amistat amb alguna dona que sigui capaç de descobrir els moments màgics que la vida ens vol proporcionar. Telf. 649 584 377.

COMUNICATS

La Generalitat de Catalunya ofereix a entitats i de franc llibres, fulletons i material informàtic sobre la nostra història nacional. Per rebre'ls, cal enviar una sol·licitud a la Generalitat fent esment de l'entitat, adreça, telèfon, l'ús que hom en pensa fer i el nom complet del qui fa la petició amb la signatura i segell de l'entitat. Molt indicat per a professors d'història, ciències socials, català, centres d'ensenyament, biblioteques...

Si vols rebre la revista L'ILLA gratis, la pots demanar a Edicions Bromera, Polígon Industrial, 46600 Alzira. Tel. 96-2402254

Per a tots aquells i aquelles que vulguin lluitar contra l'invasor, contra els traïdors, contra l'exploatació obrera, i per una terra lliure i catalana, els Maulets tenim obert l'apartat de correus 349 C.P. 43480 de Salou (Tarragona), per a qualsevol informació o col·laboració contra l'ocupant.

Si voleu rebre una subscripció gratuïta al Butlletí de la *Fundació per la Pau* (entitat contra l'armamentisme i la guerra) podeu adreçar-vos al telèfon (93) 3025129 o al carrer Pau Claris, 89, Barcelona 08010.

Si voleu rebre llibres en català gratuïts sobre diferents temes d'actualitat, socials o teològics, sols us cal escriure a *Cristianisme i Justícia*, carrer Roger de Llúria, 13, Barcelona 08010, o telefonau al (93) 3172338.

La delegació catalana de la CSEM, grup d'ajut als països de l'Est, fa una crida per enviar roba, menjar, sabates, medicines etc. Per demanar adreces on enviar-ho personalment, podeu adreçar-vos a: Benjamí Plànes, CSEM, passatge Miquel Carreres, 11, 08206 Sabadell. Tel. (93) 7262 918.

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitèria fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Si voleu intercanviar adhesius, revistes, informació, etc., sobre el tema d'alliberament nacional, escriviu a l'Associació «Xavier Romeu». Apartat de correus, 36. 43480 La Pineda. Tarragona.

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'Apartat 15.071 de Barce-lona-08080.

Si voleu rebre informació sobre les Joventuts d'Esquerra Republicana (JERC), i rebre els nostres butlletins, escriviu ara mateix a: JERC-Illes. Santiago Rusinyol 1, àtic. 07012 Ciutat de Mallorca.

Estam interessats en un intercanvi cultural amb persones i institucions dels Països Catalans que desitgin informar-nos sobre el passat i el present del dits països i estiguin interessats en qüestions vinculades a l'Argentina. Escriviu-nos a: Baigorria 1337 .200 Rosario-Argentina.

Acció Cultural del País Valencià i el Bloc Jaume I ja és a Internet. Si voleu intercanviar propostes d'acció i lluita, o informar d'activitats, etc., podeu connectar: ACPV @vlc.servicom-es

Vos recomanem boicotejar les ONG's espanyoles AGNUR España, Médicos del Mundo i Unicef amb els bancs espanyols Central Hispano i Banco de Santander que els donen suport.

Subscripcions gratis a còmics en català per a nins de 6 a 10 anys. "El Llaüt de Xàbia" - Apartat 53-Xàbia 03730 Patrocinat pel Magnífic Ajuntament de Xàbia.

Cursos gratuïts de llengua andalus. Podeu adreçar-vos a: LLENGUA (Ensenians a Dittansia de la Yenwa Andalusia) P. Pedro Romana, 1-4-2-14007 Còrdova.

Si queu rebre el Puxa Asturias en to casa, y de baldre, sólo tienes qu'enviar la direcció a: Endecha Astur-Puxa. Cai Llangreu, 10, 2^a-Xixon 33206-Asturies.

La meua col·lecció té 20.000 adhesius polítics. Faig exposicions. Crec persones que hem facin arribar enganxines de l'Esquerra Revolucionària. Paniello-Apartat 139 - 22400 Monsó-Osca.

Motos
Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136

Tomàs Forteza, 24 • 462686

"El Full" és una publicació interna de l'Associació Roca i Ferreres. Si voleu rebre'l gratuïtament comuniquen-vos el vostre nom i adreça: Apartat de correus 9247, 08080 Barcelona.

Lluita, la revista de l'independentisme valencià és a Internet: <http://www.estelnet.com/lluïta>.

Si voleu afiliar-vos a sindicats nacionals catalans: C. S. C * 93 4541188.

Oferim de franc cursos bíblics i subscripcions a revistes cristianes en català: Ajuda Evangèlica dels Països Catalans. Apt. de Correus 1.022. 12995 Castelló. Tlf. (964) 207607.

Els Castellans de Mallorca, necessitem gent!! Si t'agrada passar-ho bé. Si vols tenir nous amics sans i saludables. Si t'agrada fer pinya amb un projecte nou: Fes-te Castell!! Vine a veure'ns!! Assagem els dissabtes a l'Escola d'Adults son Canals. Carrer son Canals, 10. Telèfon 452414, Isidre.

Pintors, escultors, fotògrafs, etc., interessats en exposar les seves obres, així com gent interessada en comprar o simplement en visitar l'exposició del moment, podeu passar pel Café es Museu. Carrer Guillem Timoner, 10-Felanitx.

A tots els menorquins que lluiten per l'alliberament i reunificació nacional, si voleu rebre informació sobre el Partit per la Independència (PI) i de la seva branca juvenil. Joves independentistes dels Països Catalans. Escriviu a: Maür-Ruben Vinent. Carrer dels Frares, 49. Cat-07701 Maó. Menorca.

Grup folclòric sense gaire pretensions cerca sonadors i sonadores, cantaires i gent engrescada per seguir fent coses. Actuam alguna vegada, no guanyam gaire, però ens ho passam d'allò més bé. Ens reunim els dimecres a les 20'30 al Rafal Vell (Antiga escola). Som gent acollidora. Trucau al 971 505374

Els nacionalistes interessats per un sistema d'intercanvi cultural i turisme alternatiu per a nacions sense estat, podeu informar-vos a: Turisme Alternatiu: Bústia Postal 1.171 Castelló 12005. Es tracta d'un sistema de llarga trajectòria provada arreu del món, molt adaptable i econòmic.

Les persones interessades en les activitats de les Associacions i clubs UNESCO poden adreçar-se a la Federació Catalana de la Unesco: Mallorca, 207-08036 Barcelona. Tlf. 932534367.

Necessitam persones amb idees i ganes de tirar endavant la nostra llengua i la nostra cultura. Associació la Brúxola. Tlf. 93 4353323.

Coleccionau Fanzines? Voleu saber que fan els/les independentistes del Tarragonès? Subscribiu-vos al Butlletí del Col·lectiu independentista "El Timbal de Bruc". Per 600 peles el

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL

Nom.....DNI.....
Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó
- Usau lletres majúscules
- Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i envieu-lo a:
L'ESTEL, Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

RECORDA
Quan hagis llegit aquest
periòdic, si no en fas la
col·lecció, regala'l a un amic,
veí o parent
EL PAÍS HO NECESSITA

PETITS ANUNCIS

rebreu cada dos mesos durant un any. Bústia Postal, 7- 43893 Altafulla.

Si us interessen les llengües minoritzades de més a prop, adregeu-vos a: **Llengües Vives**. Bústia Postal 5224/08008 Barcelona.

Si vol rebre l'*Euskararen Berri-papera* (en foraster) gratuïtament escriviu a: Hizkunta Politikarako. Wellingtono Dukea, 2 - 01020 Vitoria-Gasteiz (Araba).

Coleccionista d'adhesius compra, canvia, recolleix material d'esquerra revolucionaria o independentista. Coleccionisme I.S.G. Bústia Postal, 135-48980 Santurzi-Biskaia.

Col·laboreu! Ajudeu-nos! Per un projecte de documentació d'indrets de les Illes i dels Països Catalans necessitem targetes postals (noves o utilitzades de "Escudo de Oro" Biblioteca Catalana de Krefeld - Box 1665 D-47716 Krefeld Alemanya. Tel. 07-49215126635.

Classes particulars. Totes les assignatures i tots els nivells. Petits grups. Professors/es titulats. Preus econòmics. Telf. 971467931. Ciutat de Mallorca.

Classes particulars d'hebreu, grec i llatí a tots els nivells. Jordi 971242795

Piano Blues, Jazz, Rock. Classes particulars. Harmonia moderna. 971242795 Nanel.

A tots els valencians que vulguen contribuir a la construcció nacional del País Valencià. L'associació cívica Tirant lo Blanc us espera. Som els nacionalistes valencians. 963879408.

Sóc professor d'una DIWAN (escola bretona) i escric i llig català. Envieu-me informació sobre els Països Catalans, especialment de tema d'ensenyament: Gràcies. Joel Donnart-44,

Hent Frinaoudour, Penc'hoad F-22860 Plourivou Breizh/Bretanya - Estat francès.

El Call, la revista dels jueus dels Països catalans és a internet. <http://www.fortunecity.com/victorian/coldwater/252>.

Acaben d'editar-se els Evangelis segons sant Mateu, sant MARC I SANT LLUC, en versió interconfessional, en llengua catalana, en cassettes i CD. El seu preu per joc és de 3.000 ptes. Posteriorment s'editarà l'evangelí segons sant Joan. També hi ha editat tot el Nou Testament en Braille en llengua catalana, i edició interconfessional. Són 22 volums, i es poden demanar a Mn. Joan Magí, Parròquia de sant Pere i sant Pau, 43007 Tarragona.

BORSA DEL MOTOR

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

Venc Harley Davidson Heritatge Softail Clàssic. Model 95 matrícula IB 1995 BY. Tlf. 971820717.

Venc SEAT 600E, matrícula PM-165487, en bon estat, ITV pasada fins octubre 99. Dues centes mil pessetes. Telf. 971 545 476.

VENDES

Venc piano marca TLEYEL, un quart de coa, en bones condicions. Mig milió de pessetes. Tlf. 939 373 151.

Venc figures d'escaiola noves per decorar o policromar: àngels, betlems, fruites, flors... per lots o a la menuda. Trucau capvespres i vespres al 971 29 44 44.

QUI DISCUTIM?

Pel·lícules doblades al castellà	Pel·lícules doblades al català
94%	6%
(dades 1997)	
Pel·lícules subtitulades al castellà	Pel·lícules subtitulades al català
99%	1%
(dades 1997)	

AQUESTA SETMANA EN CARTELLERA

cinema en català	cinema en castellà
2%	98%

EXIGEIX EL CINEMA EN CATALÀ
Defensa els teus drets.

(Estatut d'Autonomia, article 3.3 La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, pendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya).

Actua
Truca a l'OCUC (Organització de Consumidors de Catalunya) (Tel 93 417 30 09), Truca al Sindic de greuges (Tel. 93 301 80 75), queixa't al cinema,....

Plataforma per la Llengua. Tel 93 284 91 03

RIOSSA
Inmobiliària • Immobiliària • Immobilien • Real Estate

☎ 971 256 156
Fax 971 273 353

Adrià Ferrán, 16
07007 Palma de Mallorca
Illes Balears (Espana)

RESTAURANTE Casa Jacinto

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

Exigeix EL CATALÀ a les empreses!

La llengua catalana encara no és una llengua normal. Hem reclamar sovint a les administracions estatals que la respectessin a les catalanes que la promoguessin, però encara és la pròpia societat catalana la que té la major responsabilitat en defensar la nostra llengua. I la societat catalana som tots i totes. I tu.

Un dels àmbits on la nostra llengua encara no ha assolit la normalitat és el món de les empreses. I els/les consumidors/es hi tenim molt a dir. La legislació vigent ens permet exigir els nostres drets col·lectius en **defensa de la llengua** que ens caracteritza com a poble. De res no ens serveix la legislació si els/les consumidors/es no demanem el que ens pertoca. La darrera responsabilitat és nostra.

Per això la **Plataforma per la Llengua** et demana que:

- exigeixis** el català com a consumidor a les empreses de distribució
- demanis** productes etiquetats en la nostra llengua
- protestis** a les grans empreses productores que sistemàticament es neguen a etiquetar en català i discriminin així la llengua
- demanis** la retolació en català tant a nivell extern com intern, i responguis la publicitat gratuïta demanant que te la trametin en català
- demanis** els prospectes o instruccions en la teua llengua

El català no és una llengua inferior a cap altra, però per a fer valer els seus drets es necessita que reclamem la seva presència amb aquestes i altres iniciatives que vulguis portar a terme.

Si et vols comprometre com a consumidor/a en la defensa de la llengua pots col·laborar més intensament en les campanyes que desenvolupa la Plataforma tractant de complementar, m.a. de substituir, la pressió social que hem d'exigir com a consumidors consumidores.

PLATAFORMA PER LA LLENGUA

Adreça: Balcó • Bústia Postal • Tirant lo Blanc • Email

Restaurant Cas Carbone Dimarts tancat

Ctra. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuïri

TENNIS SON RIGO

Tennis	Squash
Futbol-sala	Volei
Hàndbol	Mini-golf
Petanca	Tennis taula
Cir. footing	Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometimes • Palma de Mallorca

Toldos ARAGON

ENVELATS BALCÓ - TERRAÇA - CAPOTES - ENVELATS PLANS - COBERTORS PISCINA - LONES - TREBALLS A MIDA

Aragó, 112 - baixos
Teléfono 27 01 00

07008 - Palma de Mallorca

SERVIAUTO ARENAL S.A.

SERVEI OFICIAL

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
Tel. 26 81 11 • Fax 74 32 77
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

Transports a Península i Balears

Carrer dels Conraders, 46 • Nau A 1 - Cantonada Muntanya
Telèfons 971 605 097 - 971 604 239 - Fax 971 604 845
07141 POLÍGON INDUSTRIAL MARRATXÍ - MALLORCA

Comprau en aquells comerços on us atenguin en català i presentin retolació normalitzada

ERC

Toldos FRAU

Carrer de Manacor, 121-C
Tel. 27 85 18
07007 Palma de Mallorca

L A L I T I R A T U R A
C A V A L L E R E S C A

Didàctica dels llibres de cavalleries

PER MARINA FERRÀ A-HAMELYNCK

Elts llibres de cavalleries són totes aquelles obres en vers, i després en prosa, que narrenen les fantàstiques aventures dels cavallers errants. Procedeixen de la poesia èpica . A partir del segle XII comencen a difondre's per tota Europa occidental en diverses traduccions i imitacions, influenciades per les concepcions provençals de "l'amor cortès". Es divideixen en tres cicles principals: 1) carolingi, sobre Carlemany i els Dotze Cavallers. 2) bretó: sobre el rei Artús i els cavallers de la taula rodona, i 3) Clàssic, en el que destaquen els temes referents a la guerra de Troia i Alexandre Magne. A Castella es produí un important llibre original al segle XIV de procedència francesa, "L'Amadis de Gaula". Al segle XV a la corona d'Aragó sortí un llibre innovador en quant a la manera de tractar el tema cavalleresc, "El Tirant Lo Blanch", del valencià Joanot Martorell que ha arribat a ser l'obra catalana més traduïda arreu del món.

La pedagogia que es desprèn d'aquests textos la va deixar ben aclarida el nostre autor Ramon Llull en el "Llibre de l'Ordre de Cavalleria" i dintre els relats de més prestigi en podríem fer referència al ja esmentat "Amadis de Gaula", una de les novel·les més famoses del gènere i segons Cervantes la millor de totes elles deguda a Garcia Rodríguez de Montalbo corregidor de Medina del Campo. Com ja hem insinuat l'obra de Montalbo és més aviat una reproducció d'algun original antic, de començaments del segle XIV, segons alguns francès i segons d'altres portugues. Si observam que l'Amadis de Gaula es troba molt influenciat per les novel·les del cicle bretó que la primera versió és la més fiable. L'Amadis és el tipus del cavaller perfecte, de l'amant fidel, pur i poètic i del bon súbdit. Un segon llibre és el que recrea la figura del cavaller Cifar. Aquesta novel·la d'autor anònim, escrita a

mitjans segle XIV, destaca per la seva originalitat que consisteix en la fusió d'elements tan diversos com les gestes franceses i bretones, les llegendes cristianes i els relats orientals. En tercer lloc tenim el "Tirant lo Blanch", escrita originalment en català per Joanot Martorell el 1490 i traduïda al castellà el 1511. Psicològicament és l'obra més ben aconseguida del gènere i no és estrany que Cervantes la consideràs com un tresor de divertiment i una mina de passatemps.

Però el gènere en els segles XVI i XVII, amb la crisi de l'ideari de la cavalleria va perdent força i popularitat. El cavaller, institució feudal militar i religiosa de l'Edat Mitjana, que vivia dins una època de continuïtat i que posava la seva força i la seva espasa al servei del dret i dels més febles era quelcom d'origen germànic, desenvolupat sota la forta influència del cristianisme i de l'esperit d'associació. Això ho definia Alfred Durer a la seva estampa titulada "El cavaller, la mort i el diable" que ens porta el següent missatge: "Ni la mort ni el diable poden aturar el bon cavaller."

I va desaparèixer la novel·la de cavalleries en el segle XVII ridiculitzada pel “Quixot” cervantí però no desaparegué el mite. En els segles XIX i XX l'argument del cavaller medieval ha seguit present dins la literatura infantil i juvenil i també del còmic i així, des del 1929, els amants del gènere han pogut gaudir de les aventures del “Príncep Valent”, obra d'Alan Harold Foster, una de les històries més aconseguides del còmic on tant el guió com el dibuix són d'una qualitat extraordinària o si voleu gens habitual però no és també personatge portador del mite de l'heroi cavalleresc el capità Marvel del dibuixant Charles Clarence Beck i totes aquestes criatures galàctiques que l'envolten? Ω

A la neva edat mitjana

MIQUEL FERRÀ | MARTORELL, ESCRIPTOR

[illegible]

Sempre l'Edat Mitjana
 tes de la postguerra i per-
 i portava vestimenta de le-
 així tot visitant els castel-
 depera reviscolaven amb
 sament cavalleresc. Sí. L.
 de ferro impressionava e-
 ment que només ens parla-
 ria de Castella amb el se-
 emprat per la propagand-
 bell ofici d'escriure era p-
 resc aquí a casa nostra. B-
 en la meua trilogia: "Tira-
 "Contes Tàrtars de Mallo-
 carà qui digui que aquest
 se'n fotrà qualsevol escri-
 meda des de Mallorca o
 voleu Walter Scott des d-
 a formar part de la festa.
 entre tones de paper i ju-
 calculant tota la geometria
 i jo, essent un capvespre
 rem capella rera capella
 rem trobar. I mirau per
 tre de la sala capitular d-
 Tirant, els Amadís, els l-
 de tots aquells que no es-

èro jo era un d'aquells infants que llegien els quaderns d'histori-
 les aventures d'aquell "Guerrero Emascarat" que dibuixava Gago-
 suades. Les exlides escolars també ens aportaren aires medievals i
 quers i ruïnosos de Santueri i Alaró o les fortaleses d'Artà i Cap-
 a, dins la nostra imaginació tot aquell món glori-
 Mitjana amb tota la seva màgia d'Herois coberts
 stres sentits fins més enllà dels textos d'enseny-
 del medievalisme oficial i especialment de la histò-
 Cid Campeador" o aquell Guzmán el Bueno tan
 nquista. Posat en aquesta situació ja immers en el
 explicar quin era el món del nostre gòtic cavalle-
 part d'aquesta curolla narrativa es va veure imprès
 o Blanch. La vida cavalleresca i les illes Balears";
 i "Contes de Medina Mallurqa". Potser no man-
 in històries carregades de rovell però me'n fot com
 conscient. La veu de Ramon Llull i Anselm Tur-
 iàs March i Joanot Martorell des de València i si
 latera o Victor Hugo des de França ens conviden
 que estima la història es cerca dos cèntims de lloc
 jugant dona la seva particular visió d'un univers
 cial del nostre gòtic. Un dia l'escriptor Pere Morey
 Corpus i estant tota la catedral il·luminada, cercà-
 autèntiques adargues cavalleresques que no sabé-
 litre dia, les vaig descobrir penjades prop del sos-
 seue. I vaig brindar amb un tassó de vi negre pels
 dot... I altres inspiradors de cal·ligrames en honor
 en vèncer pel fàstic i el cinisme. Ω

Joanot Martorell a Mallorca

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Sempre m'ha seduït Joanot Martorell. Aquests dies rellegia una obra bàsica referent al mític heroi, fill ben il·lústre de Gandia i de tota l'àrea de la nostra cultura. Es tracta d'un llibre de Miquel Ferrà Martorell publicat per la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, i duu aquest títol tan suggerent: Tirant lo Blanc. La vida cavalleresca i les Illes Balears. Miquel Ferrà ens informa que Joanot Martorell degué néixer a Gandia l'any 1413 o 1414 en el si d'una noble família valenciana. El seu avi fou conseller reial, i el pare exercí com a cambrer del rei Martí l'Humà. Fill de Francesc Martorell i de Damiata de Montpalau, l'insigne escriptor exercí importants càrrecs municipals i aristocràtics. El poeta Ausiàs March es casà amb una germana de Joanot Martorell, i diuen els estudiosos que aquesta circumstància fou decisiva en la seva formació cultural. Sembla que va fer llargues estades a Anglaterra, on tal volta fou armat cavaller. La documentació conservada fa constar que visqué a Londres del 1438 al 1442. Mantingué una estreta relació amb la noblesa de les illes britàniques, i hom suposa que era membre de l'orde anglès de Sant Jordi o del portuguès dels Cavalheiros da Madreselva. Tenia el títol de "mossén", que en aquella època, com explica Miquel Ferrà Martorell, es referia exclusivament a la seva condició de cavaller.

El **Diccionario Bompiani** de autores literarios (volum III, págs. 1.767-1.768) explica: "En 1437, un pariente de la familia, Joan de Montpalau, después de deshonrar a Damiata, hermana de nuestro autor, falta a la palabra de matrimonio que le había dado. El joven M., ya armado caballero, sale en defensa del honor de su hermana y reta a

muerte a Montpalau... Sigue después una abundante correspondencia entre ambos, en la que dicen las condiciones del combate e intercambian insultos y mofas. El juez elegido en última instancia es Enrique VI, rey de Inglaterra, donde M. se traslada en 1438. Parece que el litigio terminó -por incomparecencia de Montpalau en el campo del honor- con una sentencia de Alfonso IV en la que se condenaba al ofensor a una fuerte reparación económica (1445)".

Com a conseqüència d'aquestes i altres lluites cavalleresques a les quals hagué d'adjudicar com a afeccionat que era als torneigs, Joanot Martorell féu també viatges a Portugal i a Itàlia, experiències que foren de gran utilitat en els seus relats literaris. En la introducció al llibre que contàvem (*Tirant lo Blanc...*), Miquel Ferrà Martorell es demanava si l'autor de Gandia estigué algun cop a Mallorca. Sembla que les probabilitats que fos així vénen refermades per la mateixa obra de Martorell, pel seu heroi

Fa 5 anys que en Carles Oliver de Barcelona regenta **El Centre Internacional d'Aeromodelisme** a so n'Armandans. Tlf. 971 733 633

Fa 18 anys que en Francesc Planes regenta la **Tapisserieia Planes** a son carrer d'Armada. Tlf. 971 452 689

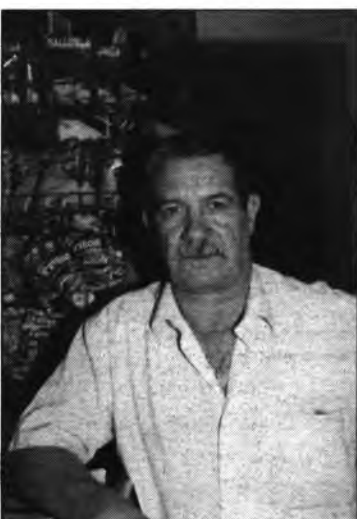
Fa 7 anys que en Jaume Galmès de son Carrió regenta l'Agència de Viatges **Bellavista Travel** a son n'Armadams Tlf. 971 454 200

Fa 4 anys que en Pep Costa de ca na Bet de Formentera regenta el **Restaurat ca na Bet** a so n'Armandams. Despatxa menús a 1.100 ptes. Els vespres en té a 1.300 i a 2.200. A la foto amb el seu fill Pep. Tlf. 971 285 590.

Fa 10 anys que en Ferran Ramos i la seva cunyada Pilar Jiménez regenten el **Bar Can Damià** a Gènova. Són de Mallorca. Tlf. 971 403 698

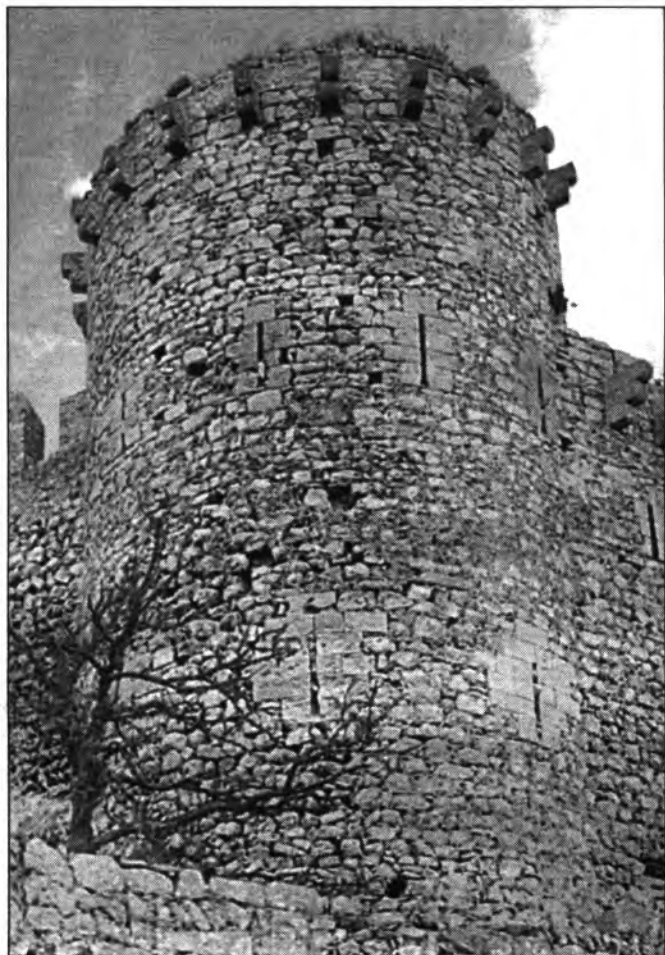
Fa 32 anys que en Jaume Llompart de Llubí regenta el **Restaurant Llompart** a Gènova. Despatxa la cuina mallorquina. A la carta se menja per una mitjana de 2000 ptes., el menú en va 900. Tlf. 971 403 046

Fa 7 anys que en Joan Arboix de Girola regenta el **Restaurant ses Coves de Gènova**. Despatxa la cuina catalana segons temporada. A la carta se menja per unes 4000 ptes. Si voleu visitar els coves els adults paguen 800 ptes i els nins 500. Tlf. 971 402 387

Fa 18 anys que na Caterina Sans de Campos regenta la **Perruqueria** ca na **Lina** al carrer barranc de Gènova.

**La majoria de les Comunitats Autònomes
reben el que els correspon.**

**Els ciutadans de Catalunya
mereixen un tracte fiscal just.**

Totes les comunitats autònomes han d'aportar diners al conjunt de l'Estat. Les comunitats més riques n'aporten més que les altres. Els ciutadans de Catalunya aporten un **24% més** de diners que la mitjana de les Comunitats Autònomes per al funcionament de l'Estat i per a la solidaritat amb altres territoris. Ara bé, quan l'Estat retorna a les Comunitats Autònomes una part d'aquests ingressos, unes comunitats reben els que els correspon i Catalunya un **12% menys**. Això suposa un desequilibri global d'uns **36 punts**. Aquest desequilibri fiscal **representa entre 800.000 milions de pessetes i 1,2 billons de pessetes cada any**, és a dir 500.000 pessetes per cada família. Si tornés a Catalunya una part d'aquests diners millorarien la nostra economia i el benestar i la cohesió social de tots els catalans. **Hi hauria més escoles, més hospitals, més residències.** En definitiva, més infraestructures i millors serveis públics. Aquest tracte fiscal injust que Catalunya pateix limita les seves capacitats de modernització, creixement i benestar, tant dins d'Espanya com dins d'Europa. **Ha arribat el moment d'aconseguir un tracte més just per als ciutadans de Catalunya.** Hi estem d'acord, oi?

Generalitat de Catalunya

Democràcia de baixa intensitat

QUIM GIBERT, LLICENCIAT EN PSICOLOGIA PER LA UAB

"No ens deixem guanyar ni pel cansament, ni per la impaciència, ni pel derrotisme", Pompeu Fabra

Antonio López López ha deixat de ser un perfecte desconegut, cent anys després de la seva mort, especialment entre els treballadors i clients de la seu central de Correus a Barcelona, que han vist com l'estàtua de la seva persona quedava embolicada de dol. En López, altrament conegut com a Marqués de Comillas, feu barba d'or amb el tràfic d'esclaus negres de la Cuba colonial. I segurament per aquesta raó i per la seva vinculació al món financer i polític, duu el seu nom la plaça que hi ha enfront de l'esmentada oficina postal del passeig d'en Cristòfor Colom cantonada Via Laietana. L'acció luctuosa no és més que una original denúncia en contra del consistori de Barcelona, autoproclamat d'esquerres, que no fa més que perpetuar la memòria d'un negrer.

En el cap i casal de Catalunya encara també hi ha rètols dedicats a feixistes i anti-catalans notoris tals com el carrer del Coronel Monasterio, el carrer de Sancho de Avila, el passatge del Duque de la Victoria, el carrer del Capitán Arenas... En aquest sentit, l'Institut de Projecte Exterior de la Cultura Catalana, IPECC, i d'altres col·lectius han fet saber darrerament el seu malestar al batlle Joan Clos pel silenci administratiu de l'ajuntament barceloní, tant ara com en els mandats de Narcís Serra i d'en Pasqual Maragall, i, en conseqüència, denegatori de les reiterades demandes de substitució de qualsevol signe identificatiu lligat a l'absolutisme i a la dictadura.

En contrapartida, l'any 1939 fou suprimit a punta de baioneta un monument en homenatge a Guifré el Pilós, Comte de Barcelona, el qual mai ha estat restituït. La mateixa sort han corregut els carrers del Setge de 1714 i de La Coronela. Així com diverses plaques en record de la nostra memòria com a poble. L'historiador Josep Benet no s'està de dir que "És incompreensible que a Barcelona no hi hagi cap monument dedicat a les víctimes del bombardeig" (Diari de Girona, 6-2-99), referint-se al salvatgisme de l'aviació franquista. Tres quarts del mateix ha denun-

ciat l'escriptor Toni Strubell amb motiu dels 60 anys de la brutal carnisseria aèria de la Legión Cóndor desplegada sobre Lleida i Granollers. "Una democràcia incapaç de qüestionar-se, de revolucionar-se amb el temps, al final esdevé una mena de llac tarquimós on les coses es queden empantanegades. Aquesta situació explica l'arribada dels nazis al poder", reflexionava en Lluís Llach (El Temps, 11-5-99).

La corporació municipal gironina també va oblidar recuperar noms populars com el de la plaça del Carril, lloc que ara mateix ocupa el Poeta Marquina, "un gironí corcat", segons he sentit dir entre la gent gran. Així com de substituir el passatge del general Mendoza i els dos carrers que té dedicats a Girona el general dels "episodios nacionales" Álvarez de Castro. L'historiador i batlle de Girona, Quim Nadal, també s'ha estimat més relegar el president Lluís Companys en un bust esquifit de la plaça de les Cent Llars i oferir a la Constitució Espanyola la zona semiverda-asfaltada que havia allotjat les instal·lacions de la Grober. I part de la barriada de Sant Narcís continua dedicada a honorar ciutats com Zamora, Valladolid, Oviedo, Albacete, Cartagena... indrets on, amb tots els respectes, no s'hi ens ha perdut res. No seria tocar el bombo batejar un carrer de Girona amb el nom de Rotterdam o de Nantes? Mentre seria molt més didàctic i identificatiu gaudir de denominacions més acostades a la nostra realitat nacional (noms de comarques dels Països Catalans, noms de la flora del Pirineu, personatges claus en la nostra història...). Perquè no una plaça en homenatge a les nacions sense estat d'Europa, tal com tenen a Tàrraga? Per quan l'avinguda del general Josep Moragues o del conseller en cap Rafel de Casanova? Tal com va deixar escrit el president Companys, abans de ser afusellat per l'exèrcit feixista espanyol: "Per a lluitar per altres ideals nobles hi ha molta gent. Però Catalunya només ens té a nosaltres, i ara ens necessita més que mai". Ω

FIRA DE SON CERVERA

Fa 2 mesos que na Magdalena Font, ven mobles a la **Immobilària Cala Nau** de Cala Millor. Tlf. 971814040

És la Junta directiva de l'Associació Esportiva Serverina. Tenen equips de futbol masculí i femení, futbol sala, hockey, etc. Tlf. 971 817 230

Fa 6 anys que en Ramon Bover i na Catalina Moragues fan escales i arrambadors a Vilafranca. Tlf. 971560 511

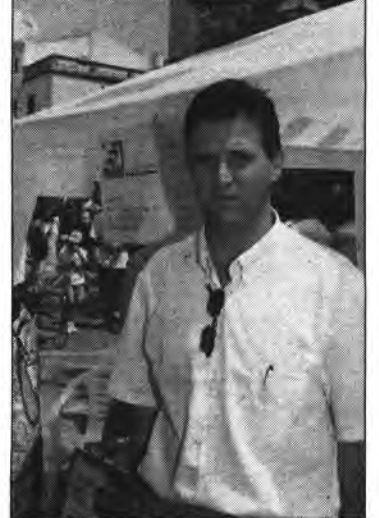
És el president i la directiva de l'Associació Balear d'Artesclorosi Múltiple amb sucursal a son Cervera. Aquesta malaltia paralitza el sistema nerviós central. Tlf. 971 463 545

Fa 3 anys que n'Àngela Ferrer i el seu home Pere López han obert la **Botiga Rústic** al carrer Gómez Ulla d'Artà. Només obrin els dimarts matí. Van mercats arreu de la comarca. Tlf. 971 183 874

Na Maria Santiago i na Caterina Tous són les madones de la **Perruqueria Unisex Maria** a son Cervera. També fan manicura i pedicura. Tlf. 971 567 621

Fa 4 anys que en Joan J. Llull és corredor d'assegurances a Manacor amb sucursal a son Cervera. El seu padri Biel va obrir aquesta correduria l'any 1962. Tlf. 971 552 529

Na Doris Miquela i na Damiana Reus són les representants de les Madones de Casa de son Cervera.

Na Maria Cervera i la seva filla Bàrbara acaben d'obrir l'**Esparteria Tot Peu** a son Cervera. Tlf. 971 817 269

Fa 7 anys que na Margalida Roig de Vilafranca pinta a l'oli. Fa retrats i paisatges. Va exposar a LA Fira de son Cervera. Tlf. 971 810 648

GUERRA GUERREJADA PEL CATALÀ (I)

La marca de l'esclau

PER RICARD COLOM -Tlf. 964 207607

"La marca de l'esclau és parlar la llengua del seu senyor" (Tàcit).

"Ningú no pot fer de tu un esclau si tu no penses com a esclau" (pare d'en Martin Luther King)

"La vigoria d'una nació ve mesurada per aquells que fan coses, i no pas pels que les descriuen" (Edward de Bono).

Al Principat amb lleis, i al País Valencià i les Illes amb correl·lengües, n'hi ha de còmodes i ingenus qui volen fer creure que tot va rutilant. Però malgrat les triomfalistes estadístiques sobre coneixement del català, tothom sap, i a Madrid ho tenen ben clar, que la llengua catalana camina, sense presses ni pauses, cap a la tomba; cada vegada recula més el seu ús social, és pitjor parlada, perd nervi i parcel·les i matisos d'ús corrent... Esdevé un patuès del castellà, amb horrosos i antiestètics calcs lingüístics cacofònics promoguts no sols pels castellano-pensants locutors dels canals valencians (deuen triar-los a posta, assessorats per sociolingüistes espanyols, per a rematar el genocidi cultural?) sinó també per la pusil·lànime, i asèptica "profesionalitat" que traspuen els canals princepatins i llur "llatinització" del català.

Tot plegat és degut a diversos factors entrelligats que ni tan sols els "nacionalistes" corrents cop-sen gaire, a causa de la fondària i complexitat dels processos, sols destriables tot esmerçant-hi prou d'esforç. Com escrivien els jurats valencians al Magnànim a tomb de les intrigues inacabables dels condottieri napolitans: "No resta sinó que rompsats en un colp e tallets les cordes de totes les il·lusions itàliques, subtilment e no sens gran astúcia cordillades, e no esperets; Senyor, a deslligar-les car nuus cecs tenen e insolubles, los quals jamés no veuríets acabats de deslligar" (any 1423). Doncs bé, ara i ací, el poder colonial ens ha relligat amb un munt de nusos cecs i difícilment solubles que cal saber deslligar

amb esma i fermesa, amb energia i prudència amitjanades.

Les lleis de CIU sempre seran torpedejades, si la situació no canvia de valent, des de la capital de l'"Imperio" (i pel botifleram indígena i la resta de negrets emblanquinats tipus Michael Jackson/Sergio Dalma que pateixen el síndrome d'Estocolm.) Quant als correl·lengües, mobilitzen quantitat però manquen de reals conseqüències mediàtiques ni de fites clau (com ara Gandhi a la "Marxa de la Sal", diguéssim).

Sense paciència en alerta i corretja (domini propi), sens interessar-se de debò a saber on són els altres, sense tenir el cap fred (i, ço si; servant el cor ben calent), no convencerem ningú, ni indígenes ni immigrants. Desconvencerem i devertebrarem, fòssim sols un factor més d'autodestrucció de la nostra llengua (i nació). "Es veritat que som la cultura minoritzada més important d'Europa, però també ho és que som els més ridículs" (Lluís V. Aracil)

Hem d'anar pel món amb unes bases més cordials i menys cartesianes que les que fins ara han dominat en els "talking heads" (capxerraires - presentadors) del nostre nacionalisme. L'intel·lectualisme racionalista fa segles que és massa aclaparador cals dirigents indígenes i nacionalistes. Ens cal, desesperadament, un contrapès assenyat i realista, amb la força alliberadora del sentiment, l'alegria, la generositat i l'empatia, valors ben presents quan "tot Catalunya" era un imperi mediterrani, el dels Muntaner, Llull i Lluària i no pas una esclava psicològicament desestructurada com és a hores d'ara. "L'exaltació xarona del privilegi... L'oprobri de la beutat antiga" (Pere Quart).

Les "raons" són massa sovint excuses per a defugir sacrificis i autocontrol creatius. "La desfeta cultural és la més aclaparadora de les derrotes. L'única que no oblidem mai, car no podem atribuir-la ni a la pròpia des-

ventura ni a la barbàrie de l'adversari" (Jean François Revel).

Actituds a tomb

"Els grans semblen grans car som agenollats" (Camille Desmoulins).

Si hom vol canviar una situació de castellanització, haurà de tocar moltes tecles, fer progressar cadascú sols a partir del seu propi nivell nacional concret (amb passos senzills i assumibles) i actuar segons tàctiques militars clàssiques (reconeixement del "terreny", correlació de forces, fites a atènyer, presentar sols les batalles guanyables, tria de l'indret i el moment, en guerra guerrejada).

En primer lloc, hem de ser prudents, asèptics i agradivols. Cal valorar la situació i escoltar la gent sense parlar-hi gaire ni discutir. Primer, identificar-te amb l'interlocutor (empàtic res de nassos arrufats (la típica "antipatia nacionalista", conseqüència de la idolatria/totemisme per la llengua a seques, sense considerar a fons tot l'entrellat moral i humà de la greu qüestió). Tothom, o quasi, és susceptible de ser dut més a prop de la causa de la llibertat i contra el genocidi cultural però cal esme.

Cal saludar amb alegria i saber somriure, guanyar terreny i criar bona fama fent favors a tothom sens excepció: quan entre ells s'ho parlen, tindrà efectes multiplicadors a favor nostre i de la nostra causa.

Ço és canviar una correlació de forces negativa. No ens enrabiem. Fermesa digna i desimbolta, però cap rauxa sense sentit "militar" i "geostratègic": no podem permetre'ns el luxe de presentar batalles per a perdre-les estúpida-ment. Cal atreure's amb sobrietat i força convincent fins i tot els que han castellanitzat llurs famílies: potser llurs néts tornaran a la ramera si som un pol de referència segur i autodisciplinat enmig el marasme de mentides i manipulacions ordit per la premsa colonial. Els durs fets són el durs fets, i la veritat acaba surant. Ω

Xina: més repressió

Redacció. En el document més important fet públic en 20 anys per les esglésies casolanes de la República Popular Xinesa, els responsables de 10 grans denominacions s'han adreçat al govern per a demanar la fi de les persecucions. Aquestes esglésies "de casa" s'han estès per tot Xina i tenen a muntó més seguidors que el Moviment Patriòtic de les 3 Autonomies (MPTA), L'Església controlada per l'Estat (i per comissaris (comunistes) perfectament ateus).

Els responsables de les esglésies casolanes (il·legals i clandestines), fan una crida als caps del Partit Comunista a obrir un diàleg per a cercar conciliació. Aquest document parla d'uns 80 milions de fidels de les esglésies casolanes, per 10 milions a les parròquies del MPTA.

La resposta de les autoritats del P.C. fou, a finals d'octubre: una nova onada repressiva: 140 protestants foren detinguts, uns 40 en un culte nocturn en un poble vora Wugang. El 5 de novembre la policia detingué 2 responsables i cent participants en un culte al districte de Nanyang. 70 cristians quedaren detinguts i patiren greus turments (fuetades amb cordes banyades, copejats al cap i ferits amb flamarades a les cames).

A Guangzhú, el primer de desembre, la policia detingué Li Dexian, un responsable cristià de relleu. A Hainan ha regirat moltes cases de cristians, amb interrogatoris i confiscacions de llibres. Al nord de la República les detencions massives, les multes i els empresonaments han esdevingut moneda corrent.

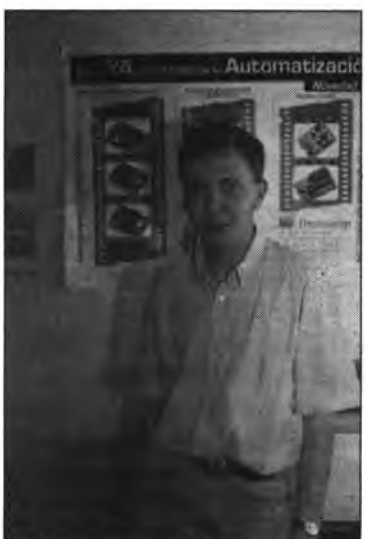
Tanmateix, la R.P. Xinesa no sembla patir la crisi asiàtica: els gratacels es multipliquen a les grans ciutats, i també el nombre d'usuaris d'internet (actualment n'hi fan 150.000 però en una anyada podrien passar a fer-ne 10 milions). La FEBC, que difon emissions de ràdio cristianes mira de fer-hi quelcom per internet. Ω

Fa 19 anys que en Josep Pelegrin i en Marcos Castella regenten la Perruqueria de Senyors José i Marcos a so n'Armada. Tlf. 971 454 213

Fa 10 anys que en Faust Gual i na Carme Turró obren el Centre del Vi i la Cava a so n'Espanyollet. Tlf. 971 452 990

Fa 11 anys que en Miquel Zuñiga de Navarra regenta la fabrica de circuits elèctrics IBERCOP a so n'Espanyollet. Tlf. 971 456 642

En Lluçia Vaquer és el president del Club de la Tercera Edat d'Establiments. Tlf. 971 769 191

Netejes Trèvol

Pisos, locals, oficines, comunitats, autocars, bars, discoteques, embarcacions, obra nova, vidres, poliment de trispols...

Carrer Capità Ramonell, 38. Tlf. 971 279 999 Es Molinar

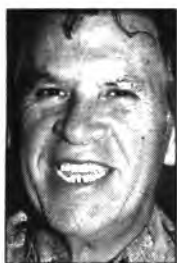

Refugi i museu alhora, on podrà vostè tastar la cuina d'aquesta comarca del País Valencià.

Plaça Major
Telèfon (96) 588 42 29
03518 TÀRBENA
La Marina - País Valencià

BAR • RESTAURANT

L'esperit republicà

Kosovo i la raó de la història

EN JOAN QUETGLES, PROFESSOR DE FILOSOFIA

A Kosovo, a la fi, sembla que és arribat el moment del compliment de l'esperança. Ha arribat l'hora de tornar a casa! Tan bon punt l'exèrcit serbi capitulà, l'entusiasme va esclatar dins els camps dels refugiats kosovars. Els albanesos que havien romàs, amagats, dins Kosovo, surten a victorejar l'exèrcit aliat i exclamen: "Ara som lliures!". Saben que ha acabat el malson serbi. Estan convençuts que són al llindar d'una nova època històrica. Per als kosovars, és com si haguessin guanyat la guerra (la guerra que els havien imposat els opressors serbis). La guerra va destruir les seves llars i va provocar un milió de refugiats, però ells tenen l'entusiasme dels guanyadors. (Per cert, ara comprovem que hi havia cèl·lules de l'UÇK quasi per tot arreu, amb l'objectiu de protegir la població indefensa contra les colles de paramilitars assassins serbis). Senten que és l'hora del retorn i de la reconstrucció. Seria un d'aquells moments en què es fa avinent parlar de la Raó de la història.

Podríem entendre la Raó de la Història com el conjunt d'esdeveniments històrics la conseqüència dels quals representa un avanç indiscutible de les condicions dels humans. Per a En Hegel, l'objectiu últim de la Raó de la Història és l'establiment del Regne de la Llibertat. Per suposat, no he de fer una argumentació en favor d'una determinada concepció de la Història. Don per fet que hi ha uns postulats que ens són comuns: igualtat, llibertat i solidaritat, per exemple. I, també, és clar, el reconeixement del principi de l'autodeterminació dels pobles.

A final de segle, la desfeta dels règims comunistes a Europa ha significat l'establiment de repúbliques parlamentàries clàssiques. Però de la liquidació del règim soviètic, no solament sortia una República Russa parlamentària. La liquidació feia possible un real exercici del dret a l'autodeterminació dels pobles de l'Imperi (La URSS era, en efecte, la major presó de pobles del món). Les altres repúbliques sabien aprofitar el moment de desorientació de l'opressor rus i aconseguiren proclamar - pacíficament! - la independència. El buit de poder rus a aquestes repúbliques era per causa de la pèrdua del monopoli de poder del que havia estat l'omnipresent PCUS; és a dir, no hi havia partits "rusos" capaços de mantenir la "Unió". Ha estat la dècada prodigiosa de reconeixement de nous Estats independents. Recordem la llista: Armènia, Geòrgia, Uzbekistan, Turkmenistan, Azerbaidjan, Kirguisistan, Kazakhstan, Tadjikistan, Moldàvia, Ucraïna, Estònia, Letònia, Lituània.

A Iugoslàvia, en canvi, l'exercici de l'autodeterminació de les repúbliques no sèrbies va comportar la guerra i el genocidi. A diferència de Rússia, el PSS d'En Milosevic - els ex-comunistes - i l'exèrcit mantenien molt viu el projecte de la Gran Sèrbia. Així i tot, quatre repúbliques aconseguiren l'establiment de l'Estat independent: Eslovènia, Croàcia, Bòsnia i Macedònia. La república de Montenegro es manté federada, entre altres motius, perquè té una molt ampla minoria sèrbia dins el seu territori.

Totes aquestes repúbliques que he esmentat estaven en una situació d'empara legislativa. Eren

reconegudes per la constitució soviètica, així com el seu dret a la determinació. És un punt decisiu a l'hora de fer el referèndum per la independència. I encara més per a les repúbliques bàltiques. Convocats el comitès, solament els nacionals tenen dret a vot. A Lituània, per exemple, els ciutadans de nacionalitat no lituana no figuraven al cens electoral; els 600.000 russos, a l'igual que els ciutadans d'altres minories nacionals, restaven fora de la convocatòria del referèndum.

Kosovo, en canvi - al igual que Xetxènia a la República Russa - no tenia l'estatus polític de república; formava part de la república de Sèrvia; figurava com una mera província. Tot i que els albanesos constituïen el 90 per cent de la població de Kosovo, els drets nacionals dels albanesos no eren reconeguts. Així, al 1989, d'acord amb la constitució iugoslava, el parlament de Belgrad va derogar l'estatut d'autonomia de Kosovo (Recordem, de passada, que la constitució espanyola tampoc no reconeix els drets nacionals de catalans, bascos i gallecs; i que el parlament espanyol, dintre de la més estricta legalitat formalment democràtica, pot decidir la derogació dels estatuts d'autonomia).

No deixa de ser una paradoxa de la Història: mentre els governs espanyol i francès menen una lluita inacabable per tal d'anorrear les nacions oprimides dins el seu territori estatal, ara, en contradicció amb aquesta política, en política exterior, com a membres de l'OTAN, han hagut de participar militarment a favor dels drets nacionals dels kosovars i contra la voluntat del Parlament de Belgrad. Ω

La violència de baix, és filla de la violència de dalt

No em refereixo a la violència exercida pel delinqüents comuns, sinó a la violència de signe polític com l'exercida pels kosovars deguda a la violència superior dels serbis, la violència dels kurds deguda a l'opressió dels turcs, la violència dels palestins provocada per la prepotència d'Israel, la violència dels guerrillers americans deguda a la situació social i política de les falses democràcies americanes. I fins a la violència dels corsos provocada per l'injust centralisme francès.

En aquests llocs i en altres que podríem trobar escampades arreu del planeta, sempre passa que la violència de baix és provocada per la injustícia i la violència superior. La violència de baix, sempre és filla de la violència de dalt. Tots els crims i excessos comesos per la violència de baix, en són culpables els de dalt.

És curiós d'observar que tots els governs que causen la violència de baix, als seus contraris, els til·len de terroristes. També en el cas de Basc hi ha una violència de baix i una de dalt. La composició de l'estat espanyol és una estructura injusta i violenta en que unes nacions se senten oprimides per la prepotència de Castella. Cal tenir present que la repressió franquista va ofendre el poble basc, i la democràcia ha mantingut la mateixa ideologia

Passa que l'estat espanyol està concebut com el domini de Castella damunt la resta de nacions que el conformen. Mentre que Espanya sia l'Imperi de Castella, mai no hi haurà pau ni vera concòrdia. I ho és verament l'Imperi de Castella. Ella actua de metròpoli, mentre la resta son colònies a qui trepitja i explota.

A l'Espanya hi ha quatre nacions: la catalana, la basca, la gallega i la castellana. La castellana és dissimulada sota el nom d'estat.

I les tres nacions primeres, la Catalana, la Basca i la Gallega, tenen un nacionalisme a la defensiva i prou. No tenen cap intent ni desig d'envair ni de mortificar els altres. Però el nacionalisme castellà, és terriblement ofensiu, exacerbant i agressiu. Ell sotmet a les altres nacions a les seves lleis i els imposa la seva llengua. I mentre

Espanya sia l'Imperi de Castella, mai no hi haurà pau ni vera concòrdia.

No és que els castellans sien dolents. Però la seva obsessió per la unitat (que ells entenen com uniformitat) els priva de veure i comprendre que l'estat espanyol està compost, almenys per quatre nacions de les quals una és dominadora i les altres dominades.

L'exemple de Suïssa ens pot ajudar a comprendre allò que podria ser l'estat espanyol. Allí hi ha quatre llengües i quatre pobles que conviuen de manera amistosa. Cada un és ben amo a ca seva, i cada llengua, i ella sola, és oficial en el seu tros. Perquè l'estat espanyol no pot configurar-se de manera semblant? Ω

Josep Bellpuig Vic

ÒMNIUM
CULTURAL

Sra.
Ministra,

No hi pot haver una
història d'Espanya
unitària, la història de
Catalunya no és la
història de Castella.

Sra.
Ministra,

A la península Ibèrica
no hi va haver una
Reconquesta. N'hi va
haver, com a mínim,
dues: la de Guifré el
Pelós i la de Don Pelayo.

DE TU DEPEN

Els uns parlen castellà perquè consideren que "fa més fi". El bé allò que és realment fi, noble i normal: parlar la llengua del país on vivim.

¿PARLARÀ CATALÀ?

«Perquè ja n'estem tips que encara duri el rentat de cervell que varen fer als nostres pares. La responsabilitat de la nostra generació és anar al fons del problema.»

La nostra llengua
està en perill.

No parleu
en foraster.

Ilvars
COCINAS Y BANOS

ARMARIOS SIN OBRA
SISTEMA

NEVES

LIDER EN EUROPA

• Financiación a su medida
• Presupuestos sin compromiso

C/ Joaquín Verdagué, 26 Bjs.
Tel. y fax: 971 744 402
Teléfono móvil: 619 789 703
EL ARENAL

Els protestants evangèlics, la salvació per la fe

Som poc coneguts, a vegades ens confonen amb els testimonis de Jehovà, tanmateix no hi tenim res a veure.

Els evangèlics, sota distintes denominacions, acceptem en general la Reforma Protestant encapçalada per Calví i Lúter, o sia, la salvació per la fe, i l'Esperit Sant en cada creient per entendre la Bíblia com indiscutible màxima autoritat (front al Papai la tradició), la qual cosa suposa un retorn al cristianisme dels primers sigles: lliures de l'Estat.

Part de la Reforma Protestant (luterans i anglicans), no obstant això, caigueren sota la tutela i finançament estatal.

Ens remetem a la Bíblia, no a les tradicions humanes introduïdes per molts de segles de connivència política amb poders temporals i els interessos mundans.

Creiem en la Mare de Déu i en el naixement virginal de Jesús, perquè així ho ensenya la Bíblia, en allò que no creiem és en la suposada obra corredentora que s'ha atribuït a Maria, entre els pobles mediterranis, influïts per una matriarcat ancestral i cultes a divinitats femenines. No creien en la confessió auricular per que ha estat introduïda el segle XIII juntament amb la inquisició.

Les Escriptures ens parlen de sincer penediment i confessió a Déu.

Creiem en la obra redemptora de Crist i el poder santificador de l'Esperit Sant i en la resurrecció per a l'altra vida.

No acceptam imatges per

considerar que és una forma d'idolatria que duu el retard als pobles que la practiquen, ni al culte i intercessió dels sants canonitzats, no perquè no creiem que realment foren sants exemplars plens de l'Esperit Sant, sinó perquè la seva popularitat és purament cultural i profana, substituint anteriors cultes pagans de forma pintoresca; la Bíblia diu de manera clara que l'únic advocat que tenim davant Déu és Crist, ni Maria ni els sants.

Reclamem sempre la màxima autoritat per a la Bíblia, perquè el mateix Jesucrist repetia una i altra vegada "està escrit", donant-li ell mateix l'autoritat a la paraula de Déu; i perquè els cristians de l'època apostòlica no reconeixien cap altra autoritat.

Nosaltres no ens insmiscuïm en política com l'Església Catòlica, ni reclamem finançament estatal. Estam en contra del divorci, però aplicat individualment; no ens pronunciam sistemàticament sobre la legislació de l'estat al respecte (*degut a la duresa del cor humà*, com diu Crist en l'Evangeli de sant Marc).

No som cap secta centralitzada, ni estam dividits en diferents sectes. No tenim seu central ni dirigent màxim, i no perquè siguem anàrquics o rebutgem l'autoritat, sinó perquè consideram que aquesta autoritat no es humana, sinó carismàtica, en la persona de l'Esperit Sant i els seus dons gratuïts. Ω

Ajuda Evangèlica dels Paisos Catalans

L'abominable home de la Neus

L'escena té lloc en el Jutjat de Primera Instància i Instrucció núm. 5 d'Eivissa. El jutge es redreça les ulleres, es mira de fit a fit la senyora Neus, arronsa el nas i dispara: "Vejam, i vostè per què es vol divorciar del senyor P.P.?" [Glossam únicament les inicials per estalviar-li a aquest pobre home una vergonya grossa].

"Perquè ja no puc més, senyor jutge" -grinyola la Neus-. "El meu marit ha trabucat i no hi ha qui l'aguant. La cosa va començar el 14 de juny. Li vaig fer *ensaladilla* russa per dinar i el molt animalot em va fer un jec de mànec a cops de granera. Miri quins blaus que tenc aquí, senyor jutge!". La Neus va fer llenegar la banda dreta del jersei i va mostrar un pit de color moradenc. El jutge estirà el coll com un estruç i badà un pam de boca. Algú va cridar "visca la república!". El magistrat reclamà silenci i comminà la Neus: "Continui, per favor".

"Com que veia molt alterat el meu home, vaig pensar que li convenia relaxar-se, i li vaig dir d'anar a descansar tres o quatre dies a Formentera... No vulgui saber com es va posar, senyor jutge: va canviar tres vegades de color, del vermell al verd i després al blau, com les sargantanes des Vedrà; i tot seguit va amollar un uc de por, i el gat va saltar per la finestra amb els pèls eriçats i fent uns marrameus que escarrufien, i jo que vaig obrir la porta i vaig arrencar a córrer barda avall, cametes ajudau-me. Pareixia que el cor em volia fugir del pit, de tan espanta-

da com estava.

Em vaig estar dos dies a casa meua germana. I ell, que ho va saber, em va cridar i em va demanar que tornàs a casa, que ja se li havia passat. I sí, estava més tranquil, però no parlava, tenia el rostre com apagat, i cada dia comprava quatre diaris, i se'ls llegia amb cara de pomes agres. I un dia em va engrapar, senyor jutge i... no sé com dir-li-ho: va ser molt violent, em va fer mal i tot... Aquell no era l'homenet tendre i atent amb qui em vaig casar!

I llavors va venir la creu de la cançoneta. De primer li va agafar als matins, quan s'a-faitava davant el mirall, que es posà a fer l'ànec cantant el *No llores por mi, Argentina, mi alma está contigo...* I al seu escriptori, quan feia net, veia tot de papers guixats amb consignes del tipus: "*¡Abajo la pérfida Albión: las Malvinas y las Pitiusas son argentinas!*", i coses per l'estil.

Però la cosa va anar a més. No volies brou? Idò té dues taces, perquè a les tardes va i li agafa per enfilarse al terrat amb el vestit típic, m'empolaina la garrida amb anells i collarets, i ja me li tens pegant bots al voltant de la nena, tot entonant la ditxosa cançoneta: "*No llores por mi, Argentina, mi alma está contigo...*". I si amb aqueixes el boix corre per casa, me l'arplega també i li fa petar les castanyoles. I així cada tarda, senyor jutge, que ja n'estic ben tipa! I de nits, vatua d'ell!, el senyoret no em deixa dormir, perquè quan menys t'ho esperes s'alça de cintura en amunt

com un mal esperit, suat i greixós, i tornem-hi: "*No llores por mi, Argentina...*". Jo ja no puc més, senyor jutge, vostè m'ha d'entendre...

I després arribà la nit de Sant Joan, senyor jutge, que el meu home em va mirar com un possés i em va garfir els braços amb dues manotes peludes. (Miri per on, abans les seues mans em pareixien baronívoles, i llavors aquells pelots em feien fàstic.) Idò el pardalango va i em diu: "Neus, aqueixa nit anirem a caçar barruguet al pont de Santa Eulàlia". I sí sí, em treu del llit a les tantes, m'entafora dins el cotxe i au, que a Santa Eulàlia hi falta gent! I ja me li tens sotà el pont vell, amorrat a una herbeta abans que no surti el sol, amb una ampolla negra, remugant coses com "surt, barruguet, que t'amollaré en el Consell Insular, esbarriaràs els expedients i sembraràs el caos"; i també feia com un conjur, dient "vine, barruguet, que tenc feina a balquena per a tu, i una carretada de botifarrrons que t'esperen". Així com ho sent, senyor jutge: el meu marit està per tancar."

El magistrat no tengué dubtes: concedí el divorci a la Neus i condemnà l'acusat a pagar les costes del judici. En sortir dels jutjats, el senyor P.P. féu cap al port. Una brisa de migjorn feia trontollar els pocs cabells que li quedaven. Arribat al moll, contemplà llargament es Freus de Formentera i n'admirà les aigües intensament blaves, prenyades de cristalls, argentines. Ω

Joan Cabot Calçapeu

De per riure

COMUNICAT DE PREMSA

28 de Juny: Dia de l'Orgull Gai i Lesbià

En el Dia de l'Orgull Gai i Lesbià volem destacar la tasca que els i les homosexuals han dut a terme des de Ben Amics, una tasca extremadament important per avançar cap a una societat més oberta, menys repressiva, més tolerant, menys "marginadora". Quan hi ha grups considerats marginals, col·lectius estigmatitzats, no hi ha termes mitjans, no hi valen les alternatives que poden permetre d'arribar a un consens entre els crítics amb veu pública i els crítics silenciats: o bé el grup marginat deixa d'estar marcat, perd l'estigma i passa a ésser tolerat i fins i tot acceptat tal com és, o bé la seva situació segueix

tan malament com abans.

Ben Amics tenen el mèrit d'haver actuat com a persones normals que són en un context que se'ls imaginava com una floristeria ambulante o com a barbudes de circ, segons el sexe de l'homosexual que es consideràs.

Els i les homosexuals de Ben Amics, un bon dia van sortir de l'amagatall per cridar ben fort que eren qui eren i com eren, i que així volen seguir essent. I pel carrer es començà a sentir primer un "semblen persones normals" i després un "són persones normals". Una decisió així, emperò, mai no resulta gens fàcil: s'han de tenir totes les neurones al seu

lloc, moltes ganes de lluitar pel que és just i el rebuig d'un sector minoritari de ciutadans que deuen pensar amb les ungles dels peus.

Esperem que ben aviat hi hagi canvis en la legislació que permetin col·locar la nació catalana entre els territoris més respectuosos amb els drets individuals quan es tracta d'elegir el sexe de la parella, amb tot el que aquesta comporta. Ésser més lliure en aquest sentit també és ésser més lliure en general, en el més ampli sentit del terme. Ω

ERC-Mallorca
Àrea de Comunicació

Que tenim a Mallorca turisme o invasió?

MIQUEL ALEMANY I BAL·LE

Fa poques setmanes ha començat la temporada alta del turisme. Aquesta època on moltes persones de fora Mallorca decideixen venir cap aquesta illa bé per passar uns quants dies de vacances o bé per fer-ne de les seves.

Aquesta darrera gent es indesitjable i es millor que es quedi a casa seva perquè aquí no té res a fer.

Molta gent s'ha trobat molt de gust a "L'Illa de la Calma" (tal com la va descriure Santiago Rossinyol), li ha agradat tant, que fins i tot s'hi ha quedat a viure.

Això és el començament d'un problema molt greu que si no si posa remei, aquesta terra de la Mediterrània s'ensorrarà per sempre.

El problema és que Mallorca ha volgut dependre única i exclusivament del turisme, no ha tingut en compte altres sectors econòmics que podrien fer molt bé a aquesta Comunitat Autònoma.

La gent de fora que ha arribat per primer cop a l'illa s'ha enamorat prou bé del paisatge, ha trobat

comoditats que no tenien a la seva terra i no han dubtat en quedar-se aquí per sempre. Aquestes persones, de entrada volen passar desapercebuts per després sentir-se com a casa i donar influències negatives i dolentes que no fan res de bo al poble mallorquí.

La gent que s'ha quedat a viure a Mallorca, per regla general, no ha volgut aprendre la llengua autòctona de Mallorca; ha continuat parlant la seva (bé castellà o alemany), i sobretot no s'han volgut integrar de cap manera.

Han imposat les seves costums (Feria de Abril o Romeria a la Virgen del Rocío); que per cert són beneïtes de per sí.

Han provocat agressions demogràfiques degut a que Mallorca ha crescut de forma desmesurada i sense control de cap tipus.

Això no la beneficia gens degut a que aquestes pujades de població fan patir molt. Aquests patiments són entre altres crear problemes de tràfic, problemes hidràulics i de urbanitzacions que perjudiquen aquesta terra.

Mallorca no es mereix això, aquesta terra no té perquè tenir problemes de aquests tipus. Ja està bé de no poder conduir el teu cotxe a carreteres tant transitades per vehicles de lloguer, autocars que les han deteriorat tant que no es pot circular com toca degut a que la majoria de carreteres mallorquines tenen clots i a més aquesta circulació fa posar els nervis de punta.

Ja ni ha prou de aguantar gent de fora que vol sentir-se superior a tu i et tracta com un esclau i et vol imposar les seves costums.

I sobretot ja ni ha prou de que la gent de aquí pensi que el turisme pot solucionar els nostres problemes quan en realitat es mentida. L'únic que fa es crear-ne més i més. Dona la impressió de que la majoria d'aquestes persones són masoquistes.

A Mallorca hi ha de haver turisme, però també altres sectors econòmics que la facin forta. S'ha de prendre exemple d'Anglaterra, on aquest sector econòmic té importància secundària. Allà les indústries han fet progressar el país.

Mallorca hauria de prendre exemple d'aquest cas. Els anglesos varen ser els inventors de les agències de viatges (Thomas Cook). Si se segueix aquest exemple, Mallorca serà gran i forta econòmicament. Ω

Gràcies, PP

Per fer honor a la justícia més elemental, aquest columnista d'opinió ha considerat que no podia faltar, després de les eleccions, un agraïment al Partit Popular. L'agraïment ha d'abastar des dels sectors locals del partit fins a les més altes esferes i és sincer i no gens protocolari.

El PP, durant les passades eleccions autonòmiques i municipals, ha fet una tasca pedagògica de primer ordre, tant a l'interior del nostre país (dels nostres països), com a la resta de l'Estat espanyol. Abans de les eleccions hi havia molta gent que no tenia cap consciència de l'existència dels Països Catalans, i després dels comicis, gràcies a l'acció del Partit Popular, no crec que hi hagi racó de la geografia catalana ni espanyola que no se sàpiga que aquests constitueixen una realitat nacional ben tangible.

L'element que va desencadenar la tasca pedagògica del PP fou precisament el fet que a Eivissa s'articulàs un pacte entre les cinc forces polítiques de l'esquerra de l'illa, en el qual participen tant el Partit Socialista Obrer Espanyol com Esquerra Republicana de Catalunya. Tenint en compte que, a la resta de l'Estat -incloent-hi Euskadi-, el PSOE, durant la campanya electoral, va tornar a desempolvar l'espanyolisme més ranci i falanjoide -per boca dels seus líders més destacats, com ara Felipe González-, el PP va veure-hi la seua, i els seus dirigents pensaren a posar de manifest algunes suposades contradiccions.

Per això arremeteren directament contra els socialistes, perquè a Eivissa s'havien aliat, entre d'altres, amb una força política que qüestiona l'ordre constitucional -que diu manifestament que aquest no és democràtic; però, normalment, els líders "populars" no filaven tan prim-, que està per l'articulació dels Països Catalans i que propugna la creació d'una República Catalana federal, tan independent i tan interdependent com la resta de nacions de l'Eu-

ropa occidental. Amb aquesta consideració, molts ciutadans que no tenien ni idea de l'existència d'aquest projecte nacional, varen saber que existia, i molts que tenien molt clar que existia al Principat de Catalunya varen tèmber-se'n també que existeix a les illes Balears i Pitiüses, i que constitueix un projecte de futur ben viu i il·lusionador.

Per tot el que hem dit, gràcies Aznar, per dir-ho a Toledo; gràcies, Álvarez Cascos, per posar-ho de manifest a llocs diversos; gràcies, Matutes (ens donàreu una mà en un moment en què ens era realment útil); gràcies, Arenas, per denunciar-ho a Vigo (on posares ERC d'Eivissa a la mateixa alçada que el BNG allà mateix, en una lloança del tot desproporcionada); gràcies, Acebes, per enrecordar-te'n de nosaltres. Gràcies, PP d'Eivissa, per donar-nos talls de veu gratuïts en els vostres espots de propaganda radiofònica. I, en definitiva, gràcies a tots els dirigents del Partit Popular que han fet possible que, a hores d'ara, el projecte de construcció dels Països Catalans i d'avanç cap a la nostra independència nacional sigui avui molt més conegut arreu que no ho era abans de les eleccions.

Us vull agrair, finalment, que ens hàgiu posat de manifest amb la veu ben alta, dient complet el nostre nom (Esquerra, Republicana, Catalunya), sense menjar-vos ni una sola síl·laba, ni perdre l'alè en acabar d'anomenar els tres elements que formen part d'un noble ideal polític que fou majoritari en una part del nostre país i que aspira a tornar-ho a ser. Perquè, potser sense adonar-vos-en, potser sense consciència, potser sense saber-ho, heu viscut per servir-nos el nom de cada cosa, i per difondre'l a través dels únics mitjans que avui dia poden fer arribar un missatge a tot arreu: els grans mitjans de comunicació de masses.

Us estic molt agraït. De tot cor. Ω

Bernat Joan i Marí

L'ESTEL
EL DIARI DELS
MALLORQUINS

SUBSCRIVIU-VOS-HI !! • ANUNCIAU-VOS-HI !!

TEL.: 26 50 05

Visitau la pàgina de
L'ESTEL a Internet!
Us podeu subscriure per E-mail a
estel@balearkom.es
indicant les dades que figuren
a la butlleta de subscripció.
Les trobareu també a
http://www.balearkom.es/usuarios/estel/

Mou-te, elimina greix

PER MANEL FRAU. (mfrau@maptel.es)

Finalment ja han passat les eleccions, precedides de dues setmanes de voràgine on tothom intenta transmetre el seu missatge davant d'una població que, ens molts casos, se satura i no està per gaires romanços.

La impressió que ens ha causat tant la campanya com les eleccions resulta un tant contradictòria. Certament hi ha hagut innegables aspectes positius. Gràcies a Aznar, Arenas i Matas, mai la premsa espanyola no havia parlat tant de la suposadament *nebulosa* noció de Països Catalans, vista des de les forces dretanes com a amenaça satanitzada d'aquells que "neguen la identitat d'Espanya." Fantàstic: no només ens han fet propaganda de franc sinó que, a més, qualsevol habitant de l'Espanya més profunda ha pogut

escoltar (via TVE i potser per primer cop en la seva vida) que existeixen els Països Catalans i que Balears en forma part integrant. Que no és *guapo* això?

Segona reacció curiosa: l'aparició de pintoresques tanques gonelles que ens adverteixen que "som mallorquins, no catalans; fixa't bé a qui votes." Encara són al carrer. Si algun lector desenfeinat vol comptar quantes n'hi ha i multiplicar-ho per les cent mil pessetes bones que val cadascuna, no deixarà de sorprendre's i preguntar-se per quina raó aquest grupúscul està disposat a gastar-se tants doblers en una batalla tan perduda... curiosament coincidint en el temps amb les desqualificacions a ERC.

Són detalls que evidencien que a les illes l'independentis-

me està començant a tenir ressò, a ser un pedrolí a la sabata dels immobiliistes de sempre. Companys, això funciona!

Allò que no funciona tan bé és el nostre ressò fàctic. Els progressistes catalans no estam gens satisfets dels resultats d'unes eleccions que han canviat ben poc el mapa polític balear. Són resultats que demostren l'absoluta sucursalitat de la política illenca front a la de l'estat espanyol. En el moment d'escriure aquestes línies encara moltes institucions estan pendents dels pactes post-electorals que decidiran qui i com governarà durant els pròxims quatre anys. Així que és massa prest per fer valoracions definitives, que oportunament caldrà analitzar.

No, no ens agrada que sempre guanyin els mateixos. I tots en som una mica responsables. Ens equivocam si encara pensam que les campanyes alteren dràsticament la intenció de vot. La democràcia va molt més allà de l'esforç que rodeja unes eleccions: es construeix dia a dia. A

L'Estel del 15/06/99, un article d'Albert Salamé afirmava que la política és "molt més: és el treball diari per la construcció d'un projecte de país [...] La mobilització, el marcar pautes de treball, la denúncia i la construcció, l'articulació social i nacional, és fer política de corredors de fons, una política on no calen vots. És fer una política on el que calen són braços, on tothom té molt a donar [...] Més val que el dia 13, anem a la platja... i l'endemà, al sindicat, a l'assemblea de veïns, a l'associació cultural... construïm el país, treballant dia a dia, colze a colze." Tot i que no puc estar d'acord amb el suggeriment d'anar a la platja i abstenir-se'n (que és precisament allò que als espanyolistes els agradaria que féssim), estic decididament a favor de la feina de base, entre eleccions i eleccions. Un regidor, un parlamentari, pot fer molta feina pel país. Però hi ha moltes tasques que es fan des de baix, amb l'esforç i la presència de tothom.

Un grup de rock català cantava fa uns anys una cançó que

deia: "mou-te, elimina greix." És ben hora que els independentistes de totes les edats ens moguem, ens fem notar. Que no tinguem cap por de protestar sempre que els nostres drets lingüístics siguin vexats. Que siguem obertament proselitistes, mirant d'engrescar a altres. Que escrivim cartes als diaris, articles a les revistes locals. No cal ser un polític professional per a fer coses. Potser al teu barri o al teu poble hi viuen molts independentistes però no us coneixeu: agafa la iniciativa, posa un anunci i formau un grup. Organitza trobades, xerrades, conferències, videofòrums al teu institut, al club d'avis o a on puguis. No costa tant, i hi ha gent disposada a assessorar-te i fer-te costat. Organitza't, col·labora amb els grups que ja existeixen, passeja l'estelada amunt i avall sense complexes, l'11 de setembre, el 31 de desembre o quan calgui. Ves a l'associació de veïns a donar canya...

Quan toqui votar, ho farem. Mentrestant, reclama allò que et pertany de ple dret: ser una persona lliure en una terra lliure. Ω

EIXIM DE LA PREHISTORIA.....

LET'S GO OUT THE PREHISTORY....

**el lleu de tots
mereix un respecte
FORA FUMS!**

M a l l o r q u í !

La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, és oficial a Mallorca. Els teus fills tenen el dret i el deure de saber-la. Exigeix escoles catalanes al teu poble o barriada.

Dites relacionades amb el vi

Amor i vi enganyen el més savi.

Amor i vi, a uns fa viure i a altres morir.

Any de mal vi, beu el teu i compra el seu.

Any de molt bon gra, poc de vi.

Any de molt lli, any de molt vi.

Any de panís, vi agre.

Any de poc vi, el tassó petit; any de molt, el tassó gran.

Any de vespes, any de vi.

Any de vi i de granons, n'hi ha de contents i de fellons.

Any de vi, any de bruixes.

Anyada de vi, anyada de bruixes.

Aquell qui té un jove per mestre, és semblant a l'home que menja raïms verds i beu vi dolç; però el deixeble del vell, menja raïms madurs i beu vi ranci.

Arròs, carbassa i peix mor en vi i en aigua neix.

Arròs, peix i pebrot volen el vi ben fort.

Beu bon vi, i menja bon pa, i viuràs sempre sa.

Beu bon vi, vell, i estimaràs el consell.

Beu fins que et puguis riure del vi i no esperis que el vi es pugui riure de tu.

Beu vi amb bóta i amb tassa, però mai no beguis massa.

Beure bon vi és enteniment; el que no és bo és beure'l dolent.

Beure més vi que una mula aigua.

Beure vi amb mida allarga la vida.

Beure vi en dejú fa posar malalt.

Blat i vi, avui per tu, demà per mi.

Blat i vi, mai van per un camí.

Bo és poc vi, molt és verí.

Bon pa i bon vi escurcen el camí.

Bon pa i bon vi fan bon llatí. Ω

LA SERP DEL NAZIFEIXISME

Mallorca 1999: els nous falangistes antiesquerrans

A casa nostra, aquí mateix, també tenim petites sectes, grupuscles al marge de la societat, imbuïts de l'odi més ferotge envers tot el que fa olor de progressista i esquerrà

Atacs de grups racistes i xenòfobs a Londres contra les minories ètniques -tres morts; setanta ferits-; augment dels percentatges electorals dels feixistes del Front Nacional a França; còctels Molotov a París contra professionals d'esquerra d'origen jueu... A nivell mundial constatarem l'augment de la repressió de Turquia-membre de l'OTAN, país estimat pels Estats Units- contra el Kurdistan; l'impressionant depuració ètnica comesa per la burocràcia imperialista sèrbia contra el poble de Kosovë; i, per si no bastàs aquest bestial panorama de la post-modernitat, el televisor ens obliga a veure, diàriament, com les "intel·ligents" bombes de la moderna i "civilitzada" Europa -l'OTAN teledirigida per EUA- estripen minut a minut caravanes de fugitius kosovars (per equivocació, evidentment!), autobusos carregats de dones i infants, trens que passaven per damunt un pont summament "estratègic"... "Socialisme o barbà-

rie", deien els revolucionaris dels anys seixanta. Ara ja hi som en aquest pretès "final de la història" que prediquen els cans guardians de l'imperialisme (els intel·lectuals que treballen per a les diferents guerres que programa el Pentàgon). "Això és el feixisme permanent i quotidià", em diu un vell supervivent de la resistència antifranquista. Té tota la raó del món. La barbàrie universal, la mundialització del nazifeixisme sota tota mena de banderes (per allò de despistar al personal).

A casa nostra, aquí mateix, també tenim petites sectes, grupuscles al marge de la societat, imbuïts de l'odi més ferotge envers tot el que fa olor de progressista i esquerrà

A casa nostra, aquí mateix, també tenim petites sectes, grupuscles al marge de la societat, imbuïts de l'odi més ferotge envers tot el que fa olor de progressista i esquerrà. Els "lobbys" partidaris de la netedat de sang, de la puresa racial, d'una hipotètica raça ària sense empelts de xueta, àrab, foraster o estranger. I tot -el nou falangisme antiesquerrà- disfressat sota els

parracs d'un pseudonacionalisme que tan sols amaga la ràbia contra qualsevol idea de progrés, autèntica lluita per l'autodeterminació o defensa dels interessos dels treballadors. Ara ja no està de moda lluir la camisa blava -com els germans Villalonga-, enlairar la bandera amb l'esvàstica o el jou i les fletxes, cantar el *Cara al sol*, *Giovinezza*. El nostre poble -que no és beneït- apedregaria aquests nous membres de *Falange Española y de las JONS* amagats sota la quadribarrada, covards a l'hora de defensar -sense embulls- el seu sangonós origen, la brutal teoria racial que propugnen i que, amb llur provada manca de valor, han de propagar dissimulada rere les nostres banderes, sense atrevir-se a enlairar les seves: el jou i les fletxes, l'esvàstica dels antiprogressistes. Vet aquí una petita secta de tres membres -el "führer" que els comanda i dos pobres acòlits- que editen cinquanta fotocòpies d'un immund plamfet que clama per les cambres de gas contra els ciutadans de cognom peninsular o estranger. Els "nostres" ridículs nazifeixistes perseguint -quan poden i no hi ha gent al costat- banderes roges, estripant cartells del

PSM (acusen aquest partit de ser una organització venuda a interessos forans perquè els seus principals dirigents -Mateu Morro, Sebastià Serra- foren comunistes en temps de la transició: Morro de l'OEC, en Sebastià del PCE).

En tota la història de la lluita pel nostre redreçament nacional i social, cap enemic -tret dels feixistes del trenta-sis o els germans Villalonga, la colla d'assassins del comte Rossi o el marquès de Zayas- ningú, mai -potser des de les Germanies-, havia posat per escrit tant d'odi contra tot el que és progressista a Mallorca

Es curiós, comprovar el que ha fet aquesta petita secta irracional i extremista -secta de tres, deiem- com a l'enemic més aferrissat dels nostres intel·lectuals més destacats. Malgrat aquest posat pseudonacionalista i de fals independentisme, el cert és que en els seus papers -en tenim un bon caramull!- han atacat -i ataquen amb ràbia visceral- els nostres escriptors, tota la base damunt la qual es fonamenta la literatura i la cultura catalana contemporània. Editant nauseabunds pam-

flets que només llegeixen ells (algun d'aquests paperots van signats, sense cap mena de vergonya, per uns -textual- "Serveis de Premsa del IV Reich") ataquen, víctimes d'un permanent autoodi contra el nostre poble, Josep Maria Llompart, Josep Melià, Damià Huguet, Jaume Vidal Alcover, Josep Masot i Muntaner, Carme Riera, Gabriel Janer Manila, Joan Fuster, Miquel López Crespí, Guillem Frontera, Blai Bonet, Jaume Fuster, Alexandre Ballester, Miquel Ferrà Martorell, Miquel Bezares, Jaume Santandreu... En voleu més, de proves del falangisme d'aquests falsos "nacionalistes"? Quina publicació madrilenya, quin diari imperial ha atacat més i durant més anys la nostra terra que aquest grupet d'impresentables dementes antiesquerrans? Ningú. En tota la història de la lluita pel nostre redreçament nacional i social, cap enemic -tret dels feixistes del trenta-sis o els germans Villalonga, la colla d'assassins del comte Rossi o el marquès de Zayas- ningú, mai -potser des de les Germanies-, havia posat per escrit tant d'odi contra tot el que és progressista a Mallorca. (Fons de Documentació Antifeixista-FDA). Ω

Didac-1, Bonnet-0

Un nom representa la transparència i l'altra la corrupció. També la llibertat de Catalunya del Nord contra el xovinisme del republicanisme francès. Tot plegat com segueix.

El prefecte de Còrsega està presumptament implicat en actuacions il·legals vinculades a la república francesa. En un sistema tan centralista, qualsevol decisió perifèrica esquitxa d'immediat l'ordre ministerial. Ara, es volen desempallegar de l'ex prefecte de Perpinyà. El pobre, després de fer la feina bruta ja no és útil a la causa francesa.

És la història d'un occità, com indica el seu cognom, decidit a empassar-se el gripau francès més enllà del que faria qualsevol francès. Una conducta prou coneguda pels catalans. És l'autoodi negador dels propis orígens i la disposició a demostrar sense aconseguir-ho mai, la seva adhesió al sistema dominant.

Per això, no va dubtar a fer igualment feina indigne d'un ciutadà europeu a la Catalunya del Nord, com ho ha fet ara a Còrsega. El seu comportament a Perpinyà va resultar en molts sentits tan repugnant que un professor de la Universitat de Perpinyà, Pascal Didac, va publicar una esquela al diari *El Independent* el dia del seu trasllat governatiu a Còrsega. Els fets d'ara donen la raó al mesurat i reflexiu professor universitari.

El prefecte Bonnet va actuar en contra de la cultura catalana. D'una manera traïdora va servir les més baixes aspiracions uniformadores de la República. Moltes iniciatives per a la normalització del català a les escoles, als municipis, al cadastre amb la toponímia... és veieren constantment isolades i frenades:

La resistència del poble català, una vegada més feu aparició aguantant estoicament. Sense pertorbar-se, però actuant. Sols al final de tot, quan ja s'havia decidit el trasllat del funest prefecte, un professor d'universitat va esclatar publicant l'anunci de les seves exèquies. Hi havia hagut motius suficients. S'havia d'anunciar la fi d'un període conduït per un home ressec per esdevenir francès a qualsevol preu. I ni això haurà aconseguit.

La decisió de Paqual Didac, enginyosa i oportuna, no va passar debades. Tot el contrari, la dubtosa "feina" del prefecte s'havia de salvar d'on va ésser injuriat pels mitjans francesos i perseguit per la justícia francesa. Només una contundent manifestació de suport al professor va aturar les pretensions de l'administració francesa. Tot i així, va ésser multat i humiliat públicament. Ara, no obstant, escau la vergonya de la República i, el ridícul davant d'Europa està servit. Les coses tornen a la normalitat. La Catalunya del Nord va aixecant el cap. Poc a poc, però amb la destresa dels ideals republicans. Quins mil·lors?

El pols públic, entre un professor d'universitat i un totpoderós prefecte de la República s'ha acabat. El vencedor ha resultat ésser el feble. Un senzill observador de la realitat i de l'actuació política del màxim representant de l'estat francès sobre el territori. Amb suficient esperit crític però cautelós va esperar a la seva marxa per expressar la seva repulsa més clara. Va publicar una esquela. Ω

Llorens Prats. lprats@primerama.es

Jo també vull sortir a la fotografia

QUIM GIBERT

Quan una idea em fa patxoca, procuro fer-me-la meua. No hi fa res que em faci ballar el cap o em tregui la son. Si el projecte és seductor, els inconvenients e relativitzen. Amb aquestes condicions, arribar a bon port és un pèl més fàcil. L'engrescament que et mou és un brollador d'entusiasme. Quan expliques públicament la teua fallera amb més detall, el neguit queda imprègnat en l'ambient com si fos contagiós.

Quan jo sóc el primer en tenir dubtes de l'empresa en perspectiva, se'm fa difícilíssim poder elaborar i expressar quelcom consistent. En cas de fer-ho, se't veu venir d'una hora lluny. Transmets poca fiabilitat. Tens feina per a convèncer-te a tu mateix del que estàs dient. Els més desconfiats et clissen de seguida. S'adonen que els vols vendre una cabra al preu que sigui. Pots acabar fent riure i no precisament de gràcia. Les nostres vivències gaudeixen, tant per bé com per mal, de dinàmica pròpia que l'entorn humà acaba captant a la llarga.

Abans de llançar als quatre vents enlluernadors propòsits vital, és més recomanable anar clarificant les pròpies confusions. Krishnamurti parla del garbuixos mentals de la persona en el llibre *El arte de vivir*. Assenyala que sorgeixen quan el nostre jo desitja constantment expansionar-se per mitjà

de la possessió i de l'èxit. Aleshores es desencadenen gelós, enveges, temences. Mentre persisteix el desconcert intern, cerquem respostes externes.

Solidaritat, retrobar-se, tolerància, compartir, sensibilitat, benestar, diversitat... ennueguen moltes boques plenes d'esnobisme. Tothom vol pujar al carro a la més mínima oportunitat de fer-se escoltar. Encara que sia dient allò que la gent vol sentir. El vocabulari rep influències de la moda. En aquest sentit, el sistema ha aconseguit que aquests valors sonin com a políticament correctes. Aleshores, el significat real dels esmentats mots queda entredit o distorsionat per l'escàs crèdit del qui ho esbomba a tort i a dret. La teoria s'allunya excessivament d'una pràctica quotidiana cada cop més creïble.

No diràs el nom d'un valor en va, podria dir un manament contemporani. Al capdavant, és un acte d'honestetat mol sa envers nosaltres mateixos. Louise L. En *El poder és dintre teu* dedica un capítol del llibre a la importància del poder de les paraules que pronunciem. Subratlla a tall d'exemple: "El que dones et retorna. Fes als altres el que vulguis que et facin a tu".

Només es tracta de creure'ns el que expliquem abans de predicar-ho als quatre vents. Altrament, emboliquem la troça i malmetem referents socials prou importants per continuar jugant-hi verbalment. Ω

L A C U L T U R A A M A L L O R C A

Pere Rosselló Bover presentà els nous títols de les col·leccions Tià de Sa Real i el Turó

El passat dia 3 de juny el professor Pere Rosselló Bover presentà, en el marc incomparable dels jardins del Centre de Cultura "SA NOSTRA", els PREMIS DE NARRATIVA I POESIA "MIQUEL ÀNGEL RIERA 1998" i altres novetats editorials.

Hi intervingué també Andreu Ramis, màxim responsable de totes les activitats de l'Obra Social i Cultural de "SA NOSTRA" que ha

aconseguit, amb la seva preocupació i dedicació per les qüestions de la nostra cultura que, els llibres de les col·leccions "Tià de Sa Real" i "El Turó" puguin competir amb igualtat de condicions (quant a qualitat i difusió) a les edicions fetes per les més prestigioses editorials dels Països Catalans.

Els llibres presentats eren: 30 dies, una vida de Maria I. Deyà i Antoni Roca; Cos i Cor del Grup

Novetat i L'Amagatall de Miquel López Crespí (llibres editats en la col·lecció "Tià de Sa Real". Pel que fa a "El Turó", es presentaren Versions del francès de Jaume Galmés; De sol a sol, un poemari de Joan Francesc López Casanovas i Poemes en gris de Manel Martí.

Per part del jurat dels Premis "Miquel Àngel Riera" de narrativa i poesia intervingué el poeta Bernat Nadal que explicà la importància, en el context actual de la literatura catalana de les Illes, tant de L'Amagatall (premi de narrativa) com de Poemes en gris (premi de poesia).

Un nombrós públic assistent escoltà amb atenció les intervencions dels diversos autors guardonats i autors editats en aquestes dues prestigioses col·leccions que dirigeix el professor Pere Rosselló Bover. El brillant acte cultural va concloure amb uns interessants parlaments de Joan Francesc López Casanovas, Maria I. Deyà i Antoni Roca, Miquel López Crespí, Bernat Nadal i el poeta Manel Martí, entre d'altres. Ω

(Redacció)

Alguns dels autors dels nous títols de les col·leccions "Tià de Sa Real" i "El Turó". D'esquerra a dreta: Joan Francesc López Casanovas, Antoni Roca, Maria I. Deyà, Miquel López Crespí, Manel Martí i el responsable de l'Obra Social i Cultural de "Sa Nostra", Andreu Ramis.

El professor Pere Rosselló Bover en el moment fer la presentació dels nous títols de les col·leccions "Tià de Sa Real" i "El Turó".

Miquel López Crespí guardonat a Barcelona

Miquel López Crespí acaba de guanyar el Premi de Poesia "Goleta i Bergantí 1999"

Miquel López Crespí acaba de guanyar el Premi de Poesia "Goleta i Bergantí" que atorga l'Ajuntament del Masnou (Barcelona). El premi està dotat amb trescentes-cinquanta mil pessetes i serà editat aquest mateix any en una important editorial de Barcelona. Editorial Moll publicarà aquesta tardor Revolta poemari que, en una traducció al castellà, obtenia fa uns anys un dels premis més importants que es lliuren al País Valencià: el "Ciutat de València" de poesia, dotat amb un milió de pessetes. Cal recordar que fa poc, l'autor de sa Pobla guanyava el Premi de Narrativa "Baltasar Porcel" amb l'obra "Corfú". "Corfú" és una bella i imaginativa història de pirates on la ficció, el relat periodístic, la fabulació i la més curiosa investigació històrica es mesclen, d'una forma magistral, bastint així una obra insòlita i extremadament creativa en opinió del prestigiós jurat que ha atorgat el guardó. El jurat de tots els premis que atorgava enguany l'Ajuntament d'Andratx era compost per Baltasar Porcel, President, Baltasar Cuat, Margalida Pujol, l'escriptor Gabriel Tomàs, Maria Calafell i pel regidor de l'Ajuntament d'Andratx (sense veu ni vot). Igualment amb la novel·la L'Amagatall guanyava el Premi de Narrativa "Miquel Àngel Riera 1998".

Miquel López Crespí va néixer a Sa Pobla l'any 1946. Escriptor, col·laborador de premsa, actualment és un dels autors més guardonats en tota la història de la literatura catalana. Vocacionalment es dedica a la narrativa, el teatre i la poesia. Ω

Redacció

LITERATURA MALLORQUINA CONTEMPORÀNIA

L'amagatall

MIQUEL FERRÀ MARTORELL

L'Amagatall (Col·lecció Tià de Sa Real, número 55) és la darrera obra de Miquel López Crespí que veu la llum dels mostradors i l'impremta, havent aconseguit, en aquest cas el Premi "Miquel Àngel Riera" de narrativa. Aquesta bella narració -un exercici d'estil i perfecta escriptura- ens porta als dies de la Guerra Civil, quan un destacat lluitador republicà, perseguit i cercat pels que afusellen gent pels carrers i les cunetes de la carretera, els cementiris o les marjades, s'ha d'amagar per a salvar la vida, pràcticament enterrat en vida, tot el temps que dura la bogeia bèl·lica. Llegim aquests mots: "No cal que ens matin com a conills. Salva't per a contar-ho a les generacions de demà, als companys que vendran. Tu tens bona mà per a l'escriptura. Cal recordar-ho tot, servir la memòria popular. Narra el que ha passat. Ara hi podem fer ben poc, amb les mans buides, davant els llops que ens cauen al damunt..."

-Emocionant! Literatura de grans passions, com la que sempre m'ha agradat.

-Sí. Els amagatalls de tota casta. Situacions que es degueren repetir a molts llocs.

-La novel·la històrica té una grandiositat immensa. En Miquel domina tots els fils de la narració d'una forma prodigiosa. A Calvià n'hi va haver un que s'amagà dins un pou i cada dia la

L'Amagatall és una novel·la boníssima i tots els professors de català i de història l'haurien de recomanar als alumnes, en els instituts, per a aprendre la nostra llengua i la nostra història. L'Amagatall té unes perfectes construccions sintàctiques i un ric l'èxic -l'immensa riquesa del vocabulari pobler!-, la qual cosa no decanta l'interès popular del relat.

seva dona, amb un paneret, li davallava pa i companatge. Un dia, un mal dia, una veïnada va veure la feta i es va sorprendre que aquella dona fes giscar la corriola quan dins la cisterna no hi havia aigua. No li mancà temps per anar a Falange a denunciar el pobre home amagat. Ho pagà amb la vida.

-Crec, sense cap mena de dubte, que aquesta és novel·la millor escrita de Miquel López Crespí, tot i que les altres estan força bé, redactades molt correctament, amb una estètica literària de comprovat ofici. No és endebades que l'escriptor de sa Pobla hagi guanyat més de dos-cents premis literaris a tots els indrets dels Països Catalans!

-Tens tota la raó del món. L'Amagatall és una novel·la boníssima i tots els professors de català i de història l'haurien de recomanar als alumnes, en els instituts, per a aprendre la nostra llengua i la nostra història. L'Amagatall té unes perfectes construccions sintàctiques i un ric l'èxic -l'immensa riquesa del vocabulari pobler!-, la qual cosa no decanta l'interès popular del relat. Vull dir que és un llibre que el pot llegir i entendre tothom.

-I que parla de profunds sentiments, d'angoixes, de petites i grans alegries...

-Com la vida mateixa.

-La història del nostre poble feta simfonia literària, art de primera magnitud.

-Una novel·la sense falsos psicològismes plagiats de Proust o Flaubert.

Una història escrita amb fonda passió que ens parla d'ela port, del terror a les Illes, del pànic que pot causar la mort anunciada i programada.

-I també de l'angoixa envers dels seus, de la dona, de la família, dels éssers estimats...

-És la visió pormenoritzada i sublimada literàriament del món exterior per part d'algú que sofreix l'estretor de l'amagatall però que es connecta amb l'exterior amb la veu amiga de la ràdio, amb la relació amb les persones que saben de la seva existència, amb la imaginació...

-La ràdio és sempre una veu... amiga o enemiga.

-Veu al cap i a la fi, veu exterior, reconfortant o preocupant però viva... És un problema de supervivència molt ben tractat per l'autor de sa Pobla. Un autèntic, real problema de vida o mort, de clar o fosca, de renou o silenci...

-El mortal silenci.

-Per a no tornar boig.

-La bona literatura mundial té altres casos d'amagatalls.

-Sí. Històries de tot temps...

-Com aquella Altisidora de Cervantes, que surt a les pàgines del Quixot i que vivia en una cova...

-O aquella Anna Frank del diari, amagada amb els seus, enclaustrada, jueva, perseguida per les SS (els guetapistes que aquí defensaven els falangistes de l'any trenta-sis). Ω

HISTÒRIA D'UNA FOTOGRAFIA

Mallorca i la solidaritat amb Xile (1977)

Record a la perfecció com les JEC, pel setembre de 1977 foren l'avantguarda de la lluita en record de Xile. S'apropava el quart aniversari del cop d'Estat de la burgesia xilena contra l'esquerra a aquell país d'Amèrica Llatina que havia volgut enfrontar-se amb les multinacionals i els nordamericans. El Govern de la Unitat Popular volgué nacionalitzar la indústria del coure (en mans del capitalisme internacional). Allò va significar la sentència de mort de la democràcia xilena. Aquest mínim intent per a provar de disposar d'alguna de les riqueses naturals del país, de bastir una independència econòmica lluny de la formalitat d'himnes i banderes (en teoria, tots els països ho són d'independents, mentre no vulguin modificar l'estatus socioeconòmic dictat per l'imperialisme). El sagnant cop d'estat costà la vida, no sols al president constitucional, el socialista Salvador Allende (que morí, metralleta en mà defensant la llibertat) sinó a més de trenta mil anti-feixistes xilens. A ciutat, en aquest quart aniversari, hi havia poques ganes de muntar res. Vista aquesta indiferència solidària davant la lluita del poble xilè, uns quants militants de l'OEC, juntament amb na Caterina Mir, en Macià Abraham, en Sergio López, en Francesc

Gutiérrez, en Salvador Arias, na Conxa Nadal (entre d'altres), tots de les JEC, decidirem muntar un grup de solidaritat. De part de l'OEC, un dels més actius participants en el grup ("Grup de solidaritat amb el poble xilè") va ser l'historiador Mateu Ensenyat (aleshores un estudiant que entrà a militar a l'OEC provinent de Bandera Roja). Mentre en Mateu Ensenyat i jo mateix, anaven i veníem de Copys tant -on Teresa Nieto feinejava imprimint el material que demanàvem a la seva impremta-, les JEC, a mesura que s'apropava l'aniversari del cop, començaren a repartir per barriades i instituts diversos comunicats i fulls volants (alguns dels quals encara conserv entre la immensa paperassa del meu arxiu).

Finalment aconseguiren muntar una acció de protesta contra la dictadura del General Pinochet. Com informava José Jaume en el Diario de Mallorca (13-IX-1977): "El consul [de Xile], Fernando Cosmelli, recibió a una representación de los manifestantes" I, en lletres més grosses: "Concentración ante el Consulado de Chile" on, entre d'altres coses donava compte de els gestions que en Mateu Ensenyat i jo mateix (ambdós de l'OEC) realitzàrem davant la delegació. Explicant els inicials incidents de la

En questa històrica fotografia (12-XI-1977) podem veure l'escriptor Miquel López Crespi i Mateu Ensenyat, dos dels màxims promotors del "Grup de Solidaritat amb el poble Xilè", en el moment de protestar pels assassinats de la dreta feixista xilena. El cònsol de Xile a Ciutat (primer a la dreta) intentava justificar els crims de Pinochet.

concentració, Diario de Mallorca senyalava: "Fuerzas de la Policía Armada tenían perfectamente controlados des de mucho antes de la hora fijada para el inicio de la concentración -siete y media de la tarde- los accesos al Consulado de Chile, situado en la confluencia de la Rambla con Vía Alemania. Al hacer acto de presencia... el dirigente de la OIC, Miguel López Crespi, se personó el delegado

especial de la Dirección General de Seguridad, Pérez Angulo, quien dialogó con los manifestantes permitiéndoles llevar a cabo sus propósitos...". I, més endant, José Jaume precisava: "Fernando Cosmelli cònsul de la República de Chile en Baleares, recibió en su despacho a una comisión -parecía presidirla Miguel López Crespi, del denominado 'Grupo de Solidaridad con el Pueblo Chileno'-, quien le hizo

entrega de un comunicado en el que se solicita 'plenas libertades de reunión, expresión y manifestación para el pueblo chileno; inmediata puesta en libertad de todos los luchadores antifascistas que en estos momentos abarrotan las cárceles de Chile; una explicación comprobable de la situación de los miles de luchadores desaparecidos y la no intervención USA en Chile'. Ω

Un nou número de la revista de cinema "Temps Moderns"

Una de les publicacions més importants de cinema actual és, sens dubte, la revista Temps Moderns que dirigeix Jaume Vidal. Temps Moderns és una publicació especialitzada en cinematografia editada a Ciutat (des del març de 1994) pel Centre Cultural "Sa Nostra". Té una periodicitat mensual -amb una tirada de 2.000 exemplars. Redactada íntegrament en català ha esdevingut eina imprescindible per a tots els amants del cinema.

Ara mateix acaba de sortir el número 54 (juny de 1999) amb importants treballs de Miquel Muntaner (Editorial); Enric Alberich (La pel·lícula de la meua vida); Francesc M. Rotger (L'escenari de llauna); Miquel López Crespi (Kazan i Bogart: dos exemples antagònics); Fco. Sánchez Cuenca (Kubrick) i interessants col·laboracions de Fisavi, M.S. Font, Miquel Sbert, Jorge Marí,

A. Figuera, Antoni Serra i Manel C. Santos. També hi escriuen (entrà molts d'altres intel·lectuals): Josep Franco, Josep Rosselló, Perfecto Quadrado, Camilo José Cela Conde, Enrique Lázaro, Fco. Díaz de Castro...

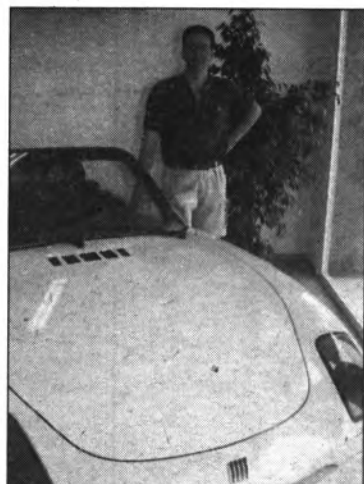
Són importants -exemplars de consulta obligada- els monogràfics dedicats al cinema negre, al director Akira Kurosawa, a la història del cinema soviètic, a la comèdia nord-americana... Recordam amb especial deler aquells números que ens descobrien un nou Douglas Sirk o amb aquells altres on podíem constatar tota la força revolucionària d'Eisenstein i Tarkovski. Pensam que el Centre de Cultura "Sa Nostra", els seus organitzadors, el director de Temps Moderns -Jaume Vidal- que fan possible aquesta publicació excepcional, mereixen el reconeixement entusiasta de tots els afeccionats al cinema de les Illes. Ω

NATALICI? ANIVERSARI? CASORI? NOCES D'ARGENT?

No us trenqueu les banyes pensant en regals o peregrinant per botigues de 20 duros, regaleu subscripcions de **L'ESTEL** d'un any, de dos anys o de cinc anys als vostres essers estimats.

Feu país, família i amistat tot alhora.
DIGAU-LOS-HO amb L'ESTEL

Fa 2 anys que n'Antoni Grabioto de Lleida regenta la botiga **Autos Mil·lenium** a so n'Espanyollet. És una multimarca de cotxes nous i de segona mà. Tlf. 971 457 003

Fa 20 anys que na Carme Sánchez de sant Rafel regenta l'**Autoescola Nord** a so n'Espanyollet. Tlf. 971 284 619

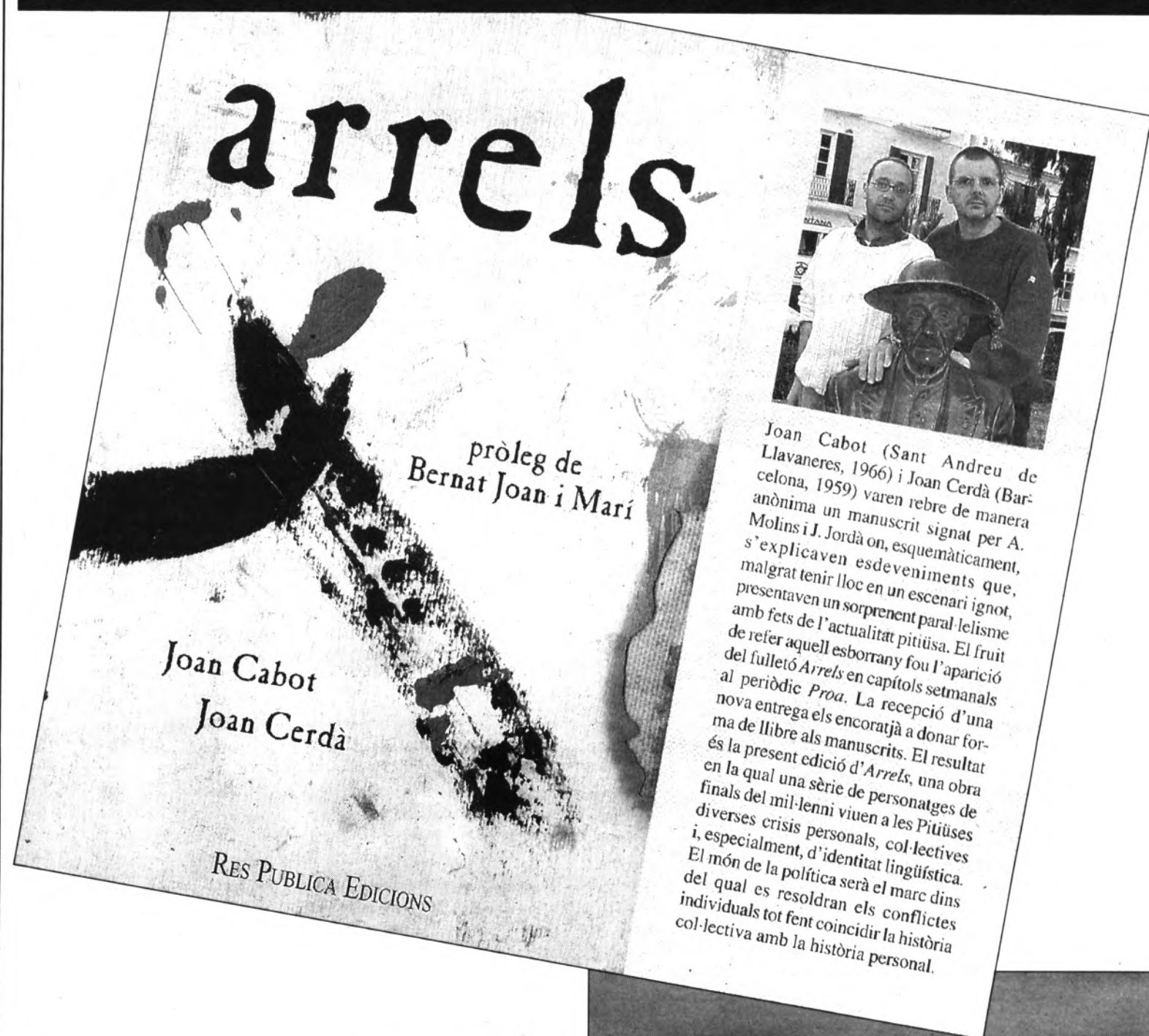
Fa 5 anys que en Víctor Baos regenta el **Restaurant Andrea** a so n'Armandams. Despatxa el menjar casolà. Menús a 1000 ptes. Tlf. 971 456 928

* Fa 18 anys que na Paquita Casañes regenta la **Perruqueria Paquita** a so n'Armandams. Tlf. 971 452295

Fa un anys que en Joan J. Correoso ha obert la botiga **Biorebost** al costat de son Dureta de Ciutat. Ven productes d'agricultura biològica local i productes manufacturats. A la foto amb la dependenta Maite Quilez. Tlf. 971 458 200

LIBRES BEN

Joan Cabot (Sant Andreu de Llavanes, 1966) i Joan Cerdà (Barcelona, 1959) varen rebre de manera anònima un manuscrit signat per A. Molins i J. Jordà on, esquemàticament, s'explicaven esdeveniments que, malgrat tenir lloc en un escenari ignot, presentaven un sorprenent paral·lelisme amb fets de l'actualitat pititisa. El fruit del fulletó *Arrels* en capítols setmanals al periòdic *Proa*. La recepció d'una nova entrega els encoratjà a donar forma de llibre als manuscrits. El resultat és la present edició d'*Arrels*, una obra en la qual una sèrie de personatges de finals del mil·lenni viuen a les Pitüses diverses crisis personals, col·lectives i, especialment, d'identitat lingüística. El món de la política serà el marc dins del qual es resoldran els conflictes individuals tot fent coincidir la història col·lectiva amb la història personal.

NARRIBATS

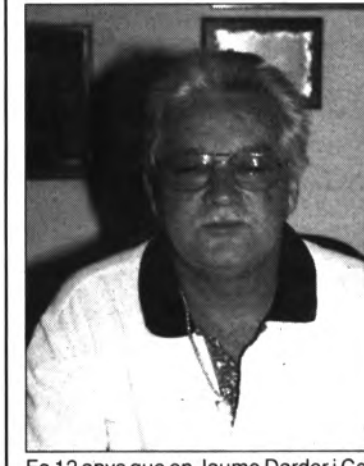
L'anticatalanisme periodístic ha estat atribuït habitualment a mitjans de comunicació vinculats als sectors més dretans d'Espanya, com l'ABC, *El Mundo* o la COPE. Però hi ha un anticatalanisme més subtil, insidiós i sibil·lí, molt més preocupant perquè té com a objecte la propagació de l'anomenat autodi. Josep Palou analitza en *El País*, la quinta columna. L'anticatalanisme d'esquerrers el tracte que *El País* ha donat a qüestions com la Llei del català, el Barça, els arxius de Salamanca o el Decret d'humanitats, entre d'altres. Els textos seleccionats posen de manifest el doble llenguatge del colonialisme espanyol i la criminalització del nacionalisme català. L'anticatalanitat d'*El País* es distingeix pel seu maquiavellisme, però els lectors també hi podran trobar textos d'una virulència que no té res a envejar a la de l'ABC. Un llibre sense concessions, implacable, nascut per a la polèmica, amb noms i llinatges, il·lustracions i fotografies.

Fa 7 anys que na Maria Ant. Joan de Gènova regenta la **Cafeteria son Dureta**. Despatxa menús a 850 ptes. A la foto amb la seva filla Maria Antònia. Tlf. 971 287 587

Fa mig any que en Jesús Lara regenta el **Bar la Madrefia** al Poble Espanyol de Ciutat. Tlf. 971 731 475

Fa 12 anys que en Jaume Darder i Caldentey d'Ariany és el director del poble Espanyol de Ciutat. Ara fa mig anys que SANOSTRA és propietària del 94% d'aquest complex turístic i monumental, la resta és de LA CAIXA. SANOSTRA gestiona el restaurant, tres museus i una botiga, la resta de botigues i bars els té llogats. Els residents balears i pitiusos poden entrar gratis al Poble Espanyol de Ciutat. Tlf. 971 737 070

Fa 4 anys que en Tomeu Gualta regenta el **Restaurant Los Hermanos** a s'Arenal. També regenta la Pensió Antònia al costat del Restaurant. El menú val 1.200 ptes. Aquest local estat obert tot l'any les 24 hores. A la foto amb els seus ajudants Jaume Oliver i Trini Campillo. Tlf. 971 743 290

Antoni Trias Trueta DEFENSAR-SE DEL FOC

Prevenió i lluita contra el foc en zones rurals i urbanitzacions

Defensar-se del foc és un manual pràctic que descriu de manera senzilla i entenedora quines són les mesures que es poden aplicar per fer front als focs forestals, quins són els factors que afavoreixen el risc i el perill d'incendi i quin tipus de decisions cal prendre a l'hora d'actuar.

Aquest llibre s'adreça a tothom qui estigui preocupat per la preservació de l'espai natural i principalment a les persones que viuen en el medi rural, sigui en cases aïllades o en nuclis urbans. Aporta tota la informació, amb il·lustracions i taules explicatives, per estar preparat i actuar correctament en cas de trobar-se enmig d'un incendi: on cal tenir instal·lada una font d'aigua d'emergència, què fer si ens trobem dins el cotxe o quins elements d'un edifici poden ser els més perillosos.

Defensar-se del foc es fa ressò de la importància de la preservació i la regeneració de l'ecosistema davant la creixent desforestació dels nostres boscos a causa dels incendis.

D'Àfrica a Mallorca

CECIL BUELE I RAMIS, REGIDOR DEL PSM-ENTESA NACIONALISTA DE MALLORCA A L'AJUNTAMENT DE PALMA

De cada dia se n'hi veuen més. Sobretot pels voltants del cementiri, on s'alberguen acaramullades més d'un centenar de persones sense sòtil. Dormint al ras, o en tendes de campanya. Com a Ceuta i Melilla, d'on provenen...

A primeres hores del matí, en direcció cap al centre de la ciutat, i a les darreries de l'horabaixa, en direcció cap al cementiri, se les hi veu anant a peu, en petits grups de

tres o quatre.

A dures penes se les entén, quan xerren: parlen llengües africanes o s'expressen en anglès o en francès. Una mica en espanyol xam-purrejat. Gens ni mica en la llengua que empram a ca nostra.

Fa pocs mesos que arribaren a Mallorca. En un primer moment, tots eren homes. A hores d'ara, emperò, també hi ha dones. I infants menuts.

Totes cerquen feina. Cerquen casa. Cerquen menjar. Cerquen recursos. Cerquen amistats.

Cerquen viure entre nosaltres. Han sentit a dir que, aquí a Mallorca, ho tenim tot. Se'ls ha dit que podrien aconseguir-ho tot. Allà on eren s'ho han cregut.

Aquí on són, en canvi, comprovem dia a dia que res de tot això no va per a elles.

I es queixen. I criden. I s'exal-

ten contra els polítics que governen eixes illes. Ho fan durant la nit, ben a les fosques, amb la panxa buida. Cansades de rodolar d'un cap a l'altre d'una Palma que els dóna l'esquena, que els mira de reüll, que no se'n fia.

No saben què fer. El proper dia 30 de juny se'ls tancaran totes les portes. Fins i tot l'única que a hores d'ara se'ls mostra oberta: Ca l'Ardiaca. Serà el dia de Sant Marçal. En plena ebullició política municipal, només a tres dies de l'esta-

bliment de nous consistoris sortit de les urnes.

Una crua advertència els arriba en forma de glosa malgarbada: "Pel vostre bé, africans / no en vengueu més a Mallorca, / perquè el Govern Balear / vos hi duu ben enganyats / a cavar les vostres fosses".

Potser els convengui fer-ne cas. Potser es produeixi algun canvi. Potser s'hi mudi el tarannà. N'hi ha que treballam perquè això passi. Ω

Mallorca pels africans

¡Pel vostre bé, AFRICANS, no en vengueu més a Mallorca: Perquè el Govern Balear Vos hi du ben enganyats A cavar les vostres fosses!

Vos tractaran com a reis... a les primeres setmanes. Però no hi viureu tan bé tot al llarg de vostra estada.

Vos voldran engatussar amb promeses molt més falses que les d'un duro sevillà. Ho veureu ben a les clares quan vos deixin de la mà, i en augment sien les ànsies de sentir qualcú al costat, que vos eixugui les llàgrimes.

Vos donaran documents, espanyols per descomptat; vos donaran aliments... si figurau als llistats.

Vos cercaran una feina, que, ben segur, trobaran; altra cosa són empreses que vos suportin tot l'any.

Vos cercaran una casa on poder viure plegats; altra cosa és que les passes que haureu de fer a cada instant vos hi permetin romandre molt de temps agombolats. Vos diran que hi ha molta feina, que hi trobareu bons jornals. ¡No els cregueu! ¡Això no és vera! Molt més són qui en recerquen, Que qui en troba al Pla Mirall.

Hospitals bons, vos diran, I bons centres de salut; Sens cap dubte oblidaran

Llargues cues que s'hi fan, en urgències d'INSALUD.

Oferiran residències On la gent gran albergar; I amagaran l'evidència Que, a Mallorca, hi manca ciència Per oferir-ne com cal.

No faceu cas de paraules Que són dites als mitjans; Molt sovint resulten dades Donades com espectacle Fins i tot amb la gent gran.

¡Pel vostre bé, AFRICANS, no en vengueu més a Mallorca: Perquè el Govern Balear Vos hi du ben enganyats A cavar les vostres fosses!

Perquè un dia us deixaran sense feina i sense casa; sereu gent que vagarà sense un tros de pa a la panxa.

I després de grans ressaques, potser anireu a parar als voltants de Ca l'Ardiaca: on hi ha més d'un centenar, de persones arribades al casal amb gran afany, fent esforços ben de bades per sortir-ne així com cal.

¡Que això és la sèrbia tranquil·la, sense bombes ni soldats! S'escampa per tota l'illa el tarannà castellà. Bé sabeu què és la supèrbia I quins són els resultats; No heu de sebre què és Iberia Des d'enfora de Nigèria I des d'en mig del nostre mar.

Veureu que s'hi planten tendes, com als camps de refugiats que deixàreu endarrera: S'hi alberguen africans que no tenen allà on viure, mentre cerquen un treball que els permeti via lliure per conviure com humans.

¡Pel vostre bé, AFRICANS, no en vengueu més a Mallorca: Perquè el Govern Balear Vos hi du ben enganyats A cavar les vostres fosses!

Vos convé molt més quedar més a prop de casa vostra; no us vulgueu desarrelar, ni deixeu les vostres coses.

Altra gent que ho ha intentat n'ha sortit molt més nafrada que si a casa hagués quedat sens deixar-ne ses contrades.

Hem d'exigir als governants, També a les forces armades Que, abans de guerres totals, Inútils i artificials, Tots vulguin parar-vos taula: A la terra on vàreu nàixer, A la llum del vostre sol, Al calor de la tendresa Que enrevolta la riquesa De les vostres belles sons... ¡Pel vostre bé, AFRICANS, no en vengueu més a Mallorca: Perquè el Govern Balear Vos hi du ben enganyats A cavar les vostres fosses! Ω

Cecili Buele i Ramis
Regidor del PSM-Nacionalistes
de Mallorca a l'Ajuntament
de Palma

PASSATEMPS

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									

HORITZONTALS:

1.- Conjunt de plantes d'un indret. 2.- Mig fi. Fase larval dels insectes. Símbol del fòsfor. 3.- Capital del Pallars Sobirà amb molt bona fortuna. Òrbita d'un cos celest. 4.- International Business Machines. L'estel més brillant de l'hemisferi nord celest. 5.- Estar en línia directa amb Déu. La del Sr. Esteve és la més coneguda. 6.- Persona que es deixa manejar i es presta a servir d'objecte de burla. Dilatat. 7.- Dificil de realitzar. Tonalitat de blau. 8.- Donar forma d'arc. Ve. 9.- Interna.

VERTICALS:

1.- Que té visions. 2.- La segona vocal. Destapar. El nou ha perdut un ou. 3.- Confraria pietosa. 4.- Dret i rígid. Arbre molt fort. 5.- Pronom personal teu. El cesi. 6.- Plaça principal de les antigues ciutats gregues. Sense brillantor. 7.- Llibre que aplega documents relatius a un determinat domini civil o eclesiàstic. 8.- Faci un palet. Terra argilosa i negra de què són fets molts vasos etruscos. Ena. 9.- Té la virtut d'obrar.

**SI T'HA AGRADAT AQUESTA
REVISTA NO ET TALLIS I
TELEFONA AL
971 26 50 05
I LA T'ENVIAREM CADA
QUINZE DIES**

PROU d'IMPOSTOS!

ABUSIUS

- :- Prou de peatges a les autopistes!
- :- Prou a l'electricitat més cara d'Europa!
- :- Prou als telèfons més cars i dolents d'Europa!
- :- Prou a la vergonya de la RENFE!

PERQUÈ MADRID NO ES QUEDI AMB ELS NOSTRES DINERS.

L'ESTEL

**INFORMA'T INFORMA'T
INFORMA'T INFORMA'T
INFORMA'T INFORMA'T**

TEL.: 971 26 50 05

SOLUCIONS

A	N	I	S	E	T	N	I	6
V	A	R	A	R	C	A	R	8
I	M	A	R	I	M	A	R	7
A	T	L	A	T	O	N	I	6
A	U	C	A	R	A	R	O	5
R	I	T	A	R	M	A	B	4
E	B	E	O	R	T	O	R	3
P	A	G	A	I	E	R	U	2
O	I	E	G	E	T	A	C	1
9	1	2	3	4	5	6	7	8

R E C E P T E S D E C U I N A

A r r o s s o s a l f o r n

Arròs al forn amb pésols

- * Embotit, cansalada i alls tendres,
- * 500 gr. de pésols,
- * 200 de faves tendres (optatiu),
- * botifarra, blanquet, llesquetes de cansalada,
- * sis o set alls tendres,
- * 400 gr. d'arròs,
- * 200 d'oli,
- * pebre-roig (una culleradeta), sal i safrà.

En un perol, en un litre d'aigua no calenta, es posen a bullir els pésols, les faves--si se'n volen posar la sal i el safrà. Ja cuit el llegum en una paella, i l'oli calent, es frigen els embotits i la cansalada i es deixen a part dins la cassola d'obra. En el mateix oli de la paella se sofrigen els alls no massa; després se'ls tira l'arròs i es mescla tot un minut. Tot seguit s'aboca a la cassola, després de afegir-li el pebre-roig, es vessa en la cassola el líquid i els llegums del perol, i es rectifica de sal i del líquid, si en faltara, abans de ficar-

la en el forn de calor mitjà fins coure's i eixugar-se l'arròs uns divuit o vint minuts. Es traurà la cassola i es deixarà reposar uns moments abans d'escudellar.

Arròs de crosta

L'ingredient fonamental és un brou d'olla fortament greixos i bé de safrà, producte de carns diverses de xot, de vedella, de porc, de gallina, d'embotits, de cansalada, de pilota, etc. i vegetals: cigrons remullats, creïlles, xirivia, etc. En una cassola de test, plana, de vores no massa baixes es sofrig en sagí un poc de tomaca picolada (abans pot sofregir-se uns pentolets menuts de llo-mello o magre greixos de porc), se li afegeix l'arròs (uns 400 gr.), es rebolica el conjunt i s'aboca el brou de l'olla (uns 700 gr) s'afegeixen les molles més savoroses de les carns, els embotits i les rodanxes de pilota, tot nivelladament mesclat amb l'arròs. Es fica la cassola al forn a foc mitjà Als quinze minuts, quan l'arròs està quasi eixugant-se, es trau la cassola i s'escampa per damunt del cuinat un bon batut d'ou (sis o vuit) i es torna a ficar al forn, fins quallar-se ben rossejada la daurada crosta.

C a r n s

Xulles (costelles) al forn

- * 800 gr. de xulles de corder, 500 gr. de creïlles, 500 gr. de tomaques madures, dos alls, julivert, pa ratllat, sal, oli, aigua i pebre-roig.

Es tallen les creïlles a rodanxes primes, se'ls posa sal i es col.loquen en un atifell refractari on haurem escampat un poc de pa ratllat. Tot cobert el fons de la cassola amb les creïlles, s'arreglaren les xulles i es cobreixen amb rodanxes de tomaca i es posa sal.

Picolarem els alls i el julivert per barrejar-ho amb pa ratllat i pebre-roig dolç i ho escamparem per damunt. Llavors amb oli i aigua per parts iguals, es fica al forn a temperatura moderada i, en estar a mitjan coure, es cobreix amb un paper d'estany o d'alumini, fins que es vegen les tomaques dauradetes.

Llomello al forn

- * Dotze llenques de llomello, quatre cullerades de mel, tres cullerades de salsa Worcestershire, tres cullerades de salsa de tomaca (ketchup), unes gotes de tabasco, un gra d'all, mostassa blanca en pols, pebre-roig, sal, pebre-negre, el suc d'una taronja i quatre cullerades de vinagre.

Rostirem les llenques de llomello fins que estiguen ben rostides i les escamparem damunt d'una plàtera refractària, ruixarem les llenques amb el suc que hagen amollat i després els afegirem la salsa feta amb tots els ingredients preparats. Sense tapar, ho ficarem al forn a mitjana temperatura, o siga a 180 graus, durant mitja hora. S'ha de servir calent.

P e i x o s

Puding de lluç i bacallà

- * Mig quilo de lluç, un quart de quilo de bacallà, que tindrem a remulla des del dia abans, mig litre de brou de peix, una ceba, un clavell d'espècia, cinc tomaques, (si és possible de forma de pera), un tassa de salsa beixamel, un got de llet, 50 gr. de formatge ratllat, 25 gr. de mantega de vaca, un parell d'ous, sal i pebre.

El lluç i el bacallà, nets de pells i espines, els farem a trossos, els col·locarem en una cassola i els cobrirem amb el brou de peix; la ceba, tallada en rodanxes molt primes, i un all picolat. Ho bullirem tot en cosa de deu minuts i afegirem el pebre molt i, si cal, un poc de sal. En estar cuit el peix, i el bacallà sense que arriba a desfer-se, els col·locarem en una plàtera refractària. A la beixamel li afegirem un poc del brou del peix i ho escamparem tot per igual en la plàtera; ben batuts els ous amb la llet i el formatge ratllat, ho posarem per damunt del peix; les tomaques, pelades i tallades en rodanxes,

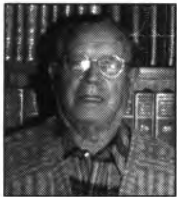
les col·locarem per damunt juntament amb alguns trossets de mantega de vaca. Ficarem la plàtera al forn durant mitja hora o tres quarts, a temperatura baixa.

Besuc al forn

- * Un besuc de quilo i mig; millor si és besuc de la taca; 250 gr. de tomaca, 250 gr. de ceba, 250 gr. de creïlles, 1 llima, llorer, alls i oli.

Cal netejar bé el besuc d'escates, ganyes i ventresca. En estar net, en el lloc de la ventresca hi posarem dos alls, un parell de fulles de llorer i un pessic de sal. Amb la creïlla i la ceba trossejades, hi farem un llit que es posarà dins d'una cassola d'obra. Damunt esposarà el besuc, al qual se li hauran fet tres talls diagonals, i en cadascú d'ells s'introduirà una rodanxa de llima. El besuc serà ruixat amb oli i sal, i el voltarem de trossos de creïlla, ceba i miquetes de llorer. Es fica al forn, a foc suau, deixant-lo coure una hora aproximadament.

Romandrem equivocats

PER CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR. TLF. 971 665 336

Oh molt ric poble espanyol
Que ho ets de desgraciat,
Amb tant de partits format,
Es nieró han deixat,
Per covar, ni un trist ou.
Han feta molt de renou,
Per enredar a sa gent.
"Tendreu un viure excel·lent,
s'olla vos vessarà es brou".

Amb sa comèdia que han feta,
Dins s'Estat a tot redol,
Tots han parat es ginyol,
Predicant un nou exemple.
Per deixar sa gent contenta,
Los han donat bon menjar,
Sa gent ara pagarà,
Sa panada ben calenta.

Mils de milions han gastat,
Pels partits fer sa comedi'
Han creat un gros desveri,
Tot es temps s'han insultat.
Tots es defectes passats,
S'han posats de manifest,
Els ignorants concurrents,
Sa boca tots han badat.

Tota sa vida lluitares,
Per una casa tenir,
Per poder-hi viure-hi,
De menjar te n'afluixares.
Els altres s'aventuraren,

A pujar establiment,
Es mando tendrà present,
D'inflar-te de bastonades.

Ses promeses que tots feren,
Abans de ses eleccions,
Canviaren es patrons,
Xuclant a moltes mamelles.
No en descuidaren cap d'elles,
Del que té qualque establiment,
El cacen com un rupit,
Que viu robant ses cireres.

Te tantes necessitats,
El govern de sa nació,
Per ser tan gros s'escodró
Que te ell organitzat.
I també molt ben pagat,
Perquè no es puguin queixar,
A molts d'ells han d'escortar,
Ministre i diputat.

A davant aquest esbart,
Per ell poder-ne sortir,
No en podrà prescindir,
De donar un viure amarg.
D'un litre, no en pot fer part,
Ha d'anar a la reseta,
Per tenir sa bossa plena,
Es temps li serà molt llarg.

Es mallorquí que escoltà,
Es parlar dels xerradors,
Que ens prometeren honors,

Abans d'anar a votar.
Ja se pot ben preparar,
Amb declaració de renda,
I amb sa patent que es presenta,
Li entrarà es plorar.

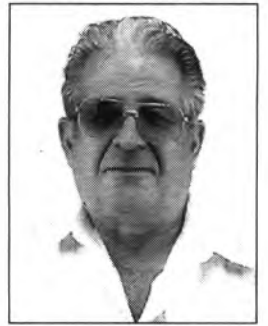
Sa gent que te més edat,
Que molta de fam patia
Quan possessió s'establia,
Un tros ja hi havia comprat.
Ell s'havia assegurat,
Per quant ell vell tornaria,
Sa finca el mantindria,
D'ametlla, figa i blat.

Estava assegurat,
De sa terra en confiava,
Dels seus fills, res esperava,
Mes que grossos maldecaps.

I no anava equivocant,
Prenia se precaucions,
Això són clares lliçons,
qui te fills s'hi ha trobat.
En aquell temps se pagava,
Poca contribució,
Aquell bon treballador
Amb so comprar s'afanyava.

El seu benestar cercava,
Per quan major tornaria,
Si propietat tenia,
A ell se l'assegurava. Ω

Ses eleccions

Escandell

Hem votat per eleccions,
Sempre cercant avantatges,
Menyspreant males imatges,
Que duen discussions.

Volem que sia ajustada,
Sa nostra contribució,
Que no sia exagerada,
Dins sa nostra nació.

Si ajustassin ses mesures,
I fossin més transparents,
Mallorca paga factures,
I grans esdeveniments.

Tenim més renda per capita,
Aquí tots els mallorquins,
Sa d'Espanya és ben petita,
Aquests impostos són
distints.

També seria agradable,
Sanitat més eficient,
Perquè és ben lamentable,
Ésser tractat malament.

Han mancat llits pels
malalts,
Amb moltes necessitats,
Això són fets ben reals,
Haver pagat bons cabals,
I no ser millor tractats. Ω

L'ESTEL

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom .....

Adreça.....C.P.....

Població .....

C.I.F. ....Tel.....

M'interessa una subscripció

ANUAL 3.800 PTS (22,84 euros)

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa.....

Adreça.....

Núm. entitat.....Núm. sucursal .....

Compte núm.....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca**

ES GALL

Espanya Independent!

Si un dia et pica una aranya,
tu la t'espolses, o no?
Pica, doncs, i vas dant
canya,
veiam si ens treuen
d'Espanya
sense disparar un canó.

Ser espanyols ,és sa ronya,
sols no ho veu qui perd el
quest;
ara ens cal fer el boig, fer
conya
i així, si ens tenen vergonya,
d'Espanya ens trauran ben
prest.

No és cap idea gens vana,
així ho pensa molta gent:
que Espanya de bona gana
es separi sobirana
de Mallorca independent.

De castellà, ni paraula!
Fer es beneit no és de
betzols;

val més parèixer bananaula
que captar pa sota taula
dels xenòfobs espanyols.

Béns i cultura, és penyora
de poder ser grans al món.
I, en veure nostra millora,
Espanya dirà: "Pastora,
els mallorquins folls no ho
són".

Ja que no podem fer fuita
per ser sobirans, no esclaus,
"desobediència", és la
lluita,
per així girar la truita
i agençar les nostres claus.

I dins Espanya els titelles
que hi quedin, quaranta
llamps!
Faci costat als "canyelles"
tota la "troupe" dels
gonelles
amb el concert dels seus
brams. Ω

Al Senyor dels Estels

EN VICENÇ
DE SON RAPINYA

*Amb motiu del bateig del
Seu re nebot, Antoni Sastre*

Senyor dels Estels voldria,
Poder-vos felicitar,
Per la banda que vos toca,
Al veure que vostra
nissaga,
No deixa mai d'augmentar.

Que molts d'anys pugueu
gaudir,
De tan tendre companyia,
Veure'l créixer amb salut,
I també amb alegria,
De bon grat vos ho desitja
Aquesta humil glosador.Ω